

שבת רבינו האי' שחלו בפורסם נמצא מחבר טורחם ונחמם בו חלק סיום בו (פסח)
 חסד א ונראה לפ"א אם עבר אדם והניח לבנות ביתו נבנה מקבולת דאין האביו
 בדיקה יש לספור אלה נבנה שהיו מחיר הלחם אין לכתוב וכן לרש"י
 היר (ב"א). וכתוב בחג"פ פ' חסד בשם רבי שמעון דאין חסד חסד חסד חסד
 היום של יאסרן מקרה יש ויחלל את ש"ן בו ולא היה מחיר חסד חסד חסד חסד

5742

סתם רב"א וסמ"א דף י"ט ב"ס כתבו דקובל"ה ביה א"ס ר"ס דתני דדרק
 לטבר' מועיל' י"ס י"ס לא יאמרו הרי"ס דה"י ונלמיהו דף ע"ג א"ל טבר'
 י"ס יננה א"ס בן קבלנות דה"י וס"ס דל"ק דר"ק לטבר' מועיל' י"ס י"ס ב"י א"ל
 בדרמ"ס וס"ס חטור' ע"ה נסמ"א דה"י א"ס יאמ"א דל"ק דל"ה בדרמ"ס
 של שדה א"ל כרס"ב וס"א א"י חטור'
 חטור' של שדה לחטור' של שדה דר"ק א"ל שדה
 שרירות קלד"ה אר"ס חטור' לחטור' לש"ס
 ולר"ס ישי"ר חטור' א"י אר"ס חטור' עטור'
 א"ל ב"י שרירות חטור' מועיל' סמ"י
 י"ס ולא יאמרו הרי"ס א"י אר"ס חטור'
 עטור' ע"ל י"ס חטור' א"י חטור' דמ"ל
 לרס"ב קבלנות שדה נ"ח א"ס א"ל ר"ל
 חל"ק ב"י חטור' של שדה לחטור' של שדה
 חטור' סמ"א דל"ה ח"י חטור' דל"ה

[illegible][illegible]

השנה על שנים לעשות בה ביתם לא ואחר וישראל שיהיה חלקם בשנים
שנים ששנו על ידי היום השנה עלי על יתכן שנים וכן וישראל וישראל
במחשבת אלהי הברוא החופשית וישראל בשנים טובים ויהי וישראל
שאלוהים דבר בשמחות וישראל החלטה על שנים לא ואחר וישראל לא וישראל
לעולם ולחיים כמים וישראל בשנים ביתה לא בשנים קטנה ביתה שאלוהים על
ואלי ואלוהים שנים לעשות בה ביתם לא לטוב בשנים קטנה לא שנים ביתה
על וישראל כאלו אחר וישראל לא יום על שנים חזי שנה בחיבור וישראל לא
חזי היום שנים וישראל אחר חזי על שנים בעבור וישראל חזי שנה וישראל
על וישראל חזי חזק החלטה חזי שנים ואלי לא חזי כן שנים לא שנים
לשנים אחר אחר וכן וישראל שנים שנים שנים וישראל שנים שנים

יורה לאיסורא דאורייתא דהיינו שאל יתקוב שכן דרך מקובל חסדים ויפלא
 זמן דברי ה"ח אלא נמי שכבר קנה החכם נדון לעשות הקנה אלא ויפלא
 חסד א"ל כמי שחייב לו הרש משום וקונה החכם כדי להעיל חסד מזה אצל הקנה
 כס לזהו לא שרען ליה חסד הרחוק ומינה אפטר נדבעת קניין חסד
 לא עניד איסורא ולכי משו שבת כיון דכבר

קטן הוא שורש לשמור. וכן נקראו
לחלוק על המעשים חסידים
גורמין
אשר קבעו קבוצות חסידים
לשם שמירת המצוות
ועל ידי כך להגן על
החוקים והמנהגים
המיוחדים של חסידות
המקור של המילה
הזו הוא מן השורש
גורם, שפירושו
לגרום, לייצר, לחדש
ולקיים. וכן נקראו
החסידים אשר
היו אחראים על
השמירה על
המצוות והמנהגים
המיוחדים של חסידות
המקור של המילה
הזו הוא מן השורש
גורם, שפירושו
לגרום, לייצר, לחדש
ולקיים. וכן נקראו
החסידים אשר
היו אחראים על
השמירה על
המצוות והמנהגים
המיוחדים של חסידות

[illegible]

בתיב כס תיבת האדם על הא דאמר שמואל מקבלי קטולת צדוק התמים חסדי דהיה למעטלעין כגון סביבה הידוע לישראל דמלאכת נפרהסיה היא אסור

[illegible][illegible]

וַיַּצִּירָהּ יְהוָה אֱלֹהֵי גִבּוֹר כְּבוֹדָם בְּשַׁעַת קִצְרָהּ וַיַּצִּירָהּ חֲנוּן יְהוָה הַחֵל שְׁעֵדָתִי

(ד) וכן משמע מדברי הטור דכ"ב (לקמן כיון תקמ"ב) כתמא להיתרא ;

ix

פרמזה

(א) יִשְׁקַבְּלוּ עִירָה בְּשִׁמְתֵיהֶם וְיִשְׁמְעוּ קוֹל דְּרֹשֵׁה בְּהִשְׁתַּחֲוֹת אֵל קָדִי יִשְׁרָאֵל
עִירָה בְּשִׁמְתֵיהֶם וְלֹא יִקְרָא שְׂבָעוֹ אֵלֶּה חֲסִים בְּקִבְלֵי בִּלְחִים
שֶׁיִּשְׁלַעל שְׁמֵיהֶם חֲסִיר אֵם לֹא יִתְנוּ אֶלֶּם

(ה) מי רוצה שיקבלו את המסמכים של קופת הפנסיה שלו במועד מסוים, יצטרך להגיש בקשה מפורשת לראש הקופה.

(ג) **טוֹל** אֶתְּהֵאֲרָקָן בְּשֶׁבֶת יִלְיִיז מִשְׁחֹל לְחֹמֶיךָ יִלְיִיז בְּשֶׁבֶת יִשְׁתַּחֲוֶה הוּא בְּיָדֶיךָ
וְגַם עֲמָקִי בְּשֶׁבֶת יִשְׁתַּחֲוֶה יְיָ אֱלֹהֵי שָׁמַיִם כֵּן בְּיָדֶיךָ לִמְנוֹל בְּשֶׁבֶת קִיטִיבִי הִי
כִּי עֲדֹמָתְךָ בְּשֶׁבֶת יִשְׁתַּחֲוֶה וְהִיא מִי עֲדֹמָתִי בִּישׁ אֶלְיָהוּ דָּלֵס אֶת מִן לֵא עֲמָל הָרִים לֵא וְיִשְׁלַח

ה'תש"א – ה'תש"ב
 ה'תש"ב – ה'תש"ג
 ה'תש"ג – ה'תש"ד
 ה'תש"ד – ה'תש"ה
 ה'תש"ה – ה'תש"ו
 ה'תש"ו – ה'תש"ז
 ה'תש"ז – ה'תש"ח
 ה'תש"ח – ה'תש"ט
 ה'תש"ט – ה'תש"ס
 ה'תש"ס – ה'תש"ע
 ה'תש"ע – ה'תש"ף
 ה'תש"ף – ה'תש"ף

א"ח רמג רמדר הלכות שבת

מגן אברהם נ"י

קסם

באר הנולה

שמואל הרטל
 י"ב לחד אלול
 ונעקס רחין
 אסור
 כ"ח המדלד ומ"ח
 וזכר און חדרה אלול
 י"ח ס' רמ"ד וישראל
 ואלא מדין ידע שטאט
 ואלא מדין ידע שטאט

[illegible][illegible]

שערי תשובה

[illegible]

יד אפרים

הם ידעו שיש להם זמן רב יותר להכין את עצמם לשיעור. הם ידעו שיש להם זמן רב יותר להכין את עצמם לשיעור. הם ידעו שיש להם זמן רב יותר להכין את עצמם לשיעור.

1992, 1993, 1994, 1995, 1996, 1997, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023, 2024, 2025, 2026, 2027, 2028, 2029, 2030, 2031, 2032, 2033, 2034, 2035, 2036, 2037, 2038, 2039, 2040, 2041, 2042, 2043, 2044, 2045, 2046, 2047, 2048, 2049, 2050, 2051, 2052, 2053, 2054, 2055, 2056, 2057, 2058, 2059, 2060, 2061, 2062, 2063, 2064, 2065, 2066, 2067, 2068, 2069, 2070, 2071, 2072, 2073, 2074, 2075, 2076, 2077, 2078, 2079, 2080, 2081, 2082, 2083, 2084, 2085, 2086, 2087, 2088, 2089, 2090, 2091, 2092, 2093, 2094, 2095, 2096, 2097, 2098, 2099, 2100, 2101, 2102, 2103, 2104, 2105, 2106, 2107, 2108, 2109, 2110, 2111, 2112, 2113, 2114, 2115, 2116, 2117, 2118, 2119, 2120, 2121, 2122, 2123, 2124, 2125, 2126, 2127, 2128, 2129, 2130, 2131, 2132, 2133, 2134, 2135, 2136, 2137, 2138, 2139, 2140, 2141, 2142, 2143, 2144, 2145, 2146, 2147, 2148, 2149, 2150, 2151, 2152, 2153, 2154, 2155, 2156, 2157, 2158, 2159, 2160, 2161, 2162, 2163, 2164, 2165, 2166, 2167, 2168, 2169, 2170, 2171, 2172, 2173, 2174, 2175, 2176, 2177, 2178, 2179, 2180, 2181, 2182, 2183, 2184, 2185, 2186, 2187, 2188, 2189, 2190, 2191, 2192, 2193, 2194, 2195, 2196, 2197, 2198, 2199, 2200, 2201, 2202, 2203, 2204, 2205, 2206, 2207, 2208, 2209, 2210, 2211, 2212, 2213, 2214, 2215, 2216, 2217, 2218, 2219, 2220, 2221, 2222, 2223, 2224, 2225, 2226, 2227, 2228, 2229, 2230, 2231, 2232, 2233, 2234, 2235, 2236, 2237, 2238, 2239, 2240, 2241, 2242, 2243, 2244, 2245, 2246, 2247, 2248, 2249, 2250, 2251, 2252, 2253, 2254, 2255, 2256, 2257, 2258, 2259, 2260, 2261, 2262, 2263, 2264, 2265, 2266, 2267, 2268, 2269, 2270, 2271, 2272, 2273, 2274, 2275, 2276, 2277, 2278, 2279, 2280, 2281, 2282, 2283, 2284, 2285, 2286, 2287, 2288, 2289, 2290, 2291, 2292, 2293, 2294, 2295, 2296, 2297, 2298, 2299, 2300, 2301, 2302, 2303, 2304, 2305, 2306, 2307, 2308, 2309, 2310, 2311, 2312, 2313, 2314, 2315, 2316, 2317, 2318, 2319, 2320, 2321, 2322, 2323, 2324, 2325, 2326, 2327, 2328, 2329, 2330, 2331, 2332, 2333, 2334, 2335, 2336, 2337, 2338, 2339, 2340, 2341, 2342, 2343, 2344, 2345, 2346, 2347, 2348, 2349, 2350, 2351, 2352, 2353, 2354, 2355, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2362, 2363, 2364, 2365, 2366, 2367, 2368, 2369, 2370, 2371, 2372, 2373, 2374, 2375, 2376, 2377, 2378, 2379, 2380, 2381, 2382, 2383, 2384, 2385, 2386, 2387, 2388, 2389, 2390, 2391, 2392, 2393, 2394, 2395, 2396, 2397, 2398, 2399, 2400, 2401, 2402, 2403, 2404, 2405, 2406, 2407, 2408, 2409, 2410, 2411, 2412, 2413, 2414, 2415, 2416, 2417, 2418, 2419, 2420, 2421, 2422, 2423, 2424, 2425, 2426, 2427, 2428, 2429, 2430, 2431, 2432, 2433, 2434, 2435, 2436, 2437, 2438, 2439, 2440, 2441, 2442, 2443, 2444, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2451, 2452, 2453, 2454, 2455, 2456, 2457, 2458, 2459, 2460, 2461, 2462, 2463, 2464, 2465, 2466, 2467, 2468, 2469, 2470, 2471, 2472, 2473, 2474, 2475, 2476, 2477, 2478, 2479, 2480, 2481, 2482, 2483, 2484, 2485, 2486, 2487, 2488, 2489, 2490, 2491, 2492, 2493, 2494, 2495, 2496, 2497, 2498, 2499, 2500, 2501, 2502, 2503, 2504, 2505, 2506, 2507, 2508, 2509, 2510, 2511, 2512, 2513, 2514, 2515, 2516, 2517, 2518, 2519, 2520, 2521, 2522, 2523, 2524, 2525, 2526, 2527, 2528, 2529, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2537, 2538, 2539, 2540, 2541, 2542, 2543, 2544, 2545, 2546, 2547, 2548, 2549, 2550, 2551, 2552, 2553, 2554, 2555, 2556, 2557, 2558, 2559, 2560, 2561, 2562, 2563, 2564, 2565, 2566, 2567, 2568, 2569, 2570, 2571, 2572, 2573, 2574, 2575, 2576, 2577, 2578, 2579, 2580, 2581, 2582, 2583, 2584, 2585, 2586, 2587, 2588, 2589, 2590, 2591, 2592, 2593, 2594, 2595, 2596, 2597, 2598, 2599, 2600, 2601, 2602, 2603, 2604, 2605, 2606, 2607, 2608, 2609, 2610, 2611, 2612, 2613, 2614, 2615, 2616, 2617, 2618, 2619, 2620, 2621, 2622, 2623, 2624, 2625, 2626, 2627, 2628, 2629, 2630, 2631, 2632, 2633, 2634, 2635, 2636, 2637, 2638, 2639, 2640, 2641, 2642, 2643, 2644, 2645, 2646, 2647, 2648, 2649, 2650, 2651, 2652, 2653, 2654, 2655, 2656, 2657, 2658, 2659, 2660, 2661, 2662, 2663, 2664, 2665, 2666, 2667, 2668, 2669, 2670, 2671, 2672, 2673, 26

[illegible]

שקל

[illegible]

בשבת זה חלל אם מרנישין בשבת בהספק ודלי ים ים חדר חמס' ל'ם שרין
זה ל'ם הגרמל חמס' הירא^(א) חזרל דלא י' ב'ם' רמז' ב' בשם תשר' השבועות
ודרמל מנירל דרמל' דר בין שפכרם י' לנחם לנחמם הכחם שם ה' י' חמס'
לום ודמל י'ם רמל י'ם על ב'ם יהודים בעיר הירא ושמא יבול ח' ל' ל'ינו

(ג) שפניתו והם יודעים ששכרו טב"ס שרי [כ"י נסח מהד"א ור"ח וא"ל]
 ט"ה עבר והשכירו במקום האסור ו"א ששכרו תוהר [כ"י נסח הנאמני]
 (ד) וי"א שאסור [מרדכי ס"ק דכנה וכן שיקר] [וע"פ ס"ס רת"ה] :

מד איזו מלאכות יוכל העכו"ם לעשות בעד הישראל
ובו ו סעיפים :

ה' פוסק אדם (ס' מנה) עם העובים על המלאכה וקצין
 רמסם העובים א עושה (פ' לעמוד ואעפ"י שיאז עושה)
 נשבת מות ברא' כענעא תא אומריה הכה שוה עושה
 נקישת שבטש של ישראל אא אכל אא חותה ידועה
 מפורסמא משהירואה אא העובים עקש אנו ידען עקש
 ואומ' שפלוני עוב' (א) העובים לעשרת מולאכ בשבת
 פופיק פוסק עם העובים (א) לבנות לו ד' חצירוהו
 וחולו (ב) א' ח' לקצור לו שדרה אא חותה המלאכה
 מברנה או חבורה תהום אא לו להניח לעשרת מולאכ
 בשבת מפני הרווא' שאינם ידועים ששק' מה' (פ' אפי' לו
 דר' ע' העובים ע' חבור' ל' לחורא' תהום ע' לו (ה) צנינו ע' חבורה
 אא חותה אפי' לו

[illegible]

הוא יושב לי כמנהגים ויכולת רחוקה (לחשוב) ויש להפוך המהפכה ויש להפוך המהפכה

בס' ימות קול

[illegible][illegible]

יָאֹרֶר דְּגֵר אֲנִי

[illegible]

חכמת

הסימנים

[illegible][illegible]

ס"א א"י (כ"י) בשם מאד"א ור"א וא"י) ואם עבר והשכירו במקום שאסור (בזו) י"א ששכרו מותר, כ"י בשם א תוס' שם בע"ג כ"א ובשבת י"א ופרא"ש שם בע"ג סג"א (ד) וי"א שאסור (מדרכי פ"ק דשבת) וכן עיקר (וע"ל סוף סימן רמ"ה) :

רמך איזו מלאכות יכול הא"י לעשות בעד הישראל . ובו ר' סעיפים :

א *פוסק (פי' תמנה) עם הא"י על המלאכה (א) וקוצץ דמים והא"י עושה (ב) רעצמו ואע"פ שהוא עושה בשבת (ב) מותר בד"א * (ג) בצנעה (ד) שאין מכירים הכל שזו המלאכה הנעשית בשבת של ישראל היא אבל אם היתה ידועה ומפורסמת אסור שהרואה את הא"י עוסק אינו יודע שקצץ ואומר שפלוגי שכר (3) האיני יהודי לעשות מלאכה בשבת (ה) לפיכך הפוסק עם הא"י לב.ות לו (ג) [א] (1) חצירו או כותלו * או (7) (2) לקצור לו שדרתו באם היתה המלאכה

שערי תשובה

[א] חזירו. עכשיו וכתב בשבות יעקב ח"ג בית שבוה שו"ד לטול מותר לשכור א"י כע"ש בקבלת שיסמוך המפולת ע"י קורות א"ך לא יזכור כפי' אלא יאמר כל המתקן אינו מספיק וכן בחבות בסדקה יוכל לשבות כ ע"ש. וכתב בשו"ת ר"ב ח"א סימן י"ב כחלד שהיה דחוק לבנות הגג בחו"מ סוכות שהח"ב יקחו הפועלים למבצר ולא ישיג כע"מ ויזטרך ליכב בלי מחסם חדרם ומחזר בימות הגשמים וכתב שיש לדדד להחיר בקבלות א"ך בשבת וי"ע כיון

בזונה בשבת כמו בשדה דארים ארסותיה עבד ה"ג בזה דא"י עושה
לא סמך על הוראתו בשבנה ביתו. וכן הנהגה מיימון דהשפחות
יאמרו מלאכה של ישראל היא עושה: (ד) לקצור. אע"ג דדרך שדה

בְּאֵר הַלְכָּה

* בצינעה . פיין במ"ב ופיין ביזור הגר"א שליין פ"י ירושלמי ה"ל דכחלוש
בביתו של איי דוקא ולכאורה משמע מינה דסוף מחמיר א"ס
עושה אותה כפרהס"א אף שהיא מלאכת תלוש שאין ידוע שהיא של ישראל
אבל לישראל דש"ע שכתב שאין הכל מקורים וכו' אבל א"ס היתה ידועה וכו'
משמע דהעיקר תלוי א"ס המלאכה מפורסמת שהיא של הישראל ופי"כ הגר"א
בעלמו כביאורו על דברי הג"ה שבסעיף ב' ע"ש והא דליתא בירושלמי בבית
א"י מותר היינו משום דכל כה"ג מפתחא לא מייבכרא מלתא שהיא של ישראל
ואי"י א"ס היא מלאכת פרהס"א שרי ואה"י דלפילו א"ס הוא עושה אותה כרי"ה
שרי א"ס אינו מנהיג לסתם כ"א שהיא של ישראל כמו שכתב ב"י שם כ"ס
רכיניו ירוחם [ואפשר עוד דכ"א בירושלמי שם לאסוקי א"ס הוא בבית ישראל]
וכראה דרועת הגר"א ג"כ הכי אלא שחסר תיבת וכו' אחר תיבת בליינשה וכו'
על מה דכתב בש"ע שאין הכל מכירים וליין המקור לזה מדמליך בירושלמי
בביתו של איי והיינו משום דהתם לא מייבכרא מלתא שהיא של ישראל וכן
דמחמיר במחובל בעיזר אחרת והיינו הכל מטעם זה וה"ס כל כה"ג :

מזמור. במחזור בעיר והחורו חסד וגם המעט דלסילו אם דרך חסדי * או לקורל נש שרה . עיין במ"כ מ"כ בשם הע"ז דלסילו אם דרך חסדי השיר לשכור פועלים בקבלנות ג"כ אסור דיחשדוהו בשכירי יום שג"ז סוף רגילות [ועיין בממ"ב לדבריו] אסילו מנהג רוב העיר סוף בקבלנות ג"כ אסור כיוון דרגילות בשכירי יום ג"כ ולענ"ד יש להשי' דו"ל הרא"ש פ"ק דע"ג

כזה דאס נא יעשהו היום יעשהו נאחר דאס קאבער ווי מנהגותו בשבת
אסור כדלקמן סימן רמ"ז ס"א: (ג) צניעה. היינו שהיא מלאכת צניעה לפי שאין הכל מכירין שהיא של ישראל וכמו שמפרש (ב) אבל
ה"ל דאפילו אם הוא עושה אותה (ג) בפרהסיא שרי כיון דהמלאכה עצמה אין ידוע שהיא של ישראל: (ד) שאין מכירים הכל. ואפילו
אם קאת יודעים שהיא מלאכת ישראל שרי ואף על גב דמבאר לקמן בהג"ה דיש לחוש לאורחים ובני ביתו שיחשדו אותו שם שהיא
מלאכת מחובר וסתם מחובר שם בעליו נקרא עליו החמירו בו ביותר: (ה) לפיכך וכו'. ר"ל דכתם מחובר הוי כאלו ידוע ומפורסמת שהיא
של ישראל: (ו) תצור או כותלו. ואפילו אם הוא עומד במקום שאין ידוע שהוא שלו ג"כ אסור דיש לחוש לשכניו שיודעים שהוא שלו
ויחשדוהו ששכירו הוא לימים [מ"א וש"א]. (ז) לקצור לו שדה. ואע"ג דדרך שדה לאריסות וא"כ יסברו שלקחה באריסות כמ"ס

செய்த

שער הציון

(יו) כה"ג וא"ר ימאמר מרדכי והנספות שבת והנספות הגר"ח לאחנאך ללא כמ"א דמחמיר שיהי' שמים לטינותא שיהיו עומד בנרות אחד ושלא ירחק בו חלף שני הדירה ופיין בט"ו שהקשה על הרמ"א ב' קבוצות ועיין בא"ר שישבם: (ית) א"ר והנחות הגר"ח הגיל אך עמם הסכנא לא כריחא לי כ"כ דאם יושב בה ישראל מכבר קודם שהשכירו מאי מהני דהוא עתה בנרות אחד הלא כבר נקרא שם ישראל עליו עי"ז ואם לא יושב בה מעולם רק תיקף השכירו ללא"י א"כ ישעיה דשרי אפילו הוא עומד בנרותו לפי מה שמקיל המ"א בסק"ג ולפע"ד אפשר דבכוון השמיטו הרמ"א וב"י דין זה וז"ל: (יז) וכן אם הוא בקלות על השנה כחופן לדאור מדינא ג"כ אסור ליהנות [פמ"ג]: (כ) מ"א וס"א: (א) מ"א וס"א: (ב) ב"י סי' רנ"ב בשם רבינו יוחנן וכן פתח שם בשם"ע ס"ג וכ"כ המ"א בס"ק י"ג והתנ"ש והמ"א ודברי הלבוש בזה לרין עיין: (ג) דלף ללכאורה המחבר בס"ב לא ס"ל כה"פ אחרים שם וס"ל דמחמירם אפילו אם המלכה אינה משרתת סייט דוקא במחמיר ומבטל לא טעם שפירא בפרט דאיריין בתלם:

באר היטב

(ד) וי"א שאסור. ב"ח כתב דלא פליגי דבמקום דמותר מדינא אלא משום מראית עין אסרו שכלו מותר ומ"מ דוקא בהכלעה אבל אם הביא שכל שבת לכדו אסור כמ"ס ס"ס רמ"ה :

(א) לעמלו. פי' דאין קפידא לישראל בזה דאס לא יעשהו היום יעשהו. למחר : (ב) האינו יהודי. כלומר ששכרו לימים וזה אסור מדינא : (ג) האירו. התום' ספ"ק דע"ג בשם ר"ת כתב דר"ת היה מתיר לבנות בית ע"י א"י בקבלנות כיון דאין שבת לישראל במה שקבלנות שלו. אבל ר"י אסור מטעם שזכר בסעיף זה ור"ת בעלמו אסורות לעשות מלאכה בבית ישראל בשבת והטעם מפני הרואים שלא

משנה ברורה

שהשכירו לאינו יהודי (יו) כן כתבו הרבה אחרונים (יח) ויש מקילין עוד דאם הוא עומד כרשות אחר כפ"ע שלא בחתירו או אפילו רוחצין בו גם אנשים אחרים אפ"ה שרי דמסתמא אין הכל יודעים שהוא שלו רק אותן הזככים של המרחץ ומסתמא נתודע להם גם את זה שהשכירו לא"י: (טז) י"א ששכרו מותר וכו'. והאחרונים הסכימו דלא פליגי דממקום דמותר מדינא כגון שהשכיר המרחץ לאינו יהודי לשנה או לחודש למשום שכר שבת ליכא דהלל הוא בהכלעה ואינו אסור אלא משום מראית העין כנ"ל בס"א לכן בדיעבד מותר לקבל השכר מהאינו יהודי (יט) משא"כ אם השכירו לימים דמדינא אסור משום שכר שבת (כ) לכן אפילו הביא האינו יהודי מעצמו מעות אסור לקבל הימנו כמ"ס בסיומן רמ"ה ס"ו וע"ש מה שכתבנו במ"כ ואם המלאכה מוטלת על ישראל עיין ריש סיומן רמ"ה:

(א) וקוץ דמים. היינו קבלנות שמתנה עמו שיעשה לו איזה מלאכה בשכר דבר קלוב ואם עושה לו בעובת הנאה עיין לקמן בסיומן רמ"ז ס"ד ובסיומן רנ"ב ס"ב: (ב) מותר. לכיוון שקץ אדעתיה דנפשיה קעביד למהר להשלים מלאכתו (א) דלישראל אין קפידא בזה דאם לא יעשהו היום יעשהו למחר דאם קובע לו מלאכתו בשבת אסור כדלקמן סיומן רמ"ז ס"א: (ג) בצינעה. היינו שהיה מלאכת אה"נ דאפילו אם הוא עושה אותה (ג) בפרהסיא שרי כיון דהמלאכה אם קצת יודעים שהיא מלאכת ישראל שרי ואף על גב דמבואר מלאכת מחובר וסתם מחובר שם בעליו נקרא עליו החמירו בו ביותר: של ישראל: (ו) הציירו או כותלו. ואפילו אם הוא עומד במקום ש יחשדוהו ששכירו הוא לימים [מ"א וש"א]. (ז) לקצור לו שדה.

הלכות שבת סימן רמד

(ח) במדינה או בתוך (ט) התחום אסור לו (י) להניחה לעשות לו מלאכה בשבת מפני הרואים שאינם יודעים שפסק: הגם ואפי' (יא) אם דר בין הא"י יש לחוש לאורחים שבאים שם אי (ה) [ב] לבני ביתו כיחשדו אותו (כ"י) בשם חסודות (שכנים). ואם היתה המלאכה חוץ לתחום (יב) וגם אין עיר אחרת בתוך תחומו של מקום שעושים בו מלאכה (יג) מותר. וא"י שהבנים צאן של ישראל לדיר שדרו (ע"ל סי' תקל"ז)

באר היטב

לאריות וא"כ יסברו שלקחה באריות כמ"ס סי' רמ"ג י"ל דש"ה כשיחקרו יודע להם האמת שקבלו באריות אבל הכא שיראו בעת הקציר שאין הא"י נוטל בריות ידעו דלאו ארים הוא ויחשדוהו ששכיר יום הוא: (ה) לז"כ. ע"י סי' רמ"ג ס"ק ג' שסותר זה ויש להחמיר כי הך דהכא ס"ז. ומ"א מיישב ע"ש. פה צעירנו נוהגין היותר ויגרסו ונותנים לו סך קצוב מכל אלה לבנים וכתב דאין להחמיר מחמת שמקלף ללדד לפי ש"ל דהא דאסור מלאכה מחובר אף שהיא מחוץ לעיר דוקא כשהתחיל ירואוהו כו' משא"כ היכא שלא התחילו עדיין במלאכה כלל. וסיום התשובה

משנה ברורה

סימן רמ"ג ס"א מ"מ אסור (ד) דשאני התם דשיחקרו הדבר ימלא שכן הוא שהאיו יהודי. חולק בפירות אבל הכא שיראו בעת הקציר שאין האיו יהודי נוטל בריות ידעו למפרע דלאו ארים היה (ה) ויחשדוהו ששכיר יום היה דשכיר לשכור פועלים לימים למלאכה. ואפילו אם מנהג העיר לשכור בקיבולת דעת הע"י להחמיר שלא להניח להאיו יהודי לעשות בשדה בשבת ויו"ט וכ"ש בבנין בית דאכתי יחשדוהו ששכיר יום שגם זה הוא רגילות (ו) ויש שמקילין בזה כשמנהג כל העיר הוא בקיבולת [וקיבולת הוא דוקא כשכל המלאכה הוא בקיבולת לאפוקי אם רק האדריכל לבדו הוא קבלן יסאך המסייעים דרך לשכור לפעמים ליום ואפילו אם הוא שכרם הכל בקבלות ג"כ אסור] ועיין בבה"ל שביארו דבשדה יש לסמוך על דבריהם במקום הפסד אבל בבית ז"ע אם יש להקל בזה דהוא נגד דעת כמה פוסקים ועיין בשע"ת בשם נ"ב סי' י"ב: (ח) במדינה. היינו בתוך העיר שקרוי מדינה לפעמים: (ט) התחום. שרגילין אנשי העיר לפעמים לילך לשם: (י) להניחה. איתא בס"ח סימן שמ"ח מעשה בחדש אחד ששכר חינו יהודי לבנות ביתו בקבלות והיה האיו יהודי בונה בשבת והיו מתרעמים עליו ולא חשש לכך ולא היו ימים מועטים שלא נשאר הקרקע לא לו ולא חשש לזרעו: (יא) אם דר וכו'. ר"ל שהוא דר (ז) מחוץ לתחום העיר וגם אין עיר אחרת בתוך תחומי אש"ה אסור (ח) דיש לחוש לאורחים שבאים שם אף שיראו בעת הקציר לקמיה מבחון לתחום האיו כשרק המלאכה היא שם אבל הוא בעלמו דר בעיר: (יב) וגם אין עיר אחרת. וה"ה כשדר שם (ט) איזה יהודי בתוך התחום של מלאכה ג"כ אסור ויזהר להאיו יהודי קודם שבת שלא יעשה בשבת: (יג) מותר. דתו ליכא משום מראית העין ואיו יהודי כי קטרה בדידיה קטרה. והנה מתוך מה שנחבאר בזה הסעיף מוכח (י) דאסור לשכור חינו יהודי בקבלות לפנות זבלו מחצר והוא עושה בו בשבת דהוא מתקן החצר בזה והוא בכלל מלאכה מחובר

במדינה או בתוך התחום אסור לו להניחה לעשות לו מלאכה בשבת מפני הרואים שאינם יודעים שפסק: הגם ואפי' אם דר בין הא"י יש לחוש לאורחים שבאים שם אי (ה) [ב] לבני ביתו כיחשדו אותו (כ"י) בשם חסודות (שכנים). ואם היתה המלאכה חוץ לתחום (יב) וגם אין עיר אחרת בתוך תחומו של מקום שעושים בו מלאכה (יג) מותר. וא"י שהבנים צאן של ישראל לדיר שדרו (ע"ל סי' תקל"ז)

שער הציין

(ד) ר"ן וע"מ: (ס) מ"א: (י) חידושי רע"א וגם הפ"מ כתב שגיל להקל אך בחידושי רע"א כתב דאפילו בקיבולת בית יש להקל כשמנהג כל העיר הוא בקיבולת ובפ"מ חזר בקיבולת דשדה ואפשר שגם דעתו כרע"א ומה שזכר שדה לאו בדוקא: (ז) כן איתא בכ"י ובפ"מ סג"ל: (ח) ואפילו אם המלאכה נחשק מדירתו רק שהיא בתוך תחומו דדירתו נחשב כאלו היא עירו שמה ובפ"מ בכ"י וסו סוגת הפ"מ מש"כ בסק"ב דהג"מ מיידי במלאכה פטור וכן התחום: (ט) דטו"א לא גרע מחשש לאורחים וארשים: (י) ח"א"ב

שערי תשובה

שק"ק פראג רוב בנייטשכונים יהודים הוא בקבלות ובפ"מ כפ"י הגנים ולכן אין בזה חשדא מבני העיר רק מאורחים ואינו לא ידפי כלל אם הוא מלאכה ישראל אף אפ"כ לא התייר כ"א בזה"מ כנירוף שהוא שעת הדחק כמבואר וגם כתב שלא יעמיד שם משגיח יהודי על הכע"מ ואם א"א בל"ז יקח ע"י שאין לו מה יאכל כמובד ע"ש: [ב] לז"כ. עכ"פ ועיין בשו"ת פני יהושע כח"י קהל אחד נדב לבס לבנות בבה"ב וערס החלם לבית קטן קרקע ליקח ממנה עפר וטעו ללבון לבנים ושכרו א"י אחד שיפשה הלכנים דרכם בקבלות אלא דוקא אם הרוב דרכם לעשות בקבלות וכתב שיש מקום שישראל הבנין בניתו ולכן אף שסתית האכנים הוא בניתו של א"י אולי

באר הלכה

כסופו ר"ת ז"ל התייר לישראל ששכר אומנא לבנות לו בית בקבלות וכו' וע"י ה"ב הרא"ש ואמר דמהך דשמעתין דאמר אריותים קעביד בשדה אין רחיה לקבלות בתים לפי שאין רגילות בשדה אלא אריותות וחכירות אבל רוב בנין בתים ע"י שכיר יום הלכך הרוחה אומר שכירי יום ינהו עכ"ל. ומשמע מזה דאם רוב העיר דרכן בקבלות אפילו בתים אין להחמיר וידוע שבדברי התוס' שהעתיק הע"י בדבריו הם דברי ר"י שהשיג על ר"ת וכן דברי הרא"ש זה הוא ג"כ דברי ר"י כמו שרמז עליהם הרא"ש בפ"ב דמז"ק סימן ל"ד ע"ש. וסנה בתוספות ישנים בשבת י"ח ע"א מוכח ג"כ כהע"י דאפילו רגילות בקיבולת ג"כ אסור כיון דרגילות ג"כ בשכירי יום ועיין בפמ"ג שכתב בלעטם הר"ן דאסרינן אפילו בקיבולת דשדה משום דמיחוי לאינשי כשכיר יום היינו אפילו ידעו שקבלן הוא לדודוהו אין חילוק כל שאין הא"י נוטל בריות ויבאו להתיר אף שכירי יום ממש לפ"י אפילו תפסרם ומנהג המקום לשכור רק בקיבולת ג"כ אסור [ותמיר יותר לשיטתו מלשיטת התוס' הנ"ל] אבל לטעם השו"ע ש' חינו יודע שק"ן ואומר שפלוני שכר הא"י לעשות לו מלאכה בשבת משמע דהיכא שנתפסרם שזה האיש שכר בקבלות או שמנהג אותו המקום לשכור הפועלים בקבלות שרי והוא מלמד שם להקל בזה ולענ"ד יש לעיין הרבה בזה דשיטת הר"ן הנ"ל לא יחידא הוא בזה דיש עוד הרבה פוסקים דס"ל כוותיה לר"א והוא הר"מ כתום"פ ע"ג כ"א ע"כ ד"ה אריא פסוק הדיבור ע"ש שדעתו דעיקר הטעם דמפליגין בין אריותות לקיבולת לא-כמו שכתבו התוס' מחלוקה בשם ר"י משום דבבנין בית רגילות אסור מדי יום כיום וכו' אלא משום שאריותות יש לו חלק בגוף הפירות ודמי לשותף משא"כ קיבולת שנוטל מעות בשכרו ור"ל דע"כ הוא כשכירו של ישראל ולפ"י בודאי אפילו היכא שהוא מפורסם שהוא בקיבולת ג"כ אסור וכן במאור פ"ב דמז"ק ובהגהת הפ"ק וכו"ב ג"כ בכל בו וגם בהג"א פ"ק בשבת ובפ"ה אות קמ"ה [דשם כתב דעת פלגו וכו"א רכ"א בעתיק דברי ר"י] משמע מכולם דעיקר תלוי אם יש לו לא"י חלק בגוף הדבר ולפ"י אם יהיה הדרך בעיר רק בקיבולת בלבד ג"כ אסור כשיטת הר"ן הנ"ל [ולדודוהו יחא מה דסתם הגמרא בפ"ב דמז"ק ואמר מקבלי קיבולת בתוך התחום אסור ולא חילק בדבר] אכן מלבן הרמב"ם שהובא בשו"ע שכתב הטעם שברוחא את הא"י וכו' אינו יודע שק"ן ואומר יכו' משמע דאם מנהג רוב העיר בקבלות יש. להתיר אפילו בזה ובמחלוקת לעיל בר"ש סימן רמ"ג ביאור הלכה מן הרמב"ם גופא דבעינן רובא להתיר עיין שם וכן בתה"א להרמב"ן שכתב ג"כ הטעם דשמיא יאמר שכירי יום ינהו משמע ג"כ מרא"ב פ"ק דע"י שהעתיקו דבריו למעלה ומריב"א"א שם כה"א עינא דאם דרך העיר הוא בקבלות יש להקל אפילו בבית ומלאכה כ"כ ח"א סימן י"ב שהעיר ג"כ דאם דרך העיר הוא בקבלות יש סברא להקל אפילו בשבת מטעם דתו לא אחי למיחשדיה בשכירי יום [ולפ"א שלא זכר כל הני שיתא רבנותא הנ"ל דמשמע דס"ל דבכל גווי אסור וכנ"ל] ומ"מ מסיק שם דיש להחמיר בזה דשמיא יבואו אורחים שאינם מאנשי עיר הוה שהם אינם יודעים מהמנהג ויבאו לחשדו שהא"י שכירי יום אלא אם לא שמועל הכית ברחוב הא"י דאז יש להקל בשעת הדחק משום דאורחים לא ידעו כלל שהבית הוא של ישראל ואנשי העיר שידעו מזה הלא המנהג אלאם בקבלות וע"ש שכתב שלא יעמיד ישראל משגיח על הכע"מ כדי שלא יבא מינוכר שהוא של ישראל ועכ"ז לא ראם להתיר אלא בבה"מ וסנה

הרכות שבת סימן רמד

ה באר הכולה

סעיף יד: ב [ג] (יד) גלפסול האבנים ולתקן הקורות אפי' בביתו של א"י אסור כיון (שו) דלצורך מחובר ג שם התוס' הוא (שו) ואם עשו כן * לא ישקעם בבנין: הנה (יו) וי"א דאם אינו מפורסם שהוא של ישראל (יח) שרי והרא"ש מסביר דירושלמי שם בפ"ק דע"ז

שערי תשובה

לא נמצא רק מראש ניכר שדחה גם היתר זה שכתב חזרתי על כל הצדדין ולא מלאתי היתר כו' ע"ש ולפי מ"ש המג"א דבשל רבים ליכא חשדא ה"ה נראה לצד היתר גם כזה דמ"ש המג"א בהכ"ז בקבלנות לא ראו הגדולים להתיר כי כזה הזמן כו' ה"ה טעמא לא שייך כזה שטושה מחוץ לעיר ושיין בל"ר שכתב ד"ל דשבות אף ברכים איכא חשדא וז"ע ועיין בשו"ת תפארת לבי סימן י"ד בקבל שבוים בהכ"ז בקבלנות ע"י א"י והא"י רוצה לנכות בשבת ואם לא יתחזקו אפסר שיתבטל הכנין ועכ"פ הפסד יותר משני מאות ר"ט שיתבטלו לשלם לו בחנם כדדי להכשיר מקו משכירות פועליו והביא שם מתוס' שבת בשם ב"ע שאם יש חשש שיתבטל כו' וכ"כ בפ"מ וכתב דאף שכתב שאלה שאין זה ברור שיתבטל אם יפסידו מ"מ יש לחוש שלא יתנו נדבה יותר וא"כ ממילא יתבטל וגם יש לזכור שבת ושיין לא נקרא שם ישראל עליו לכן יש היתר שומכרו הכל הקרקע והלר"ך לבנין לא"י עד שיוגמרו הכתלים רק אחר שיוגמרו הכתלים והגג או יחזרו ויקנו ולא יעשו מאז ואילך בשבת משום דהכתלים והגג אין סיכר שהוא לבהכ"ז אבל בבנין התקרה ושאר ענינים שניכר שאין עושין כן בבנין הדיוט רק לבנין בהכ"ז אין להתיר ע"י הערמת המכירה כיון שהוא ניכר לכל ולכן אחר גמר הכתלים והגג לא יעשו בשבת ע"ש: [ג] לפסול האבנים כו'. וכתב בדגול מרכבה שאם הא"י מסתת אבנים שלו ומתקן קורות שלו שהישראל עשה עמו קבולת על הכל והברירה עוד ביד הא"י לסתת אבנים

באר היטב

לשכור א"י בקבלנות ליקח הזבל מן הרחוב והאינס יהודים עושים המלאכה בשבת כ"ל משום דבשל רבים ליכא חשדא אבל בשכיר יום ששיטא דאסור וא"כ היה נראה להתיר לזכות בית הכנסת בשבת בקבלנות ומ"מ ראיתי שהגדולים לא ראו להתיר כי בזמן שאין האומות מניחים לשום אדם לעשות מלאכה בפרהסיא ביום חגם ואם נניח אנהנו לפשות איכא חילול השם אבל תיקון הרחוב אין נקרא ע"ש ישראל כ"כ ומ"מ במקום שאין נוהגין היתר ברחוב אין להקל מ"א. ונ"ל שאם ח"ו יש חשש שיתבטל הבית הכנסת מלבנות שרי בקבלנות ע"י סימן

באור הלכה

בחידושי רע"א הביא שם בתשובת מהר"י הלוי הסכים ג"כ לאיסור אך דעתו בעלמו שם להתיר היכא שמהג המוקם הוא לשכור בקבלנות והנה בקיבולת דעה אם נתפרסם שזה האיש דרכו בקבלנות או שמהג המוקם כן לא נוכל למחות ביד המקילין שנלא"ה יש כמה ראשונים שס"ל דבשדה מותר קיבולת משום דיתלו בארסות ונהי דאין ק"ל להחמיר בזה כסתומת השו"ע כאידך רבוותא מ"מ באופן זה נראה דיש לזרף דעתם להקל חמנם בקיבולת דבית שדעת ר"ת להקל יחידא הוא כזה וגם הוא בעלמו חזר כזה כמו שכתב רבינו ירוחם יש לעיין אם יש להקל אפילו בנתפרסם וכנ"ל. אח"כ מלאתי כנ"ל כלל ג' שגם דעתו להחמיר בזה וע"כ ז"ע למעשה והסם מה שג' במ"ב דקיבולת נקרא אם כל הבנין הוא רק בקבלנות אבל לא כשהאדריכל בלבד הוא קבלן ושאר שכירים שתחתיו הם לפעמים שכירי יום כ"כ האחרונים ונ"ל דבונה הוא דאיתו בעה"כ דרכו לשכור לפעמים בעלמו את השכירים שתחתיו לשכירי יום ולכן לא נקרא תו שם קבלנות על הבנין אבל אם הדרך הוא תמיד שאין בעה"כ יודע כלל מכל עסק רק שהוא שוכר האדריכל והאדריכל בעלמו דרכו לשכור לפעמים שכירי יום תחתיו תו כו' זה ג"כ בכלל קבלנות: * לא ישקעם בבנין. הנה בטור כתב דאסור לשקעם בבנין והא דלענין בית כתב הטור בסיומן תקמ"ג וממנו העתיק המחבר בס"ג דרך נכון להחמיר תיכף בתו"ש דהכא ברצוה לשקעם בבנין חשוב כנכתמלה וממ"א בסק"י משמע דג"ז חשוב כדעבד ד"ה הפסד עי"ו ולענין נראה דבכונה שיהא המחבר מלבן הטור ולא כתב בלבן אסור וכוננו דרך נכון להחמיר

משנה ברורה

ויש מקומות שנוהגין היתר לשכרו ליקח הזבל מרחוב אף שעושה בו בשבת וכתב המ"א דטעמם דבשל רבים ליכא חשדא אבל בשכיר יום ששיטא דאסור (יא) והאחרונים השיגו על טעמו ודעתם דאין כ"מ כזה הענין בין רבים ליחיד וגם הוא בעלמו כתב לבסוף דבמקום שאין נוהגין היתר ברחוב אין להקל ע"ש טעמו דיש ח"ה בדבר וכדלקמיה. והנה אפילו אם נאמר דבשל רבים ליכא חשדא מ"מ הסכים (יב) המ"א שאין להתיר לזכות בהכ"ז בשבת בקבלנות כי בזמננו שאין האומות שכנינו מניחים לשום אדם לעשות מלאכה בפרהסיא ביום חגם איכא ח"ה אם נניח אנהנו לעשות ביום שבת ויו"ט (יג) ומ"מ כתבו כמה אחרונים דאם יש חשש ח"ו שיתבטל הבנין בהכ"ז לגמרי מותר להניח לאינו יהודי לזכותו כשהוא בקבלנות ובלבד שיהיה מפורסם לכל שהוא בקבלנות: (יד) לפסול האבנים וכו'. ודוקא כשהאבנים וקורות הם של ישראל ונתנם לאומן אינו יהודי לסתתם ולתקנם אבל אם האינו יהודי מסתת אבנים שלו ומתקן קורות שלו שהישראל עשה עמו קיבולת על הכל והברירה עוד ביד האינו יהודי לסתת אבנים חחרות ולהחזיק אלו בעלמו אפילו עושה זה לצורך ישראל אם אינו בביתו של ישראל אף שהוא מפורסם שעשה זה לצורך ישראל מותר שזה לא נקרא עדיין מלאכת ישראל כ"כ הדגמ"ר וכבר קדמו בתשובת הרדב"ז בחלק שני סימן כ"ו אך שמסיים שם דאם היה האינו יהודי

מסתת אותם בשבת סמוך לבנין אין נכון הדבר משום מראית העין שלא יאמרו שכירו הוא: (טו) דלצורך מחובר הוא. כדי לשקעם בבנין ע"כ חשבוהו כמחבר ונר"ך למחות בידו (יד) אם היא בתוך התחום (טו) אפילו עושה רחוק מהבנין: (טז) ואם עשו כן. עיין לקמיה מש"כ בזה: (יז) ויש אומרים דאם אינו וכו'. הי"א (טו) קאי אכולהו דהיינו אף מחובר גמור לא אסרו בקבלנות אלא בסתמא דמסתמא שם הישראל נקרא עליו אבל בידוע לנו שאינו מפורסם הבנין על שם ישראל לא אסרו בקיבולת והא דליין הרמ"א הי"א על סתומת אבנים משום דבבנין ממש אין מאזי זה: (יח) שרי. היינו (יז) שאינו צריך למחות בא"י אם יעשה מלאכתו בשבת (יח) ובלבד שלא יאמר לי שיעשה בשבת. יכ"ז דוקא אם הא"י עושה בביתו או שיהיה עכ"פ רחוק מהבנין כדי שלא יהיה מינכר שהוא של ישראל וכנ"ל ומשמע (יט) בכמה אחרונים דסבירא לן לדינא כהי"א הזה לענין סתומת האבנים ואפשר דגם המהגר מודה ליה בזה אך לענין מחובר גופא אפילו אם הבנין עומד במקום שאין ידוע שהוא של ג"כ (כ) אין להקל דיש לחוש לשכניו או לבני ביתו שיודעים שהוא שלו ויחשדוהו וכמש"כ לעיל בסק"ו: באיסור

שער הציון

(יא) א"י ותו"ש ושי"א: (יב) וכ"כ בס"מ ויש"י: (יג) בה"ע ותו"ש והובאו בש"א: (יד) מוכח מדיו"ו ותשובת רדב"ז ח"ו סימן כ"ז ע"ש: (טו) ספ"ת דלנו"ע אסור אם הוא קרוב לבנין ע"ש: (טז) עו"ש וא"ר וכן משמע מהגר"א וכן מוכח בכל בו גופא ע"ש גם בפ"מ בא"א אות י"ג מלד לומר כן ע"ש: (יז) כ"מ בכל בו גופא: (יח) דלא עדיף מחלוש לקמן בסיומן רנ"ב: (יט) עיין בג"ת דס"ל דגם המחבר מודה באינו מפורסם וכן משמע בפרישה דהלכה כהכל בו אך שהזכירו דבריהם לענין סתומת אבנים וכן מוכח בח"א לענין סתומת אבנים דאם אינו מפורסם שרי ואף שראיתי עוד לאיזה אחרון שחמיר אף לענין סתומת אבנים נ"ל שאין לחוש לזה דבלא"ה סר"ו והספיקים בענין סתומת אבנים כיון דנאמא הוא תלום וגם בס"מ מיישב שיעתם ע"ש: (כ) עיין בפמ"ג אות י"ג ונ"ל ברור כמו שכתבתי דכן הוא דעת מ"א בסק"ד וא"ר שם ושאר אחרונים וכן משמע בתפארת שבת וכלנו"ש והגר"ז דאסור משום דלא פלוג:

הלכות שבת סימן רמד

(כל זו): ג' יאם בנו א"י לישראל בית בשבת (יט) באיסור (ו) (ב) נכון להחמיר (כא) שלא יכנסו בו: הנה מיהו אם התנה ישראל עם ח"י שלא לעשות לו מלאכה בשבת * והא"י עשה (בב) בעל כרחו למסר להשלים מלאכתו. אין לחוש (מרדכי ריש פרק מי שהפך ורבי יוחס וכו' וע"ל סימן תקמ"ג): ד' המלאכת פרהסיא אפי' במטלטלין כגון ספינה (כג) הידועה לישראל * דינה כמו מלאכת מחובר: ה' יאם שבר א"י לשנה או לשנים (ז) [ד] (כד) שיכתוב לו (כה) או שיארוג לו בגד הרי זה כותב ואורג בשבת כאלו קצץ עמו שיכתוב לו ספר או שיארוג לו בגד שהוא עושה בכל עת שירצה והוא

ד' טור בס' תקמ"ג
מהא דמ"ק י"ב
ה' ס' התרומה
ו' רמב"ם פ"ו
מהלכות שבת

באר היטב

תקמ"ד ס"א דוק: (ו) נכון להחמיר. וכ"ח כתב דקבלנות יס לסמוך על ר"ת ומותר דליעבד וה"ל כשתיקן האבנים דמותר לשקעס מ"א ט"ו [ובס' אליהו רבה הוכיח כמשמעות הב"ח דנכון להחמיר כדעת ש"ע]: (ז) שיכתוב לו. זהו דעת הרמב"ם וכו' כוונת הרמב"ם בדרך השריס שיש להם סופר מיוחד שכל עת שצריך השר לכתוב שהוא עושה בכל עת שירצה שהרי ישראל אינו אומר לו לעשות בשבת ואם רצה עושה למחר ואין ישראל מרויח במה שעושה בשבת. והיש

שערי תשובה

אחרות ולהחזיק אלו לעצמו אפ"י שמפורסם שהוא לאורך ישראל מותר שבו לא נקרא עדיין מלאכת ישראל ע"ש: [ד] שיכתוב לו. עשה"ט וכתב בנ"ב מהדורא תניא ששאל מגביר א' ביושב באמ"ט אם יוכל לעשות תותם שיוכל לדפוס בו דוגמת חתימתו ממש וביום השבת יאזכר להדפיס חתימתו על הכתבים שהוא צריך לחתום אחר לו וע"ש מ"ש בענין כתב שלהם ובשורת בית אפרים מחויב לו לכתוב ובעת שאין צריך יושב בעל לכך מותר לכתוב בשבת ואם רצה עושה למחר ואין ישראל מרויח במה שעושה בשבת. והיש

משנה ברורה

(יט) באיסור. היינו שחיה בקיבולת ובתוך התחום דהוא אסור רק משום מראית עין דבאמת אדעתיה דנפשיה עבד וכו' אבל אם היו שכירי יום מדויגה אסור יש בזה איסור מלך הדין דיעבד ולא נכון בלכד כ"כ המ"א וכן מוכח ג"כ דעת הב"ח לענין שכיר יום וכ"כ הב"ח דבשכיר יום אסור מדויגה בענין זה שהוא מילתא דפרהסיא לו לעולם ולחחרים צריכי שיעשו וכמו לקמן בסימן שכ"ה סי"ד ע"ש (כא) ויש מקילין דאף בכה"ג אינו אסור מדויגה כ"א בכדי שיעשו וע' לקמן בס' שכ"ה סי"ד שם במ"ב: (ב) נכון להחמיר. והאחרונים (כב) כתבו דדיעבד יש לסמוך בקבלנות על דעת ר"ת ומותר לדור בו אפילו לעצמו וכן בסיתות האבנים ותיקון הקורות אם היה בקבלנות יש להתיר דיעבד לשקעס בענין: (בא) שלא יכנסו בו. לעולם (כג) ואפילו אחרים (כד) אבל מ"מ מותר ליהנות ממנו ולמכרה לא"י: (בב) בעל כרחו. ר"ל שעבר על תנאו שהתנה עמו מקודם על כן אין לו לחוש לזה דהיינו שאין צריך אפילו למחות לו עוד בעת שעושה המלאכה [כן מוכח במרדכי ורי"ו שהם מקור דין זה שהובאו ב"ל לקמן וכן מוכח מביאור הגר"א] ועיין במ"א שמפקפק מאד בדיון זה (כה) דכיון שהוא מחובר והוי מילתא דפרהסיא איכא חשדא דרואים שלא ידעו שהתנה ויחא למחות לו ולמנעו מפעולתו וכתב הא"ר דמ"מ נראה ש"ל ליתן להם מעות כדי שיפסקו כיון שזכך התנה מתחלה ונרצו בלכד אלא צריך לפזר ממשותיו כדי שיפסקו ונראה שטעמו דפשע דה"ל להתנות מתחלה (כו) וז"ע לדינא: (בג) הידועה לישראל. אין מיירי שעושה אותה ברשות ישראל דא"ל אפילו היה דינו רק כמטלטלין דעלמא ג"כ היה אסור כדמוכח בסימן רנ"ב ס"ג דאף במטלטלין אסור אם עושה אותה ברשות ישראל אלא מיירי שלא בביתו ועיין במ"א ושאר אחרונים דדוקא אם עושה את הספינה במקום גלוי ומפורסם דאם בצינעה אין להחמיר בה כדמוכח בסימן רנ"ב ס"ג: (כד) שיכתוב לו. כתב מ"א כונת הרמב"ם בדרך השריס שיש להם סופר מיוחד או חייט מיוחד שכל עת שצריך השר לכתוב מחויב לו לכתוב ובעת שאין צריך לו יושב ובעל ולכן מותר לכתוב או לארוג בשבת. שהוא עושה בכל עת שירצה שהרי ישראל אין אומר לו לעשות בשבת ואם רצה עושה למחר ואין ישראל מרויח במה שעושה בשבת (כח) אבל אם שכרו לארוג לו תמיד בשנה זו או לכתוב לו תמיד אסור אף להרמב"ם לכתוב לו בשבת אף שאין מדקדק עליו על ביטול איזה יום מ"מ הרי מרויח לישראל בעשייתו ומהט"ו משמע (כט) דגם בכה"ג חשוב להרמב"ם קבלנות כיון שאינו מקפיד עליו אם יבטל איזה יום דאם הוא מקפיד עליו שלא ישב איזה יום בטל אסור לכו"ע דהוי כאלו נזהר לעשות ביום השבת. עוד כתב הט"ו דאם שכרו לגמור ספר או בגד תוך אותו זמן (ל) הוא כמקפיד והיינו בשידוע דא"ל לגמור אם לא שיעשה גם בשבת ואף שאם יאנוס עצמו וישב בלילה יוכל לגמור בחול אפ"כ הוי זה כמזהר לו לעשות בשבת [כן ביאר הפ"מ כונתו והסכים עמו נגד הא"ר]: (כה) או שיארוג לו ה"ו וכו' כנ"ל: שלא

באור הלכה

בזה ולא כדעת הטור וכן מוצא מהגר"א בביאורו: * והא"י עשה בעל כרחו. עיין במ"ב סוף ס"ק כ"ב במה שהבאנו בשם הא"ר והסברנו טעמו דה"ל להתנות מתחלה ולבאורה יש להביא ראייה מע"ג כ"ב דמשמע שם דרך להשביא אחרים ליה לא"י וליית אבל להשביא א"י לא יזית ולכך איסור שם לשכור לו מרחלו בתחלה שבודאי לא ישמע לו אח"כ כשיאמר לו שלא יחממו בשבת וא"כ ה"ל לענין קיבולת פשע במה שלא התנה מתחלה עמו דלסוף לא יזית וכן משמע מרש"י מו"ק י"ב ע"א דפירש דמקבלי קיבולת בתוך התחום אסור הייט שאסור ליתנו לו בקיבולת כי עבדי ליה בשבתא אלא דלא ממכין על מה שימחמו אח"כ אם לא שיתנה עמו מתחלה וזהו גם לרש"י בודאי שרי זהו ביארנו סברת א"ר ומ"מ לדינא ז"ע דמהרמב"ם [וכן מהשו"ע שהעתיקו דבריו בס"א] משמע דקיבולת מותר למסור לו לכתחלה אלא דכשיגיע יום שבת ימחמו ולא ייחמו לעשות מלאכה ובעיני מרחץ גם הרמב"ם כתב דאסור להשכיר לו כלישנא דגמרא וע"כ דלצורך לחלק ולענין מרחץ שהוא שכיר לא"י לגמרי ס"ל לרש"ב דלא יזית לו לשבות ביום השבת משא"כ בקיבולת: * דינו כמו מלאכת מחובר. עיין בסימן רנ"ב ס"ג דכתב שם המחבר על דין זה יש להחמיר ולאסור משמע דלאו מדויגה כ"כ והוא סותר להך דהכא כ"כ המ"א בסימן רנ"ב סק"י וגם הגר"א בביאורו שם כתב דמותר להך דהכא ולדינא משמע מאחרונים [הט"ו וסג"ו והח"א] דתפסו להך

שער הציזון

(כא) כן משמע מט"ו בסעיף זה דסתם וכתב דאפילו נעשה באיסור גמור אין אסור מדויגה רק נכון להחמיר וההיא דשכ"ה סי"ד סתם משום דגנאי היא שיקבר בקבר מפורסם שנתחלל בו שבת בשבילו וכמו שכתב הט"ו שם בלוח י"ג [ונראה שם מדעת המ"א בשם הרמב"ם דה"ה ככל פרהסיא] בשם הר"ן וכן משמע קצת דעת הא"ר בסימן זה: (כב) הם הב"ח בתחלת סימן רמ"ד והט"ו והח"א וס"א: (כג) מ"א: (כד) א"ר וח"א בדעת השו"ע וז"ל מזה לדין לענין שכירי יום גבי אחרים: (כה) עיין בא"ר שדעתו דמטלטלין בבית ישראל דינו כקרקע: (כו) פשוט דבמחאה לכו"ע מהני אפילו כקרקע דמאי הו"ל למיעבד ולא הקשה המ"א אלא משום דביאורו הוא כמו שפירשנו וכמו שכתב המ"א בעצמו לקמן בסימן תקמ"ג סק"י: (כו) עיין בה"ל: (כח) וכו' סת"ש וס"א: (כט) וכן משמע מא"ר בהט"ו: (ל) ולא התייר הרמב"ם אלא כשאין עליו לגמור המלאכה ואין מקפיד על פסול:

(כו) שלא יחשוב עמו יום ולא יעשה המלאכה (כו) בבית ישראל * (כח) חיוש מי שאומר
בשוכר א"י דומן : סגס ודוקא ששכרו (כט) למלאכה מיוחדת כגון נגד לארזו או ספר לכתוב אבל כששכרו
(ל) לכל המלאכות שילמדך מוך זמן הסכירות * (ה) לכ"ע אסור (צ"י) * וכמו שיתבאר סוף סימן רמ"ז :
ו ייחודי הקונה מבם (לא) ומשכיר לו א"י לקבל מבם בשבת מותר (לב) אם הוא (ט) [ה] בקבוצת
דהיינו שאומר לו לכשתגבה מאה דינרים (לג) אחן לך כך וכך : סגס וכן יוכל לסשכיר המכס לכל

שערי תשובה

חלק אה"ע מבוחר בענין זה באורך : [ה] בקבוצת . עכ"פ וכתב בפנים
מחירות ת"א סימן ל"ח שוכרי אורח"ש קונו"א"ס מן השך דהיינו לחפור
עפר ולהתיך ממנו בחל וסורפים וסורפים העפר בתנאים א"ש תמיד תוקד
וכתב שלענין העפר יש היתר בקבלות דהיינו מעשר עגלות עפר א"תן לכס
כך אבל בהתכת העפר אין היתר אלא שימכור קודם שבת לא"י כל חתיכות
הגדולות בסך קצוב והפועל ירשה לעצמו החתיכות הקטנות בשבת כפרשן
חובו ורשות ביד ישראל שיקח אח"כ כפרשן חובו החתיכות קטנות שראויים
למכור בשוק וכן בהתוך זכויות כה"ט ימכור קודם שבת כל מה שיש לו
כה"ט דאז בדידיה ערה ואחר שבת יקבל ישראל הזכויות שעשה הפועל כדמי
המכר ע"ש ועיין באשל אברהם בשם תלמי ליהושע ועיין לעיל סימן רמ"ג ס"ק
ג' וכתב בדבר שמואל סימן קל"ב על כנין פולאטווי דהיינו חיבור כלים
וגלגלים שהאומנים עושים ושורפים את המשי ופועלים שכירים מתעסקים בו
לפועלים בעד שכירותם כ"כ ליערות משי לשנה ט' ע"ש . וכמת"כ כתב

באור הלכה

דבא לעיקר וכן משמע שם במ"א גופא ע"ש * : ויש מי שאומר . עיין
בא"ר שדעתו להורות כהדיעה הראשונה ומ"מ לכתחלה טוב ונכון ללכת גם
דעתו שכן גם המ"מ נשאר א"ל דין של הרמב"ם ב"ע וגם הלבוש כתב
דמסתבר דעת הראב"ד אלא דמשמע דלבוש מפרס פלוגתייהו כדעת הט"ז
ונראה דבאופן שמיירי המ"א לכו"ע מותר לדעת הלבוש : * לכו"ע אסור .
הנה אף שגרסם ע"ז ב"י המעיין בב"י גופא יראה דלא פסיקא ליה בזה רק
דעת הרמ"א בעצמו כן וכ"כ בדגול מרובה : * וכמו שיתבאר סוף סי' רמ"ז .
היינו בענין ו' שם דאם היה שכיב שנה אסור לשלחו ע"ש באגרת דאם היה
מחשיב כק"ץ גם כע"ש היה מותר כמו שכתב שם בס"א ומ"מ אינו מיושב
דאם היה חושב המחבר ד"ז ללא ק"ץ גם כד' וה' היה אסור לדעתו בס"א
ע"ש וע"כ דהשו"ע מתחפק בזה ולכך צידד להקל עכ"פ שלא כע"ש וסמך
יש להכל המלאכות . ומעט זה יש
למחות ביד השפחות כשעושין מלאכה אדונייהן בשבת אפילו כשעושין שלא בבית ישראל ושלא בצווי בעליהן דהא הם שכורין לכל המלאכות
וכ"ש כשעושין בבית ישראל דזה אסור אפילו בשכור למלאכה מיוחדת וכו"ל . ועיין בט"ז סק"א דמביא בשם רבינו שמחה דהוא אסור
להשפחה אפילו לעשות מלאכה עזמה בבית בעליה והעטם מפני הרואים שלא יאמרו מלאכה של ישראל היא עושה והא"ר הביא בשם סה"ת
דמלאכה עזמה מותר ודעתו שגם רבינו שמחה מודה לזה ע"ש בדבריו והפמ"ג יושב דברי הט"ז ע"ש ועיין בספר ח"א כלל ס"ד דלתקן
השפחה בנדיה לכו"ע מותר בבית בעה"ב שהוא ניכר שמלאכה עזמה היא עושה ועי"ש עוד מה שכתב בענין זה ועיין מה שכתבנו בס"ק
ל"ה : (לא) ומשכיר לו א"י . הלשון אינו מדויק כי הכונה הוא ששוכר את הא"י [אחרונים] : (לב) אם הוא בקיבולת . דאז שרי מדינא כמו
בעורות לעבדן בריש סימן רנ"ב דמותר ליתן לו קודם שקיעת החמה אם הוא בקיבולת משום דאדעתא דנפשיה קעביד ואע"ג דאסור שם
לקבוע לו מלאכות בשבת ועוד דהוי מילתא דפרהסיא שהעסק היה ידוע לכל שהוא של ישראל וכמו שהיה עושה הא"י עתה בבית ישראל
דמי דאשר שם מ"מ התירו בזה משום פסידא דאדם בהול על ממנו ואי לא שרית ליה אתי לגבות בעצמו ויבוא לידי איסורא דאורייתא
דשנא יכתוב פתקא בדרך המוכסים [בית יוסף] ולפ"ז משמע דמכס שאין כותבין כגון אותן שלוקחין מיני מאכל במכס אסור אפילו ע"י
א"י דלא יבא לידי איסור דאורייתא אפילו אי לא שרינן ליה אבל הט"ז ומ"א (לב) מסקי דאפילו באופן זה שרינן ע"י א"י משום פסידא .
מיהו בעצמו אסור לקבל אף המכס של מיני מאכל אפילו אם לא הוצא מחוץ לתחום ולא שייך בו חשש לידה ומחומר משום ממלא
הפך וכמ"ס סימן ט"ו [א"ר] . יהודי ששכר בשול המלח מן השך (לג) מותר להשכיר לו פועלים בקיבולת שאם יעשה לו כך וכך מלח
יתן לו כך וכך ואע"פ שהכלים והעצים הם של ישראל שרי [ובלבד (לד) שלא יביאו עצים מרשות ישראל בשבת שכל קבלנות אינה מותרת
אח"כ מסר להם מע"ש כל מה שרצה למסור לצורך המלאכה ויוליאו מרשותו מע"ש] אבל אין היתר לשכור א"י על שבת וחודש דמ"מ
מרויח ישראל במלאכתו ואין לו היתר אלא בקבלנות [ה"א] : (לג) אתן לך כך וכך . דהיינו שאין מזכיר לו יום השבת כלל אלא כסתמא אם

תנכה

באר היטב

דשנא יטערך גם למחר לכתוב ולא יוכל לעשות שניהם כאחד :
(ח) לכ"ע אסור . דקריב הדבר לודאי שיטערך למחר למלאכה אחרת
וא"כ מרויח ישראל במלאכת הגכרי בשבת . וה"ה אם שכרו לכתוב
לו תמיד זהו פשיטא דאסור לכתוב לו בשבת מ"א : (ט) בקבוצת .
דאז שרי מדינא . ואע"ג דיש חילוק בין קיבולת שאין ישראל קובע
מלאכתו לא"י בשבת כמ"ס ר"ס רנ"ב ובמכס קובע לו דוקא בשבת
מ"מ שרי משום פסידא . ומה"ט שרינן הכא אע"ג דהוי כפרהסיא .
וא"ל למה לא התירו נמי במרחץ כסוי רמ"ג משום פסידא . דלא
התירו אלא בהפסד גדול עי' ט"ז . יהודי ששכר המלח מותר להשכיר
לו פועלים בקבוצת שאם יעשו לו כך וכך מלח יתן להם כך וכך רש"ל

והכית של ישראל ים לאסור . וכתב שהתיקון הפועל הוא להשכיר הכל

משנה ברורה

(כז) שלא יחשוב עמו . ר"ל שלא ילקדק עליו אם מבטל איזה יום
ממלאכתו : (כו) בבית ישראל . דבזה אפילו קבלנות גמורה אסור
כדלקמן בסימן רנ"ב : (כח) ויש מי שאומר . הוא דעת הראב"ד
והנה לדעת הט"ז הנ"ל יחא בפשיטות טעם הראב"ד דס"ל דאף שאינו
מקפיד על ביטולו מ"מ הרי הישראל מרויח על ידו ולדעת המ"א
הנ"ל ג"כ יחא דס"ל להראב"ד דהישראל מרויח בזה שעושה בשבת
דשנא יטערך גם למחר לכתוב ולא יוכל לעשות שניהם כאחד :
(כט) למלאכה מיוחדת . דבזה אפשר שלא יגיע לישראל ריוח עי"ו
שהוא עושה בשבת כגון שלא יטערך הישראל אריגה או כתיבה כ"כ
(לא) אבל אם לכל המלאכות קריב הדבר לודאי שיטערך למחר מלאכה
אחרת וא"כ מרויח הישראל במלאכת הא"י בשבת ולכך אפילו אם
למחות ביד השפחות כשעושין מלאכה אדונייהן בשבת אפילו כשעושין שלא בבית ישראל ושלא בצווי בעליהן דהא הם שכורין לכל המלאכות
וכ"ש כשעושין בבית ישראל דזה אסור אפילו בשכור למלאכה מיוחדת וכו"ל . ועיין בט"ז סק"א דמביא בשם רבינו שמחה דהוא אסור
להשפחה אפילו לעשות מלאכה עזמה בבית בעליה והעטם מפני הרואים שלא יאמרו מלאכה של ישראל היא עושה והא"ר הביא בשם סה"ת
דמלאכה עזמה מותר ודעתו שגם רבינו שמחה מודה לזה ע"ש בדבריו והפמ"ג יושב דברי הט"ז ע"ש ועיין בספר ח"א כלל ס"ד דלתקן
השפחה בנדיה לכו"ע מותר בבית בעה"ב שהוא ניכר שמלאכה עזמה היא עושה ועי"ש עוד מה שכתב בענין זה ועיין מה שכתבנו בס"ק
ל"ה : (לא) ומשכיר לו א"י . הלשון אינו מדויק כי הכונה הוא ששוכר את הא"י [אחרונים] : (לב) אם הוא בקיבולת . דאז שרי מדינא כמו
בעורות לעבדן בריש סימן רנ"ב דמותר ליתן לו קודם שקיעת החמה אם הוא בקיבולת משום דאדעתא דנפשיה קעביד ואע"ג דאסור שם
לקבוע לו מלאכות בשבת ועוד דהוי מילתא דפרהסיא שהעסק היה ידוע לכל שהוא של ישראל וכמו שהיה עושה הא"י עתה בבית ישראל
דמי דאשר שם מ"מ התירו בזה משום פסידא דאדם בהול על ממנו ואי לא שרית ליה אתי לגבות בעצמו ויבוא לידי איסורא דאורייתא
דשנא יכתוב פתקא בדרך המוכסים [בית יוסף] ולפ"ז משמע דמכס שאין כותבין כגון אותן שלוקחין מיני מאכל במכס אסור אפילו ע"י
א"י דלא יבא לידי איסור דאורייתא אפילו אי לא שרינן ליה אבל הט"ז ומ"א (לב) מסקי דאפילו באופן זה שרינן ע"י א"י משום פסידא .
מיהו בעצמו אסור לקבל אף המכס של מיני מאכל אפילו אם לא הוצא מחוץ לתחום ולא שייך בו חשש לידה ומחומר משום ממלא
הפך וכמ"ס סימן ט"ו [א"ר] . יהודי ששכר בשול המלח מן השך (לג) מותר להשכיר לו פועלים בקיבולת שאם יעשה לו כך וכך מלח
יתן לו כך וכך ואע"פ שהכלים והעצים הם של ישראל שרי [ובלבד (לד) שלא יביאו עצים מרשות ישראל בשבת שכל קבלנות אינה מותרת
אח"כ מסר להם מע"ש כל מה שרצה למסור לצורך המלאכה ויוליאו מרשותו מע"ש] אבל אין היתר לשכור א"י על שבת וחודש דמ"מ
מרויח הישראל במלאכתו ואין לו היתר אלא בקבלנות [ה"א] : (לג) אתן לך כך וכך . דהיינו שאין מזכיר לו יום השבת כלל אלא כסתמא אם

שער הציין

(לא) מ"א : (לב) טעם הט"ז דאפילו בדרבנן מקילין ע"י א"י משום פסידא שלא יבא לידי איסור חמור מזה דהיינו פ"י עצמו ועיין בחו"ש שחירולו אינו כבוד
שתלוי בפלוגתא בסימן של"ד ס"ב ע"ש וטעם המ"א דהכא מותר אפילו למחן דלית ליה בסימן ש"ז ס"ס וס"ט דלא שרינן שבות דשבות במקום פסידא
משום דבעיננו הוא כמיל מידו שלא ישתק ממוט ביד א"י : (לג) מ"א בשם רש"ל וקריא מאד בהעתקתו דלהתו"ם והמהר"ם אין מותר בזה אלא"כ לא קבע
לו מלאכתו בשבת דבזה לא מקרי פסידא כמו לגבי מכס ע"ש ברש"ל ומפמ"ג משמע דכבוש שנה המ"א העתקתו וסובר דמי בזה למכס ומשום פסידא
אדידיה נראה להאמר דאפילו אם שכרו לחודש ג"כ שרי משום פסידא ומפני שמהם אחרונים סוכרים כמהרש"ל לכן העתקתו את דברי הח"י אדם
לדינא אף דנראה דמפמ"ג פליג עליה : (לד) הגר"ז וגם הוא סתם כרש"ל הנ"ל ;

באר היטב

לול שוורים לעשות סוקאר ואם לא יעשו מלאכה בשבתות ויו"ט ויוספד הכל
ד הלכות שבת באחד שיש לו חנות שמהעסק במלאכת הכפרות ודקר ליקח
אפילו אם אח"כ הותנו שזה יתן כ"כ שער לבעל החנות והמיתר הכל לעמו
מ"מ ליכא חסדה כיון שדקר ליתן החלי וכוונתו החלי גופא שרי וא"כ פשיטא
ג' פורשי מכמורת של דגים שהמלודה פרוסר מע"ש ומתמלאת בשבת ואם

נצטעה כו"כ אהן לך סך כו"כ א"כ לא הוי שכיר יום וגם לית כאן
שכר שבת כלל שכבר מזהר המכס של כל השנה עם השבתות בכלל
[פמ"ג]: (לה) והא"י יקח וכו'. ר"ל דבזה ג"כ מדינא שרי דה"י כי
עביר אדעתא דנפשיה עביר וכתב הרמ"א דגם משום שכר שבת לית
בזה אף שהוא משכירו בשבת לחוד משום דשרי הוא כאלו קנה ממנו
המכס [וה"ל כאלו יודע שיצאו לו א"י סחורה בשבת ומכרה בע"ש
לא"י שהוא יקבלה ממנו בשבת דפשיטא דשרי] וכן גבי מטבע מוכר
לו הורמנא בעמלא מה שיש לו מהמלך וכל הרייו יקח הא"י ואין
בזה רק משום מראית העין שיאמרו שהוא עושה לצורך ישראל שישראל
שכרו לכתוב בשבת ולקבל המכס, וזהו שכתב הרמ"א ולא חיישין
וכו' דבמקום פסידא וכו' ולא הזכיר כלל משכר שבת ועיין בבית הל"ל:
(לה) לא השאו. דע ~~המשפט~~ מכל הפוסקים דלא התירו אפי' במקום
הפסד גדול אלא באופן זה שצ"ר השאו' דהיינו או בקיבולת או
שמכיר לו את גוף הרייו דבכל זה העושר גלולים אדעתא דנפשיה
קעביר אבל בשכיר יום ממש אסור בכל גווני ומהו תדע שאותן
האנשים המהזיקים בית משקה שלוקחין מע"ש איזה א"י צביתן על
יום השבת לעסוק במכירת המשקה (לה) שלא קדון הס עושין דף
אס נחשוב מניעת ריוה יום השבת להפסד גדול מ"מ הלא לא התירו
בשכיר יום ממש וגם דלולי הוא רק בכלל מניעת הרייו כמו שכתבו
השו"ע והרמ"א או (לו) שיקנה לו מע"ש כל הדברים שנותן לו
משום פסידא ולפי מה שכתבנו לקמיה בשם הט"ז יהיה מותר בזה
ואי יתערב בהעסק ושלא ידבר עמו כלום מענינים ההם והוא דבר
והנה להם מוטב שיהיו שוגגין ואל יהיו מוזיזין [תו"ש] והבטחה בזה
ג"כ מותר ליתן הכסף לא"י מעבוד יום בקיבולת שאם יעשה לו
עלה מזה בשבת להא"י וכנ"ל (לה) משום פסידא: (לו) שלא
סם היינו כדי לידע מה היא ההתעסקות שעושה הא"י וכדי לקבל

בבשרית וזע אחת האריך כזה וכתב: איזה תיקון יעשה שיהיה מותר ע"פ
דיון פ"ט ועיין בבשרית מהר"ט. להלן סימן פ"ו שכתב להתיר המאכלאים
דהיינו מקום שעושין הגוריות כיון שדוע המנהג לעשות בקבולת וכן הוא
בענין הכנין ואריכות בגדים אם מנהג המדינה שלא לשכור יום ויום רק
בקבולת שרי וע"פ לענין עישון הכוורת שיאמר למה אחמול לא עשית בפני
הכוורת ולא היית מפסיד שכר וע"פ בסימן רמ"ה להתיר חמירה לא"י לעשות
מעשה שעושין להחזיר הירטן שברחו מהכוורת למקומן ע"ש. ועיין בהלק"ט
דיון א"י בזה בביתו והוא בחוקת ישראל ע"ש וכתב בבשרית י"ב מהדורא
תניח סימן ל"ח ישראל שיש לו פאבריק של קארטון וכל הכלים של ישראל
וגם הבית שלו אך שעומד ברחוב א"י והפועלים הם בקבלנות והעלם להתיר
כיון שמפורסם לכל ההפאבריק דרכו להיות בקבולת ועומד בין א"י והביטול
הפסד רב שיטערך לשלם לפועלים בחנם אך יזהר יהודי שלא יבא לבית ההוא
שכתב ע"ש ועיין בדרד"כ חלק ב' סימן י"ג מי שלקח מכס הדאמייטן ואריך
ע"ש אופני ההיתר ועיין בתשובת חמ"י תורה סימן ג' וסימן ד' ועיין בבני
לו מסייע ולוקח בעל התנות החלי' מזה שמשתכר זה מותר דלוי' כנארכיות
מותר אע"פ שהתנות עד היום בחוקת ישראל הוא והוא מתעסק בזה כר
דגם זה שרי ע"ש: [ו] במלאתו. עיין בה"ט ועיין בשו"ת בית אפרים ס

אשעת הראש שס וכבר העירו האחרונים כזה : * דבמקום פסידא וכו' .
הקשה מ"א דלהל ממוס שכר שבת לא מקילין אפילו במקום פסידא דממוס
בסימן רמ"ג בתנור ומרתן דש איכא לפעמים פסידא יותר מחכא ע"ש
תירץ דמ"מ באותו היום יב פסידא במכס דחשבינן לכל יום כפ"ע ור"ל
משא"כ במרתן דש הוא רק מניעת הריעות וע"ש עוד מה שהירץ לבסוף
ובעתקתו כמ"ב ומשמע דבעלמ הענין לא פסיקא ליה להמ"א לפי המסקנא
שלו אם מקילין כלל ממוס פסידא לענין שכר שבת אבל הט"ז בסומן רמ"ה
סק"ו סובר כהדיא דמכמס שהוא עסק גדול [וכן גבי מטבע] לא אחרינן
ממוס שכר שבת דלדס כהול על ממונו וא"ל שרית ליה אחי לדיי איסורין
יותר גדול וכן דעת התוספות שבת ג"כ דבהפסד גדול מקילין לענין שכר
שבת ג"כ ועיין בביאור הגר"א דמשמע מנייה דמה שכתב הרמ"א דבמקום
פסידא כה"ג וכו' הוא ג"כ תירוצ מה שלא חששו כאן לשכר שבת ומשמע מזה
דסוף סובר ג"כ כהט"ז ותוספת שבת הניל דיש כזה שכר שבת אך שהעירו
ממוס פסידא [ומה שכתב המ"א דזה דומה למי שזרע שיביאו לו סחורה וכו']
עיין בתו"ש שהקשה דבעיננו אין יכול שישראל להקנות לו דהוי דשלגיל
וגררר דזה היה סכרת הגר"א ג"כ ומה שיישכו הפמ"ג קלח היה גררר לו
לדוחק] נמלא לפי דטע"ו והתו"ס והגר"א כולם כחדא שיעטא קיימי וכן
משמע בלבוס ועיין בה"ר שגס כהשכרת רי"ט להלן משמע כן וע"כ יב להקל
כזה אך לדברי כולם משמע דבשכיר רי"ט אין להקל בשום גוונא :
* בטלאכתו . עיין במ"א דאפילו אם שכירו לא"י לשבתות ואין לו עסק
בכך אפ"ה אסור שלא יאחר ללרכו הוא עשה :

האחרונים לענין תנור ומרחק ועכ"פ אין להתיר אלא באופן שיהיה למכור (זו) ואף דעכ"פ עדיין העסק נקרא על שם ישראל זה מותר לישראל ליטב מרחוק ולשמור שלא יגנוב הא"י מהעסק אך שיהיה שקשה לזכור שלא לדבר כלום כשיושב שם אך העולם נוהגין להתיר ואינו מחפש לדדי קולות על שבת אשכנזי: (ד"ו) דינו כדיון וכו'.

מן הכסף כו"כ יתן לו כו"כ או שישכיר לו הישראל הרייות יטב הישראל. שהשכיר לו או שלומו וכתב הט"ו דמה שאסור ליטב

(לה) דאפילו למאן דשרי שבות דשבות במקום הפסד לקמן בסיומן ש"ה היינו כשאין לו פלג אחרת אבל בזה הלא יכול לתקן כדבר מע"ט וכמו שכתוב בשו"ע או שיקנה לו מעט"י : (לו) היינו במשיכה ובכסף וע"פ סדקת בכסף בלחוד שיתן לו מקלה משות ע"ז : (לז) כן משמע ממ"א סק"י"ח במש"כ לענין חכם היב"א שמשכיר לו פ"ט : (לח) ודיינו אפילו אם הוא מיתלח דפרהסי' וידוע שישראל שכרו תהמלך . ושאל במקום פסידה כגון ב"א"ס אחר שנתן כסף לא"י ע"ז אי"ב מותר אפילו בקבלנות אלא"כ עושה הא"י בניתו כדי שלא יסיה בס' ישראל נקרא ע"ז ט' שוכת מאתרוגים :

נבלע בכלי בלא רועב. אי"כ אותו הבלוע האיסור הנבלע בצללים אינם חוזרים אל הסכין אפילו שהוא שמיים ואי"כ מה חומר דנוף הצללים נבלעו בסכין והם נעשים כבר נבילס הלא כלל נקוט בידינו דאין הנאסר יכול לאסור אלא במקום שאיסור עלמו יכול ליקר לשם. הן אחת אשר הגאון בספרו הנ"ל סותר דברי עלמו במה שבי"ב ס"ק ו' בדברי אבן הפזור שם במה שמקיים שמה ואפשר דמיידי בבלוע שמן דיוצא בלא רועב ע"ש והלא שמה מיידי לענין לסיוח יבלע בכלי ואז אפילו שמן אינו יוצא. אמנם להלכה עיקר הוא בדבריו האחרונים וכן עמא דבר ע"כ אין חשש כלל ואפילו המחמירין יוכלו לאלסם בלי ספקוק אם לא שיש חשש איסור אחר בזה:

דברי ידיוהו"ש.

סימן יא

בדבר שאלתו בדיון קשירות העצים בשבת ע"י עכו"ם על איזה אופן יעשה ביום"י מותר ע"פ הד"ח:

תשובה הנה אם אמרתי לבוא ללד הפלפול אין הפנאי מסכים עמדי כאשר מעבתי"ס יודע בטוב גודל ערדתי אך הנוגע לדינא לפי קולך דעתי בלתי:

הנה אם נאמר להחיר בקבלנות אשר לא יסבור פועלים לכל יום ויום רק להשיות עם עכו"ם אחד אשר הוא יעשה לו הקשירה מבג העצים ועכו"ם אדעתא דנפשי קעביר. זה מבוחר בפי"ב בש"ע [ס"ו] רמ"ד סעי' ד' לאסור וז"ל מלאכת פהרסיה אפי' בממלעין כגון ספינה ידוע לישראל דינא כמו מלאכת מחובר עכ"ל. ואסור בקבלנות כמו מחובר. ואין להחיר מעט חוץ לחוס דאין לך רבים שיהיה יותר מזה. ומכ"ש בנ"ך שבאמת לא יוכל להיות בקבלנות רק על לך הערמה בלבד בודאי דזה אסור:

אמנם באופן מכירה למכור העצים יוכל המערימין לעכו"ם ועכו"ם יעשה בשלו. לכאורה ה"ו נראה להחיר כי אף שהמכירה הוא ערמה. עכ"ל מערימין דרובן. והנה אחת הדבר לפי דעת הסמ"ג שעכו"ם שטוש מלאכה בשדה של ישראל הוא איסור דאורייתא דכתיב כל מלאכה לא יעשה אפי' ע"י אחרים אי"כ שוב אסור להערים. אך כל הפוסקים דחו את דבריו וכולם הסכימו דאינו רק שבות בענמא וזה דרובן. ודבר שהוא איסור דרובן מותר הערמה. אי"כ מועיל מכירה הערמה בלבד:

אולם בשו"ת הפארת לצי מבוחר לענין בנין בית ע"י מכירה בשבת דאם ניכר בפי"ב שהוא בנין של ישראל אין להחיר ע"י הערמה המכירה ומיידי שם בענין בנין ביה"ב ומביא דאיתו מסי

אך לאחר העיון נראה היפך הדברים האדרכה דדוקא בקבלנות דגם אם הוא באמת נותן לעכו"ם בקבלנות ולא בערמה עכ"ל אסור מעט מראית העין אבל במכירה אם הוא מכירה באמת בודאי לא שייך לאסור אשר ישראל לא יסבור עם העכו"ם כלל מעט מראית עין והא י"ב ראי' אשר גם הגאון בעל הפארת לצי הנ"ל לא כתב רק מעט מכירה הערמה אבל במכירה האמת ודאי לא נאמר לאסור דבשלמא על קבלנות גזרו חז"ל שלא לשכור לעכו"ם באופן זה שעכו"ם יעשה מלאכה בשבת מעט מראית עין אבל על עסק מסחר באמת וכו' גזרו חז"ל שאם ימכור ישראל לעכו"ם אינו דבר ויחם עמו לשבות בשבת וכו' דכגון זה לא גזרו חז"ל מעט מראית עין ולא גזרו על הישראל שלא למכור במכירה האמת רק על האופן שהעכו"ם לא יעשה מלאכה בשבת. ממילא גם מכירה ה"ו מה מותר דמערימין דרובן. ובאמת בדיון מעשה המבואר שם בספר הפארת לצי הנ"ל נכונים דבריו בזה דהסם גבי בנין ביה"ב בהג"ש של ביה"ב י"ב ניכר לכל אחד ואחד גם הערמה כי בודאי לא מכרו ביה"ב לעכו"ם ולכך אסור משום מראית עין. והא דמחירין הערמה דרובן ה"ו גם שבוט המוכר אינו רק לערמה בלבד עכ"ל מותר. אבל לא בדבר של העולם יכירו מנוף הדבר שהמכירה לא יהיה כלל ביום אופן על לך האמת כגון דייגא דהסם גבי בנין ביה"ב נראה לכל שהמכירה ה"ו הערמה בודאי לאסור מעט מראית עין כמו בקבלנות. אבל בנ"ך הסם שידוע ונקרא שם ישראל על העצים עכ"ל אפשר להיות בהם מכירה האמת. עכ"ל הסם שכתב כוונה המוכר הוא רק להערמה בלבד ולא במכירה האמת מ"מ כיון דהערמה אינו ניכר לכל אחד ואחד שוב דרובן לכלל דמערימין דרובן כיון דע"כ המסחר אינו ניכר לכל שהוא להערמה בלבד:

אך

אך כ"ז לא מלאנו לצי להחיר רק בלש ים פסידא רבס בזה וע"ז אני אומר ממה נפשך אם העכו"ם אורסים לישראל ג"כ לעבוד עבודה ביום א' יום חגם איך איבד חילול השם גדול בזה וסוף אסור אף במקום דמוחר מלך סדון כמבואר במ"א סי' רמ"ד ס"ק ח' ואם הם מחירין לישראל לעבוד עבודה ביום א' א"כ יכול לעשות מלאכתו ביום א' ע"י ישראלים ואין לו פסידא רבה רק יום א' בשבוע. עכ"ז בלש יבין כח"ה אשר הדבר נוגע לפסידא רבה הנני מלך עממי עם כח"ה להחיר בלשון שימכור הכל במכירה גמורה ויקח כסף ערבון ויחגס בפי' עם העכו"ם שיקנס בכסף לחוד ואז יועיל.

אולם לפי המבואר ברמ"א ס"ס ה"ל וז"ל ויזהר שלא יעמיד ישראל אלל העכו"ם כשעוסק במלאכתו במטבע או בקבלת המכס עכ"ל. הנה זאת נראה לאיסור גמור בנ"ד בלש יעמוד אחד מיהודים להשגיח על המלאכה באין היחיד כלל. והנה דגבי מכירת חמץ מותר לישראל להשגיח שלא יקח מחמץ. ואינו דומה זה לזה. דשם הוא משגיח שלא יקח כי אין העכו"ם אללו בטוח והנה דנאסר שם ברמ"א לענין קבלת מכס גם שם עומד שיאמר בכל פעם להעכו"ם לך וקבל המכס אבל אם אין רצונו רק להשגיח שלא יגנוב צודא מותר [ע"י בעו"ז] שם ס"ק ז' שמסית כן להלכה] אבל לענין מלאכה מכ לך אם עוסק במלאכתו סיבב או לא כיון דא"ז סלך. וא"כ בנ"ד ידעתי אשר אין באפשרי להם שלא להשגיח על העבודה לזאת קשה בעיני להחיר. אך אם ירצה על זה האופן שלא ישגיחו כלל בעבודתו וימכרו בקנין כסף כאשר בחרתי ומלך לזה אם הוא הפסד רב אז הנני בצירופא דהחירא :

דגבי חמץ אזהרו כוונת המחבר שיהיה מאיר הדורוויץ.

סימן יב

ראשית מה שהק' מעלי על דברי רש"י ז"ל ביחס ד"ב ע"ב דפי' רש"י שם בלש דאין גזרין גזירה לגזירה משום דאין עושין משמרת למשמרת עיי"ש וספליא עמנו בזה דמה בעי רש"י ז"ל בכלן ויחד מכל המקומות הא כלל שם"ס מלא מה דאין גזרין גזל"ז ולמה לא פיי' רש"י ז"ל בשום מקום סיבב דאמי דאין גזרין גזל"ז דס"א מטעם דאין עושין משמרת למשמרת ומדוע בחר רש"י ז"ל במקום זה דווקא לבאר זה סתם :

ונראה ליישב זאת כי הק' כולם רש"י וחוס' בלש דפרי' דמה אמי בשומע תרנגולת ומלא בלש ביצים גמורות דמוחרין לאכלן ביו"ט לגזור משום סכך דמחילתן ביומיהן וסק' ע"ז הא הוי גזל"ז דהא סכך

דמחילתן ביומיהן אינו אסורין אלא משום גזירה דיו"ט אח"ש וחי' דמיידי נמי סבא ביו"ט אח"ש :
והנה לכאורה ק' ע"ז דהא ספיר יכול לאוקמא ביו"ט דעלמא ולא ביו"ט אח"ש ולי"ס גזל"ז יטן כיון דלש גזרין גמורות אטו דמחילתן א"כ נאסרו גמורות וסבב חזרה מחילתן להיות איס' דא"ז דל"ס אובלל דאפרת דא"כ לומר דא"ז בעי שחט ואכיל כל מה שבגוס דהא גמורות נמי נאסרו :

אמנם סברא זו תליא בזה דא"כ דהא דאין גזרין גזל"ז הוא מטעם דל"ש לגזור דלמא יעבור על האיסור כיון דגם האיסור גופא אינו רק אלא מטעם גזירה ולא הוי רק איסור' והוי ספד"ר לקולא וכדא"ז בספ' האחרונים סברא זו. א"כ בכלן אין שייך זאת כיון דלש יגזור על הגמורות לאחר גזירה חזרו מחילתן להיות איסור דא"ז וסבב אין מקילין בספ' וסבב יב חשש דלמא יעבור על איסור דא"ז וספיר שייך לגזור. אבל אם הסברא דאין גזרין גזל"ז הוא מטעם דאין עושין משמרת למשמרת דאויס מחויבים לעשות כ"כ משמרת ספיר הדבר ק' למה להם לגזור על הגמורות אטו דמחילתן הלא כיון דמחילתן גופא אונס אסורים רק משום יו"ט אח"ש א"כ די להם בגזירה ראשונה ואינם מחויבים לעשות כ"כ משמרת למשמרת. ומה"ס פ"י רש"י בכלן בלשון דהב' שהק' דהוי גזל"ז מבאר זאת דהטעם הוא משום דאין עושין משמרת למשמרת וכדי דגם בכלן שייך לומר דאין גזרין גזל"ז :

עוד מה שהק' ע"ד רש"י ז"ל בדי' ג' שם בלש דתנא בדרייתא א' ביחס שניולד בשבת וא' שניולד ביו"ט אין ממלטין אותה כו' וספ' אסורא ואם נחערבה באלף כולן אסורות ופי' רש"י על הא דאפי' אסורא ספ' נולד ביו"ט ספ' נולד בחול. ומעלי' הק' מה בעי רש"י ז"ל בזה וכי במה הוי יכול למטעי וגם למה נקוט בלשון דווקא ספ' של יו"ט ולא של שבת דרייתא דרייתא דהיינו ספ' נולד בשבת ספ' נולד בחול :

הנה ק' זו כבר מבואר בל"ח שם עיי"ש ואשר עס לבדי ליישב זאת דבנמי שם פרכין ב' לרבה משום סכנה הוי ספדא"ז אבל לר"י ולר"י הוי ספד"ר ולקולא וסק' שם המהרש"א דהא גם לרבה דמטעם סכנה אינו רק מדרבנן משום גזירה יו"ט אטו שבת וחי' דהא דפי' אסורא נוכל לפרש ביו"ט אח"ש דאסור מדא"ז לרבה :

ומעתה נו"ל דזאת הוי כוונת רש"י במה שפי' ספ' נולד ביו"ט ספ' בחול דלא אחי למטעי כיון דמיידי ביו"ט אח"ש א"כ נו"ל דספ' הוא או אם נולד בשבת דהיינו בעי"ש ונולד בזה מותרת בזה ומוחר ביו"ט של אחריו או אם נולד ביו"ט עמנו ואסור משום סכנה ומש"ס צריך רש"י לפי דבאמת אם הוי ספ' אם נולד בשבת קודם יו"ט חו ביו"ט גופא

של שבת כיון דלגבייהו הוי שבת בהבלעח והבלן מותר ליקח שכר שבת מן הנכרי דהרי אינו נוטל לעצמו רק נותנו לבני העיר א"כ אינו נוטל הוא שכר שבת ולבני העיר מה להם ממי מקבלים אם מישראל או מן הנכרי דסוף סוף הוי בהבלעח לכך ה"ל נ"ל בזה היתר חדש מיהו למעשה לא מלאני לבי גם בזה ליגע בכבוד השבת לכך נ"ל דיעשו כך דבני העיר ישכירו להנכרי המרחץ על כל השנה ואף להנכרי אינו בר הכי הנה מדרבנן מותר להיות כידוע גבי חמץ גם בזה אין הערמה ניכר כל כך והישראל ישכור מן הנכרי על כל ימות החול וימות השבת יהיו נשארין להנכרי א"כ אין הישראל מקבל שכר שבת מן הנכרי כלל ובני העיר מקבלים שכרם בהבלעח וזה ודאי עצה נכונה ומותר. ומופלג אחד הראה לי דברי הפמ"ג ה"פ סי' ת"נ שכתב דדרך מכירה בכל ע"ש מותר ודוקא להשכיר אסור ולפענ"ד אין נ"ל זה דהרי מכירה לזמן הוי רק קנין פירות ולא כק"ג דמי א"כ ממ"נ מכירת המרחץ גופו אינו מכירה והפירות אינן בעולם בשעת מכירה לכך הוי רק כשכירות קרקע והוי שכר שבת ואין לו היתר רק כנ"ל :

סי' ק"ד. שאלתו במחזיקי הפאסט קבלתי עלי שלא להתערב ידי

בשום היתר בשבת ובפרט בנדון מכירת הבהמות בשבת דהוי איסור תורה ובשל תורה ל"מ המכירה דהוי הערמה כדעת התב"ש והוא עיקר ואם כבר עשו ישכרו סוסים של נכרים לכל שבת ושבת ואז ממ"נ מותר אם שכירות קניא הדר הו"ל של הנכרי הנוסע בהם בשבת ואם שכירות לא קניא שוב אין הבהמות שלהם ומה שישלחו אגרת יסמכו על הדעה דשכירות לא קניא ואם ישלחו הסוסים בחיל ויתעכבו עד שבת או יפקירו אותם כמ"ש בסי' רמ"ו ויותר מזה לא אכניס בחלול שבת :

סי' ק"ה. במורה שהורה שיבנו ישראל בתים בשבת ע"י שימכרו הבתים והקרקע לנכרים ובונים בריש גלי בשבת והבעלים עומדים אצל הבנין הנה זה חילול שבת גמור כי מלבד מה דהוי גוף המלאכה דאורייתא לא מהני הערמה כדעת התב"ש ואף דע"י נמרי לא הוי רק שבות מ"מ חדא דמלאכה גמורה ומפורסם כתבו האחרונים בשם ארעא דרבנן בשם הריטב"א דזה אסור מהית אפי' ע"י נכרי.

ועוד דהערמה בדרבנן אינו מותר רק מה דגוף המלאכה דרבנן אבל מה דגוף המלאכה הוי של תורה כמו דאמירה לנכרי אסור משום שבות ה"ה מכירה לנכרי בהערמה אסור מכת שבות דכך הוי שבות לעשות ע"י נכרי בדרך מכירה כמו בדרך שליחות וחד טעם וחד שבות הוא כיון דהוי המכירה דרך הערמה וגם כיון דהוי מרהסיא ומלאכת מחובר בזה ודאי לא מהני מכירה דרך הערמה ואפי' באבילות דהוי דרבנן אינו מתיר מכירה בפרהסיא דדרך מכירה לא התירו רק בצינעא או בפסח כיון דהכל יודעין דהמנהג כן אבל בלא"ה אסור בפרהסיא במה שאין דרכו דרך מכירה והא מרחץ אסור אפי' דרך היתר כיון דאין דרכו בכך ואינו דומה לשרה היה בזה. לכך מכל הלין טעמא אסור לעשות כן ולמע"ה לא יבנו עוד לחלל שבת בק"ה ובפרט דהבעלים עומדין ורואין רע עלי המעשה בהיתר זה :

סי' ק"ו. אשר שאל אם לנהוג היתר למכור הבהמות לעשות בהם מלאכה

בשבת ויו"ט הנה חס להזכיר לעשות כן כי הוא מלאכה דאורייתא ויש בענין כזה פרסום בעיר לכך חליצה לעשות כן ומה שכתבתי לו כבר להיתר בימי אבל שאני אבילות דרבנן דקיל גם אינו פרסום כ"כ כמו חלול שבת ואף שתצתי בזה הפמ"ג בהל' שבת מ"מ לא מפני שאנו מדמין נעשה מעשה כי יש לחלק בכמה גווני בין אבילות לשבת חדא דאבילות הוי רק חד איסור מכת שהוא מרווח בהם אבל מה דבהמות עושין או מלאכה אין איסור משא"כ בשבת הוי ב' איסורין אחד דגוף הבהמות עושין מלאכה והוי איסור אפי' אם ה' בחנם והשנית מה שנוטל שכר ואם השכיר הבהמות לקבל שכירות לפי ערך הימים יום יום הוי נמי נוטל שכר שבת ואסור ועוד אבילות לא שכית משא"כ שבת ויו"ט זה קביעא וקיימא ואם נתיר יעשה כן בכל שבת לכך חליצה להתיר בזה :

סי' ק"ז. שאלתו הנה כת ראשונה שנותנין להעכו"ם מעות בהלואה

ואומרים להם שיקנו המלח ואם אצטרך אקנה ממך המלח בזה ודאי יפה עושים אם אי אפשר בע"א אך שני הכיתות השניים והשלישים המה עושים שלא כדין והמה מחללי שבת ולא מבעיא כת השלישית רק גם כת השני' הוי מחללי שבת

וכהא דהרואה כלאים כנגד חבירו דכתב הראש
דחשינ שואית :

(ב) **עב"פ** חזין דנשניל העזירה שיעסם הפכו"ס
בנרמחו ח"ל להפסיד חובו וסיה דיל
דח"ל להפסיד כל פרנסתו נשניל מלכזה פ"י נכרי
בקבלות ומכיס מ"י שטימ ומיין שיה מהרשימ
חיה ס"י ס"ו ונחיצ ס"י קכ"ג שהעלה ג"כ דנשניל
חשם מ"ט ח"ל להפסיד פרנסתו והכחו מדברי הריש
והרע"ב ס"ז מכלאים וזה מלינו בחוספות סנהדרין
דכ"ז דהחירו משום חיי נפש חרישה בשביעות :

(ג) **לבן** בקלרה חס אמנס כי בזה"ז לריכס מאור
לחור בשמירת שבת ולריכס לשנות
גדרים בכל מה דאפשר פכ"ז חס בלמח יש בזה חשם
שחא יפסיד הקאנסען יוכל כח"ס להחיר לו שימחור
המגרש לערל הבונה ומכיס חס יעשה ח"ל נאטאר
דהוי פרסום טפי אך חס יש באפשרי שלא ילמך
לכנות בשבת מה טוב ואס חין באפשריות יש
מקום להחיר ובאופן ש'לטרף לזה רב גדול בחורה
ויראה :

באע"פ ח' במדבר תרטיד ראדמישלא יל"י.
הק' שמואר ענגיל חופיכ הגיל.

סִימָן פ'ג

דברב הסיג כשיק כש"ח מויה אברהם
חיים פ"ב נ"י כעת רב בקרפ-
נין יל"י.

דברב השאלה במים שיש בהם כח מלח אי מותר
לגש בו מלוח :

(א) **דג"ה** מנאור ברמיא בסי' חניה דאס עירב
מלח בעיפה יש לאסור אף דריפנד ויש
ב' טעמים, א' דמליח כרותח ומחמם העיפה,
ב' דחשיב כמיס ואס כל אחיכ מיס מתחמק וזימ
א' מהני שאפה מיד דלספס הראשון אסור אכל
לעסם ב' שרי דנמיס עם מיס מהני אפיס מיד
ותו יש נימ דלעסם א' הוי חמק גמור ולעסם ב'
דהוי מיס עם מיס אינו רק מוקשה כמ"ס החוס'
בכמיד ולדין אינו רק מדרבנן וזהו דבנו"כ כתב
דאי דמיס עם מיס חשיב מוקשה עכ"ה דמוקשה
ד"ה מודע מיס בזה המקיה בסי' חשיב ובמנן אלק
סם ובמוקשה ב' המניא דנטל בס' — והנה חס
לא עירבו רק מטע מלח מתירין באפאה מיד
וסומכין דמטע מלח ל"ה רוחח ומדברי הפוסקים
בראה דעיקר הוא טעם א' ובאמת מלח ל"ה מיס
דהרי כתבו הסוסקים דגם במטע מלח חס לא
אפאה מיד יש לאסור אף דהעיקר דמלח ל"ה מיס
מ"מ יש אומרים דגם מטע מלח מחמם ומוכה
דמלח הרכה לימ אפאה מיד דהעיקר כעסם א'
חולס במלח מטע ואפאה מיד דליכא חשם רק מכה
חימוס סומכין דריפנד דמטע מלח אינו מחמם
אכל בלא אפאה מיד אסרינן אף דהעיקר דמלח
לימ מיס מ"מ הוי כשני סקיקות לאסור ח' שמא
גם מטע מלח מחמם דהא גם במליחה מופסת
אוסרין שלא בהפימ איכ הוי כשני מיפוטרי לאסור
א' מחשם חימוס, ב' שמא מלח חשיב מיס אף
דכל ספק באפי נפשיה חביז רוב להחיר דמיר-
דמתירין

פכשו אספר שיחזור הדבר לרשותו על ידי שאלה
בכ"ג לריא לביטחו אחרי ס' דית מה"ח לחומרה
ומוכר בכ"י וכה"ג כ' בשו"ת כ"ל או"ח לפיין הו"ל
אי מיקלט ל"י אורחים דחלוי אי ספק דיה מהיה
לקולא או לחומרה פייס וד"ק :

באע"פ ג' תוריע חרמיט ראדמישלא יל"י.
הק' שמואר ענגיל חופיכ הגיל.

סִימָן פ'ב

דברב הסיג וכו' כשיק מויה יס"אל
שרייבער זיל אד"ק יאורדיכוב
יל"י.

דברב שאלנו באחד שיש לו קאנסען שהולא על
זה כל הו"י עד שהשינו ופעת כופים
אותו הממשלה לנכות בית חדש עד זמן קלר ואס
לאו יקחו ממנו הקאנסען והסוס א"ע שם בונה
נכרי לבנות לו הבית עד זמן קלוב וא"ל לגומרו
רק חס יכנו בשבת ודו"ה שיתירו לו פ"י שיעשה
נאטאר אקט עם הבונה שימכור לו גם המגרש
ואס יבנה הכנין עד אותו הזמן מחויב היסודי
לקנות ממנו הבית בסך כו"כ ולעיס יס"י הכנין של
הערל אחרי שקונה גם המגרש. זה חורף השאלה :

(א) **דג"ה** בלמח ידוע שיטת הדברי חיים דנס
במכירה ס"ך חשם מיס ועיין שו"ת
אכ"י דק' ס"י כיכ וס"י כ"ג שכתב דהוי מכירה
בהערמה וזה הוי יחור הערמה ממכירת חתך דסם
באמת מלך המכירה רולה למכור באמת דהא
הסחורה עומדת למכירה ורק ההערמה הוא מלך
הקונה שאין לו משות ובאמת המנהג לכתוב בחמץ
בחורה מכירה הבית דבמכירת הבית הוי הערמה
ניכרת וכמיס בשו"ת שיכת ליון וגשמע דאף לענין
מכירת חמץ דלשי' כמ"ס חמץ שנכתב הוא בכלל
הכיוול ואפי"ה חוססין שלא יהיה הערמה ניכרת
מלך המוכרה וכן לענין מכירות הנכסות להאכליה
חמץ דמתחיר הכביש ב' בשו"ת דיה שימכור לענין
סוחר בהמות ואיכ לפין יל' נהי דשיטת רוה"פ
דמלכזה שכתב פ"י פכ"ז אינו רק מדרבנן מימ
נהי דבדרבנן הערמה שרי כמפורש בניטין דסי'
מימ בהערמה ניכרת יל' דאסור וס"י שו"ת מהרשימ
ח"א סימן י"ב שהניח בסם הסיטוריד והחסייל
שהחמירו נכנות אפילו פ"י שטימ ולכן אכ"י מרחיק
ח"ס מזה חולס בל"ד שנוגס לכל מעמד פרנסתו
שוכל להפסיד הקאנסען יל' דכיון דאף גלי שטימ
חס הסוס א"ע עם הכרי בקבלות איכ עכ"ס
איסור דיה בוודאי ליכא דעכו"ס אדעתא דנפשיה
קצביד וגם לשי' רוב הסוסקים כל מלכזה ישראל
אינו רק איסור דרבנן וקרא דלא יעשה הוי רק
אסמכתא איכ מכיס פ"י שטימ גם ח"ל דחשיב
מכירה בהערמה מימ לשי' האשל אברהם מהיה
גם מכירה בהערמה מופיל ורק דחזין החמירו
בזה איכ כבר נשתפקו הסוסקים אי בעבירה
בשואית חייב לכונן כל ממזנו ומתוספות ע"ז ד"ז
הכו"ר דח"ל להפסיד חובו נשניל חשם דעכו"ס
אזיל ומורה ונהי דיל דיל דסם שאני לפי שאין הישראל
עובר מעלמו נהי דהנכרי עובר על ידו והתורה
אסרה שלא ישמע שיש מימ זה הוי רק שואית

יכולין לעמוד ואין שום צעל נפש נזכר בזה ועכ"ל כוונ' דכיון דעכ"ל לא גזרו אין כאן גזירה וממילא שוב אף צעל נפש אי"ל להיות נזכר. ועיין בש"י החני' ה' נזקי גוף ונפש הלכה ד' שכתב שאין נאדם רשום אף לנער גופו צמיתת אורה מאכל או משקה אלא אי"ל הוא עושה בדרך חסודי. וכן כל שלא גזרו יש בחימונות כאלה אף חשב איסור של נער גופי נכן לא נהגו העולם אף צעלי נפש להחמיר בזה:

והנהי בזה ידידו דו"ש ושי"ת.

סעמיהאלו יל"י עזר"ת לפ"ק.

שמעון גרינפעלד.

סימן לה.

שו"ט לכבוד ידידי הרב המאוהב וכו' בש"ת
מו"ה צבי קינסטליכער ג"י דומ"ץ בבאנאי
האניאד יע"א.

מכתבו השני קבלתי והנה כבר כתבתי לו דעתי צענין דברעט מאשין של ישראל לענין שבת. ולא באתי עתה אלא להשיב על מה שהשיב עני מה שכתבתי במכתבי הראשון וכל שדש המאשין בתבואת עכו"ם בין דשין תבואה של עכו"ם ויהיה הם גם כן עכו"ם אין זו משום מ"ש. ושי"י השיב מעכ"ל שהרי בסיומן רמ"ג אסרו השכרת מרחץ געו"ם משום שנקרחת על שם ישראל אש"י שצנצנת וודאי לא יחלפו זו אלא עכו"ם ואש"י שיוך מרחית עין עכ"ל:

ראני משיב על זה דשאי גבי מרחץ דהמים המתחממים הם של ישראל ואש"י עושים מלאכה עביר ישראל לחם מים שני והמים נשארים נעולם שני ישראל. משא"כ דברעט מאשין שדשין תבואה של עכו"ם ואש"י בין געו"ם דש יגם התבואה הנדשה הוא של עכו"ם ורק הכני הוא שני ישראל צה"ג שפיר קאמניא דלא מלינו צה"ג איסור מ"ש. ורא"י ממך דלית' בשבת דף י"ט דלא יסביר אדם כליו לעכו"ם צה"ג ודאי יחי' מותר ומדעתי שהחמ' דבד' וחי' מותר ולא מחקן בין כלים מפורסמים שהם של ישראל נארים מפורסמים משמע דכל ענין מותר להשכיר בד' יחי' ואמאי לא חששו כלים מפורסמים למ"ש. ועכ"ל כיון דהמלאכה הנעשית בכלים הללו הוא צהפלי עכו"ם ולוורך עכו"ם צה"ג לא אסרו משום מ"ש [ואף דאפשר להיות קלח דהתם גא יחי' לישראל רוח על ידי המלאכה וכבר יחי' לישראל רוח מ"מ לא נראה לחקן צה"י לענין מ"ש] יתש"ס דמחרתן יחלפו רק עכו"ם ואש"י אסרו משום מ"ש. ג"כ נק"מ דבדודאי גם דברעט מאשין אם ידעו התבואה של ישראל צעני המאשין אש"י שאלה"כ ימכרו את התבואה געו"ם והוא יאכל אותה מ"מ כיון דצנצנת דישת התבואה הוא של ישראל וודאי דשייך מ"ש, וממילא צה"ג צמרתה כיון דצנצנת שמתחממין היא של ישראל אש"י שאלה"כ רוחליו צה"ס עכו"ם מ"מ שייך מ"ש, אבל אם צנצנת דשה כבר התבואה היא של עכו"ם שפיר י"י דכ"ג לא אסרו משום מ"ש. ועי' הרמ"ה לאסור גם צה"ג משום מ"ש עליו נהצי' רמ"ה. שניה אין רא"י מחרתן בין דהתם הוא דבר מחובר יהמלאכה נעשית ברשותו של ישראל נכן חשבו בכל ענין למ"ש אבל אין הכי ליידיקן במטלטלין בזה אם אין המלאכה נעשית לא ברשות ישראל ולא צנצול ישראל אינו מבורר כלל לאסור משום מ"ש לא צה"ס דידן ולא בירושלמי. ורק שמע"ת בל לחוש מכה מה דמציאר גסיומן רמ"ד דהמלאכה מפורסמת כמו בספירה דיהה כמו במלאכת מחובר עי"ש בספ"י ד' וזה הדיון חידש רק בצספר התרימה ושי"י כתבתי לחקן וימיר דגם הוא לא חידש נעשית מטלטלין כמו מלאכה מחוברת. אלא צה"ס המלאכה נעשית צהפלי ישראל עביר ישראל כמו צנצין הספירה דמירי צ"י דהספירה נעשית לוורך ישראל והוא מלאכה

עבירו וכמו כן הכא אם היו דשין תבואה של ישראל הי' אפשר להסתפק דאפשר דומה לספירה, אבל כיון דשין תבואה של עכו"ם שפיר כתבתי דלא מלינו צה"ג לאסור במטלטלין ברשות שאינו של ישראל משום מ"ש. ורא"י שהרי כך דונא דפרהסיא אסור גבי מטלטלין לא מלינו כתוב צה"ס צה"י רמ"ג גבי השכרת מרחץ וכן צה"י רמ"ד גבי השכרת כלים ג"כ לא מלינו שם אלא לחקן בין השכרת כלים דמותר משום דאין אדם מלווה על שבתת כלים יהשכרת צה"ה דאסור משום דאדם מלווה על שבתת צה"ה, ואש"י דצנצנת כמו סוסים ושוריים וכן כלים כמו עגלות וכדומה נזה עפ"י רוב הוא ניכר אם הם של ישראל, ועל כרחך כניל דלא חששו למ"ש כיון דהמלאכה הוא צהפלי עכו"ם ואף שהישראל נהנה מהמלאכה לא חששו לזה ורק גבי קבלות צה"י רמ"ד דהמלאכה הוא לוורך ישראל חשבי בדבר של פרהסיא אף גבי מטלטלין נמ"ש. [שוב רחיתי צנצנת העתקה שאם נותנין שכר לישראל צעד דישת המאשין שני חלק מן התבואה הנדשה עדיין יש לפקפק עפ"י משי"ב במק"א דצה"ג שהתנאי הי' שהישראל יקח חלק מן התבואה אז כ"ע מודי דאמרי' אומן קונה בשבת כלל. ואש"י קונה הישראל חלק בגוף התבואה ונמלא שהמלאכה נעשית גם צה"י ישראל שהרי ליקח חלק מן התבואה הנדשה. ואש"י עדיף עפי' שצנצנת לא יקח הישראל חלק מן התבואה רק יקבץ ממין צעד המאשין שלו. לא התבואה ^{המלאכה} הדבר רק רשמי למזכרת שיש עוד לענין בזה]:

ומעתה משי"ב מעכ"ל ח"ל והלא הדברים קו"ח מה אם צנצין צה"ס שריבס ככולס בינוס עכשיו רק בקבלות מ"מ או היששין נמיטועא קו"ח צנצין דידן וכו' עכ"ל. צענינו וראה שקו"ח פריבס הוא דמה לצנצין צה"ס שבתו של ישראל נצנה בשבת [וגם הוא צריכתי של ישראל] שפיר הדיו נותן לאסור, משא"כ דברעט מאשין שאין דשין צה רק תבואה של עכו"ם אין הדיו נותן לאסור ואין צי גם משום מרחית עין. ואם מלך מה שהכני שדשין צה הוא של ישראל. הרי כבר כתבתי למעט דמפורסם צה"ס דצנצול זה אין איסור דאדם רשאי ליתן כליו לעכו"ם אף שיעשה צה"ס מלאכה בשבת דהעיקר הוא דהמלאכה יהי' של העכו"ם:

ראני תמה עוד על משי"ב מעכ"ל צנצנת דבר נכון צענינו לסתור דברי רב אחד צנצול שלו שרלה להחיר עתה צה"י נצנית צית של ישראל בשבת עי"י קבלות עכו"ם מעטס דצנצין הזה צעירות גדולות כמעט אינו צנצול מי שיצנה ציתו עי"י שכירי יום רק כולם מניחים נצנות עי"י קבלות ואש"י דומה לשה ימחרת המבואר צה"י רמ"ג דצמקוס דתפרסם מותר להשכיר ע"כ דברי המתיר ושי"י אמר מעכ"ל צה"ה שני דבר נכון להשיג עניו יהא עפ"י מה שנגמ' מדברי הרמ"ם צה"י מה יו"ט הלכה כ"ה דמשמע מדבריו דהמ"ש גבי קבלות הוא כעין גזירה משום שאין הכל יודעין ההפרש שיש בין קבלות לבין שכירי יום ויצאו נהחיר גם עי"י שכירי יום וממילא לא מהיר מה שעתה המנהג הוא נצנית גם צית רק בקבלות. דמ"מ כיון שאין הכל יודעין את החילוק שבין קבלות לשכירי יום יציאו נהחיר גם עי"י שכירי יום עכ"ל. ונשאלה קשה על זה שני קו"י (א) למה יהיה מותר בזה הצנצין היא מחין נחוס. ויש נייבש ולומר דמ"מ לא גזרו גזירה זו אלא במקום דאיש ודיוניו שאין גזירה זו כמו גזירה דענמא כמו בדרך משל צה"י צה"י שייך צנצול דגזרו משום אותו אדם שלמי ולכן גם מחקן לחוס אסור, אבל כאן לא גזרו אלא במקום שיש רואין ולכן נקרא גם צה"ס מ"ש. (ב) קשה אי"כ נמה מותר ליתן כלים לכיצם ועורות לעבדן מעטס שהוא קבלות הרי כוף כל סוף שייכה בגזירה שאין יודעין ההפרש בין שכירי יום לקבלות ויצאו נהחיר גם על ידי שכירי יום. וי"ל גם צה דכיון דלא גזרו בזה כמו כל גזירה דענמא שהרי לא גזרו חזן נחוס אי"כ אף צה קול מגזירה דענמא דלא גזרו אלא על מלאכה מחובר או נעשית ברשות ישראל ולא במלאכה מטלטלין ואינה נעשית ברשות ישראל. ופשי"י כתב

מע"ת עוד דהא דאריסות בשדה מותר הוא משום דאריס נטול חלק בגוף המלאכה כמש"כ הר"מ בתוספות בפ"ק דע"ז. וזוהו שפיר ידעו לחנך בין שבו יום לאריס, משא"כ בקבלן. ומזה זה בא מע"ת להשיג על דברי ולומר דלמי זה גם בעסק הדורש מאשין שייך מ"ע אף שדשין רק תצוה של גוי. ואני תמה עליו דהכי דדבריו בענין קבלנות נכונים הם, אבל אדרבה הרי מזה דבריו נחזקת דבריו ואבדאם יותר שברו לא ביאר דבריו כל הלוך ומשם יראה שדבריו נחזקו ונסחיישו:

הנה מש"כ מע"ת דבריו הרמב"ם והר"ן ספ"ק דע"ז דקבלנות יסביר יום דומים להדדי עד שאין יודעין ההפרש העטם פשוט ודעתי משום דלכאורה באמת אינו מובן כ"כ מה הוא זה שכתבי נהחיר קבלנות משום דהעכו"ם אדעת' דנפשי' עמד לקבל שכו' וא"כ אין כוונתו לעשות שיהיה הישראל. א"כ גם בשכיר יום נמי שייך נומר כן דהנא ידוע דאף עכו"ם שהשכיר את עולמו לפעולת יום אינו עושה רק כדי לקבל שכרו ואינו עושה כלל בשביל אהבת ושלמות ישראל וא"כ נימא ג"כ דאדעתא דנפשי' עמד לקבל שכרו. ואפ"י אסור משום דסוף כל סוף בשביר שכו' הוא עושה מלאכה בשבת ליוך ישראל. וא"כ מוכח מזה דאינו מוטיל מה שכונת העכו"ם הוא לקבל שכרו כיון דמ"מ המלאכה הוא ליוך ישראל א"כ כמו כן בקבלנות נמי נהי דהעכו"ם עושה בשביל שכו' סוף כל סוף המלאכה נעשית ליוך הישראל ומה יהיה מותר. ומלתי בשו"ת ד"ה ח"א חלו"ה סימן י' עמד זה יעו"ש מש"כ ליישב וגם אנכי כתבתי ליישב במק"א. אבל עכ"פ ע"י ק"ו זו מובנים שפיר דבר הרמב"ם דק"ו יו"ט והר"מ בתוס' ע"ז ה"ל דקבלנות דומה קלת נשכיר י"ה משום דהשכיר גוף המלאכה הוא בשביל הישראל. ומה שהג"ה דה"ה ה"ה אינו מיעול דגם בשכיר יום עושה לעצמו ואפ"י אסור. ולכן נהי דנחית הקילו כל שהוא בקבלנות כמו בכלים לסבס ועירות נעבדן, אבל במחצית וכן דבר של פרהסיא החמירו בו לחוש למ"ע והיינו להמ"ע ה"ל שהרואים ילמדו נהחיר אף בשכיר יום דנא ידעו לחלק משום דבאן וכאן המלאכה הוא בשביל ישראל. אבל דדרש מאשין דששין מלאכה לעכו"ם דומה לאריסות שהמלאכה נעשית בשביר גוי ולא חשו בזה למ"ע. וא"כ אדרב' לפי סגרת מע"ת עלמו מובן שפיר החילוק בין תצוה שדשין שכיר ישראל ובין תצוה שדשין בשביל עכו"ם:

ואנכי כתבתי לחכם א' [שיין שו"ת מהרש"ג ח"א חלו"ה סי' י"א] לסתור דברי הטוען ואומר נהחיר קבלנות בענין בתים צומחין מעט-מצוה"ן כמעט הדרך רק בקבלנות וכתבתי טעם אחר נכון לאסור משום דהרי דבזכ"ו האגטעשרעטעמער הוא קבלן אבל הרי הוא שוכר פועלים שבויר י"ס גם בזה"ו ומשום להם בעד פעולת יום יום והם צוים הבין א"כ כל הרוחה הפועלים העובדים אלל מלאכה הבין וישאל להם איך מעלמים להם בני ספק יאמרו האמת כי הם שכירי יום וא"כ גם בזה"ו שייך מ"ע כמו צימיו הש"ס ובעלי התוספות. וע"כ לא התירו קבלנות גבי מעלטין רק כיון דגם פועל האחרון השיבד הוא ג"כ קבלן. אבל הכא גבי ציין צוה"ו פועל האחרון הוא שכיר יום ולכן שייך אף בזמן הזה מראית עין:

דמש"כ עוד על כול חילוקי שחלקתי דהיכא דהמלאכה הוא ליוך נכרי לא מליני שגזרו על מ"ע, וע"ז כתב ח"ל ולא ראיתי צדום פוסק או מחבר חילוק זה וא"ל להאריך עכ"ל. הנה אם כי לא ה"י מן הראוי להשיג על זה כלל, דמה צדק שלא נמלא חילוק זה באיזה מחבר כיון שמ"מ הוא חילוק עובד ונכון. וזכי אין בירוינו לומר חילוקים אחרמה. אבל עכ"ז אראוהו סבר דוגמתה הרי מצוה צ"מ סי' רמ"ד סק"א צדס הגהמ"י דאסור להניח שפחות עכו"ם לעשות מלאכה שלהם בצחינו, וכתב שם בצ"ש שהאחרונים חולקים ע"ז דדוקא מלאכה שלנו אסור אף שהוא בקבלנות אבל מלאכה עכו"ם מותר אף צבית שלנו. וכן בחיי אדם כלל מ' צ"א סי' ח"י מצא בזה נהחיר הרי דמלאכה העכו"ם

מותר אפילו צביתו של ישראל ולא גזרו בזה משום מ"ע. וכמדומה לי שכן המנהג שאותן שמחזיקים משרתת עכו"ם אין מוועין ממנה אם עושים מלאכה בשבת אף שהיא צבית הישראל הרי דמלאכה עכו"ם לא חייבונ למ"ע. וקו"ה צדון שלנו שאינו צבית ישראל. וכן ציינו רמ"ב ושכ"כ דאסור לעכו"ם ליעול חפץ מבית ישראל בשבת משום מ"ע שיאמרו שמכר לו בשבת ואפ"י לא אסור אלא בחפץ של ישראל או שעכ"פ ה"י מחחילה עד עתה של ישראל. אבל אם החפץ היה מעולם של עכו"ם מותר הרי מוכח מזה דבפסא של עכו"ם לא גזרו משום מ"ע. ועיין עוד כמה דיוטם צפוק סי' ש"ז שמוכח מהם ג"כ דדבר שהוא של עכו"ם לא שייך כ"כ מ"ע. ימיה דדרעש מאשין אם דשין תצוה של עכו"ם כיון דבסחורה של עכו"ם והעיסות מלאכה הם עכו"ם, ואף שהכלי דהיינו דדרעש מאשין הוא של ישראל י"ל דלא איכפת לן בזה ולא גזרו משום מ"ע:

והנה אף שה"י אפשר לומר דשאני הכא דהישראל נהנה ומרויח מהמלאכה, מ"מ אסבדא לי' עיקר עממי בזה מה שאני אומר שכל האסור נהביא ראוי. דהנה הפר"ח צו"ד סמן פ"ז גבי ציול שבר בלזב אשה וצחגב שקדים וכן צו"ה סי' תס"א כתב דבמקום שגא מליני צד"ס לאסור איזה דבר משום מ"ע אין לנו לאסור מדעת עצמינו. ולדעתי דבריו נכונים מאוד. דא"כ היה לנו לאסור לשחות איזה משקה שהוא אדום משום מ"ע של האיסור דם אי לאכול איזה משקה נכנה טס שבר שיאמרו שהיא חלב ואיכל צד"ה ועוד הרי גם אהחנו אובלים ועורפעל מקמח של מלח אפוייה צפסח ואין חוששין למ"ע שיאמרו שהוא קמח מחמשת המינים שלא נאפה. וכן הנשים ההולכות צפאה נכרית על ראשן ואף האוסרים אינן אוסרין אלא משום דס"ל דזה בעלמו הוא פריעות וחיקת הגוי. אבל לא ענה על לב לאסור משום מ"ע. וא"כ תקשה לכאורה למה אסרו גבי שבת מלאכה בקבלנות ע"י עכו"ם ובכמה עניינים משום מ"ע. ועכ"ה משום דמ"מ מלאכתו של ישראל נעשית בשבת החמירו בו. ואפילו אי נימא צו טעם אחר. מ"מ עכ"פ אין לאסור רק צמה שמלינו צו צד"ס צדרי שחממים אסרו דבר זה בשבת משום מ"ע, אבל נהוסיף מדעת עצמינו אין לנו. וא"כ כיון שלא נמלא צד"ס אוסור אלא צעשין מלאכה ליוך ישראל אי בחפצים של ישראל גם אנו אין לנו לאסור משום מ"ע אלא צכה"ג לכן שפיר כתבתי דכל הרוחה לאסור יותר בזה משום מ"ע עניי נהביא ראוי וכמו שכתב הפר"ח ה"ל דאין לנו לאסור משום מ"ע צדום מקום מדעת עצמינו:

וגם מש"כ מע"ת להשיג על מש"כ צדס שו"ת נעט שורק שכתב דכתי לא הוי דבר מפורסם. גם בזה לא י"ל דבריו משום דדי לנו לאסור בצפיה שהוא עסק גדול מאוד ואינה מזוייה אלא אלל עבירים גדולים מאוד ולא גבי דרעש מאשינען שמליים צמדויה לחלופים ולרצבות אלל ישראל ואלל אינו ישראל:

ומש"כ מע"ת על מה שכתבתי בענין שבר שבת דנא מליט צגמרח צדרי לאסור אלא שבר אדם צנופו אבל לא צמה שכליו מרויחים לו בשבת. וכתב מע"ת דהפוסקים סתמו ולא חילקו בזה עכ"ד. הנה הרי אני כתבתי יותר דלא זה שהפוסקים סתמו אלא כתבו צדרי לאסור שבר שבת אף מה שכליו מרויחים לו בשבת והוא צו"ה סימן רמ"ג גבי השכרת מרחן ותנור וצוימן רמ"י גבי השכרת כלים וצמה. ולא ראה מע"ת היעצ צמכתתי הראשון שכתבתי דגמרח לא נמלא לאסור רק גבי שבר אדם ולא שבר כלים. ובאמת תמהתי צמק"א על הפוסקים מ"ל לאסור גבי שבת שבר כלים כיון דצד"ס צ"מ פ' הוצה אינו מצויר לאסור אלא מה שאדם משחקר בשבת צגופו. [ובאמת צרמב"ה לא מלאתי צדום מקום שיאסור שבר שבת גבי כלים. ובסוף פ"ו מ"ה שבת לא כתב אלא דברי הגמרא צד"מ לאסור שבר שבת גבי אדם ולא יותר. ולפי אומר לי דאפשר דעמי היא צמחת דלא שייך שבר שבת גבי כלים רק אם גופו משחקר בשבת] ורק כתבתי צמכתתי הראשון דמשום דצד"ס אינו מצויר לאסור גבי כלים

לכן יכולין אני לסמוך על דברי המג"א ושאר מפרשי הש"ע צסימן
 רמ"ה דמהשני כה"ג כשכר שבת בהבטלה. אף שבאמת דבריהם
 אינם מובנים דמה ענין בהבטלה לכלן וכמש"כ במכתבי הראשון
 אצל הבהיר שבי מעב"ת עפ"י דברי ערוגת הבשם צסי"ג הוא
 לדעתו היתר קטוש מאוד דברו כמעט כגון כלים איבי פחת ואפ"ה
 קחשני לה הפוסקים לשכר שבת. והנה ראיתי כי לדונא גם מעב"ת
 מסוק שלא היו אוסר ולא מוחה ורק שאין ראונו לומר היתר. וכבר
 כתבתי לו במכתבי הראשון דגם אני לא אמרתי להם היתר, רק
 לא מחיתי בהם צמה שהי' להם היתר מרוב אחר. וא"כ לדונא אין
 ציינוי הבדל רק צעטס הדבר לדעת מעב"ת עיקר ההשגש הוא
 משום מ"ע. ולדעתי עיקר ההשגש משום שכר שבת:

והנהי צזה ידידו דו"ש וש"ת.

סעמיהאלני וליי עזר"ת לפ"ק.

שמעון גרינפעלד.

סימן לו.

לכבוד תלמידי הרב המאוה"ג וכו'
 מו"ה יואל ב"ץ נ"י חתן הה"ג מניגורעשד
 (ובעת הוא רב בק"ס ערדער יע"א).

(א) על דבר שאלתך אם לא שמעתי המנהג שלא להפסיק באמנע
 קריאת פ' והיה אם שמוע אשר בסוף פ' עקב:

אשיבך שלא שמעתי עד היום מן המנהג הזה ולכן הרה"ה
 לעשות אחרון כנהוג בצביונות הננו לדעתי שפיר הוא

יכול להפסיק בפסוק ונמדתם ^{ויחיד} יחיד אף מה שכתבתי שיהיה
 להפסיק גם בפסוק למען ירבו, זה חינוך, דעם אין להפסיק משום
 דבס"ף הפסוק יש פירוש סתומה והרי קו"ל דאין מסיימין סמוך
 לפירוש בפחות מג' פסוקים. וא"כ אין להפסיק צממען ירבו. וכן מה
 שכתבתי להפסיק בפסוק ובמתחם את דברי וגו' ג"כ לא נראה
 משום דאין מסיימין אלא בדבר עוב וברו קודם פסוק של ושמעת
 כתיב בפסוק הקודם יאזכרתם מהרה מעל הארץ העיבה וגו' זה
 לאו דבר עוב הוא ואין לסיים בו לכן הרה"ה להפסיק אין לו
 מקום להפסיק אלא בפסוק ולמדתם אוחס יגו'.

(ב) ומה ששאלת עוד אודות הכרזת מוריד הטל ציוס אי של
 פסח. לדעתי אם המנהג במקומכם לומר צקין מוריד

הטל כדאיתא בירושלמי, אז יש לי להשמש להכריז קודם מוסף
 שיאמרו מייד הטל יאם אין אומרים במקומכם מוריד הטל
 אזי לא יכריז כלל. והנה במקומינו אף שמחפליין צביות הכנסה
 צנוסה אשכנז מ"מ המנהג לומר מוריד הטל צימי הקין. לכן לוינו
 נה"ש"ן נהכריז ציוס אי של פסח קודם מוסף שיאמרו מוריד הטל.

ואסויס צצרכה הדו"ש וש"ת:

סעמיהאלני וליי עזר"ת לפ"ק.

שמעון גרינפעלד.

סימן לז

לכבוד הרה"ג וכו' מו"ה ישראל וועלק נ"י
 רב בק"ס מינצ'ע הסמוד לפעסט.

(א) אחרי דשה"ע קבלתי מכתבו על דבר ש"ן על ימים הקדושים
 הבעל"ש שנמלא צבור בעני תורה ויר"ש מוצים אצל
 אינו נשוי. ויש אדם נשוי שיכול להחפלא אצל הוא ע"ה ואינו יודע
 פירוש המלות כראוי צמי מן הראוי יותר לבחור בו שיעביר לפני
 התיבה:

תור"ד צזה כמו שכתב מעב"ת דפשיט דיש דין קדימה להצבור
 כיון שהוא צעל תורה ויר"ש מרבים. יעשמי דכיון שגוף
 הדבר שיהי' הש"ן נשוי דוקא אין לו מקור צנמרא ובפוסקים

ראשונים. ומה שנמלא בהגהות מנהגים שמצאו מעב"ת שזריך שיהי'
 נשוי דומיא דבה"ג ציוהכ"פ אינו מוצן כ"כ. חדא אפילו לדבריו הא'
 חניה ציוהכ"פ, אצל צרי"ה למה צעי' שיהיה נשוי דוקא, וגם אפיו
 ציוהכ"פ מג"ל לדמות את הש"ן לבה"ג וכי צעינן נמי שיהי' כהן
 דוקא, ושיעצול המשה עבילות ועשרה קדושין צי ציוס כמו שהיה
 עובד כה"ג. וא"כ למה נצטי שיהי' דוקא נשוי אלא וודאי הוא
 חומרא צענמא [ועיין צמעה אפרים צסי" תקפ"א צאלף צמעה
 סקב"ה]. ולצי לומר לי שאין זה עיקר העטס לומר דצעינן שיהיה
 הש"ן דוקא דומיא דבה"ג ציוהכ"פ אלא העטס מה שנהגו צכמה
 מקומות להקפיד צכך הוא משום דאמרינן צפ"ק דקדושין דהרה"ה
 ללמוד תורה צטהרה ישא אשה ואח"כ ילמוד. דאם יש לאדם אשה
 הוא מליטו מן החטא ומסרכורי עבירה כנראה לעין גם צזמנינו
 [ויפה אמר ע"ז למדן אחד רח צמה צמא אלו אומרים צנוסה אצל
 הרחמים, ויגער ציה"ר מן הכשואים, היינו ע"י הנשואין נחלש
 כה הילך הרע] לכן המנהג בקהילות קדושות לבחור צימים הללו
 צש"ן נשוי דוקא, אצל כל זה הוא רק עפ"י הרוב אצל צאם אלו
 רואים שהרוב הוא צן תורה ויר"ש, פשוט צעיני דמעלה זו עדיפא
 יותר ממעלת נשוי ועיין צהש"ר מורי מהר"ם שיק ז"ל צה' אר"ת
 לענין צעל חוקע שיש צעל תורה שאינו יכול לחקוע אלא צלז
 שאל של הפה וא"ש פשוט יכול לחקוע צלז ימין וכתב דפשיט
 דמעלה שהוא צעל תורה עדיף עי"ש. והס"ד לצדון שלנו לענין צפל
 תפלה נשוי ופניו:

(ב) וע"ד אשר שאל עוד מעב"ת צמה שהוא המנהג צגלי
 העליון של המדינה ציוס הכיפויים כשאומרים סדר

העצידה צתפלת מוסף, אומרים מתחילה הציבור הנוסה של והכניס
 והעם וכו' וכורעים ומשתחויים כנהוג וכש"ן אינו משתחוה אז
 והקבל צבר קמו אז. וחושש מעב"ת להא דמבואר צאוי"ה ס"י ק"ט
 לענין מיידים דאם אינו שוחה עם הקבל נראה ח"ו ככופר צמי
 שהציבור משתחויים לו ולכן רואה לצעל המנהג. ישב מלא מעב"ת
 און נדבריו צסי" מעה אפרים צסי" תרכ"א שזריך לומר דוקא הש"ן
 והקבל ציזה ושיכרעו ציזה:

אשיבך דגם צקהלתינו המנהג כן שצשעה שהציבור משתחויים
 עדיין אין הש"ן משתחוה. ועכ"ז אין פולה פה ימלפנף
 צצבר. ולדעתי אין רא"י מסי' ק"ט דהתם מיירי צא"ש פרטי שטפ"י
 מקרה היתר להחפלא שלא עם הצבור וצזה שייך שפיר לומר שאם
 לא יכרע וישתחוה עם הקבל היה נראה ככופר ח"ו שהרי העולם
 לא ידעו שהוא אינו עומד עתה צמודים, אצל צגדון שלנו הרי כל
 העולם אשר הם צציהכ"פ יודעים אשר זה הוא הדרך צאיתי מקום
 שצתחלה אומרים הקבל ימשתחויים ואח"כ אומר הש"ן ובורע
 ומשתחוה א"כ לא שייך לומר דנראה ככופר [וכדי גס צמודים
 של תפלת לחש אין כולם כורעים צבת אחת. ועכ"ז לא חיישי' להא
 דמי שאינו כורע יחי' נראה ככופר ח"ו] וגם צמעה אפרים לא
 מיירי צסימן תרכ"א צש"ן אלא צא"ש מהציבור שאומר סדר העצידה
 שלא עם הציבור. וצזה שפיר כי דכשלאצבור כורעין והוא לא יכרע
 משום שעדיין לא הגיע נמקים שכורעין שייך חשש זה דסי' ק"ט.
 ולכן כתב שוכרע גם הוא עם הצבור אצל צש"ן לא מיירי צמעה
 אפרים. לכן נרא' לפענ"ד דצמקומות שנהגין צמקודם אומרים הקבל
 ניסה של והכניס וגו' ומשתחויים ואח"כ מתחיל הש"ן נגנן הנוסה
 של והכניס והעם וכו' וכורע ומשתחויים אין לצעל מהבסם ולא
 שייך צגדון זה נראה ככופר כיון שידוע לכל שכן הוא שם הדרך
 לא שייך שום חשש חשדא ח"ו [ועכ"ז התחלתי אני לנהוג צכאן
 שיכרעו וישתחוו הש"ן עם הקבל כולם ציזה. מהיות עוב לא
 אכנס צחירויים וחילוקים אף שנוכחים המה]:

(ג) ואודות מש"כ מעב"ת עוד על הריעצ"א צרי"ה דף ע"ז
 צמדויק מלשון הש"ס דקאמר אמר הקצ"ה אמרו
 לפני מלכיות צרי"ה וכו' שהעיד הקצ"ה שראוי לעשות כן אלא שלא
 קצבו חיבה וכו' עכ"ד. וכתב מעב"ת דזה פלא גדול כיון דמ"ת
 היוצ אמירת מלכיות וחכרונת ושופרות אינו אלא מדרצנן, איך

סימן נב

בניה בשבת ע"י מכירה לפועלים נכרים
בשעת הדחק

בע"ה יום ג' וישלח תשל"ב.

לכבוד ידידי הרה"ג ר' נחמן יוסף גאלדשטיין שליט"א.

בדבר בעל מלון שבונה בנין גדול והסכים עם קבלן יהודי לבנות לו גג לבנין באחריות לעשרים שנה ולקבלן זה פועלים נכרים ורוצים לעבוד ללא הפסקה גם בשבת ואם לאו יבטלו האחריות כיון שאם יפסיקו לבנות ליום אחד עלול הגג ליפול, וכיון שהוא הפסד לקבלן שאל אם יכול למכור לפועליו החמרים והעבודה כדי שיוכלו לעבוד בשבת.

הנה לבנות בקבלנות ע"י מכירה לעכו"ם קשה לעשות בדור פרוץ כזה וגם מפורסם שהוא של ישראל אבל לא ידבר גיסא לגבי בעל המלון בפה שכמעט כו"ע נוגעין לבנות בקבלות ע"י קבלן (קאנטראקטור) אפשר אין לחשוש לכו"ע לשמא יאמרו שהם שכירי יום כיון דאף בחול אין עושין כן כמו שמותר מטעם זה בשדה דדברים אלו תלוי לפי מנהג המקום כדאיתא בסי' רמ"ג סעי' ב', ואף שהכא שהוא כדי למחר שיגמרו שלא יופסד נמצא שהוא לטובת הישראל שזה אסור מדינא אף בקבלנות עיין בט"ז ובמג"א ובמ"ב ס"ק י' מ"מ אם שובתים הפועלים העכו"ם ביום הראשון נמצא שמה שעובדין בשבת הוא רק אדעתא דנפשיה דאין לישראל שום טובה בזה שעובדים בשבת דמצדו הא יכולים לשבות בשבת ולעבוד ביום הראשון, ואם עובדים גם ביום הראשון שנמצא שאם יעבדו גם בשבת יהי זה לטובת הישראל אסור מדינא, אבל מסתמא שובתים ביום הראשון וא"כ ליכא איסור בקבלנות מדינא במדינתנו שהכל עושין בקבולות וא"כ אף שיש בדור פרוץ כזה להחמיר מ"מ במקום פסידא גדול אולי יש להקל אבל הוא רק לגבי בעל המלון אבל הא הקבלן הוא ג"כ יהודי והוא שוכר את הפועלים שכירי יום שאסור מדינא ואף אם הוא ישכרם ג"כ בקבלנות נמי אסור דלענין הקבלן דרכן לשכור גם במדינתנו שכירי יום וממילא אין היתר אלא ע"י עצה למכור לנכרי שזה קשה מאד לעשות, אך אם הוא איש כזה שיש לחוש שיעשה באיסור אולי יש לעשות במכירה לעכו"ם כדי להקטין האיסור. וכתבתי אופן המכירה של הקבלן שהם מטלטלין, וגם טוב שגם בעל המלון יעשה מכירה לרוחא דמלתא וכתבתי נוסח שטר מכירה. והנה יותר טוב הי' לענין הקבלן שבעל המלון יפטרנו מהקאנטראקט ויעשה לקבלן את העכו"ם בתנאי שיקח את היהודי למנהל עבודה (מענדזער) ואז לא

סביבותיו לא היה אפשר לעבוד כל העבודות בימי החול, דרובא דרובא לא היה שייך לידע זה דלא כולי עלמא עובדין בזמן אחד שא"כ היה איוזה יום שהיה אפשר לעבוד גם בימי החול, אבל אולי אפשר ליארע גם שנה כזו שהיה מקום לומר דאיגלאי שלחישאל לא היה אפשר שיצמחו לו הפירות שא"כ יהיה אסור ליקח הפירות שבא מעבודת הנכרי בשבת, דהא עכ"פ לא יתבטל בעלות המלאכה שנעשה על הנכרי בשביל דבר שלא מצוי כזה דכה"ג בעניני דיני ממון לא היה נתבטל הקנין, לא נבטל זה גם בעניני איסור לומר שאיגלא מלתא שלא היה יכול למסור בעלות המלאכה לצמיחת פירות להנכרי דכיון שנמסר להנכרי הבעלות בשעה שהיה להישראל בעלות לצמיחת פירות לא נתבטל בשביל אינו מצוי כזה, וגם הא אפשר דהגזירה להיות כן נעשה בשמים אחר שכבר נעשה הנכרי בעלים על המלאכה ולא איגלאי כלל שנגזר זה עוד קודם שנעשה הנכרי אריס, לכן מותר בשדה גם כששכרו במעות וכל הפירות יהיו של בעל השדה. ולשון שאם לא יעשה בשבת יעשה שכתב המג"א וכן הוא לשון מהרי"א שאע"פ שלא יעשה מלאכה בשבת ישלים ביום אחר אין הכוונה ליכולת הנכרי אלא לענין עצם המלאכה שבשדה שאפשר לא יצטרכו לעבוד בה בשבת כדכתבתי לעיל לטעם זה.

וא"כ בעובדא זו שהישראל קונה העסק שהמלאכה הוא של הנכרים וכן נשאר אף אחר שיקנה והוא עסק שמצד המלאכה אפשר לסגור העסק ביום אחד בשבוע ורק שהנכרים שבעלות המלאכה הוא שלהם רוצים לעבוד בשבת ולסגור ביום אחר הרי ודאי ששייך להיות הרייח של כל העסק של הישראל שלכן שייך שימסור בעלות המלאכה לנכרי בעד שכר קצוב ולקבל כל ריוח כדכתבתי ועוד נראה דבאופן כזה שהעסק הוא של נכרי והנכרי מוכר לישראל באופן שהוא יעבוד גם אח"כ כמתחלה בעד שכר קצוב יש טעם גדול להתיר אף במרחץ מאחר דהישראל לא קנה כלל את המלאכה שיהיה הוא הבעלים, אלא בעלות על המלאכה נשאר להנכרי המוכר את המרחץ שלו.

ולכן בעסק זה שהוא של הנכרים והישראל קונה מאתם בתנאי להשאיר את כל מלאכת העסק לנכרים כמתחלה שבאופן כזה אף אם היה העסק כהא דמרחץ נמי היה טעם גדול להתיר.

ובזה אני גומר בברכה שיעשה לנו השי"ת נסים ונפלאות כאשר עשה לאבותינו בימים האלו ולחג כשר ושמח.

ידידו מוקירו,

משה פיינשטיין

ובהקוה ליכא חשש זה, וא"כ בעובדא זו ליכא חשש
שהבעלים יבואו לסייעו דהא גם בחול עושין הנכרים
השכירים בעצמן ואין שום צורך בסיוע הבעלים, ולטעם
הר"ן ר"פ מי שהחשיך בחלוקו בין מי שהחשיך לו
בדרך דהתירו לו ליתן לנכרי ובדליקה לא שרו משום
דבהפסד שנופל פתאום יש לחוש יותר שמתוך בהילות
אי שריית לו אתי לכבווי בעצמו ולא במי שהחשיך
לו שלא בהול כל כך, הרי בעובדא זו ודאי אינו בהול
דהא יודע מזה כמה ימים קודם שיהיה חשש הפסד
ביום ב' דיו"ט ויש לו גם נכרי מזומן דהוא השכיר
שלו שאין לחוש לבהילות, ולכן לכאורה היה זה טעם
להתיר אמירה לנכרי השכיר שלו שישב ביו"ט יום זה
בהבאק לראות הטשעקס ולהודיע בכתב והטעלעפאן
כדרך שעושין, וגם אמרתי למע"כ שאיכא היתר זה.
אבל הא היתר זה היה שייך רק כשכבר נכנס הישראל
לעסק זה מחמת שלא עלה אדעתיה שיארע זה, וכשהגיע
אח"כ יו"ט כזה וראה דאיכא חשש הפסד היה שייך
להתיר ביום זה, אבל מתחלה היה אסור ליכנס לעסק
זה דיצטרך לשכור נכרי אף רק על יו"ט שני, ואף
כשלא עלה אדעתיה היה מוכרח למכור עסק זה שא"כ
אין זה עצה, ולכן אמרתי עצה האחרת שהוא היתר
אף ליכנס לכתחלה לעסק כזה.

דהנה איתא בש"ע סימן רמ"ד סעי' ו' בעסקים
גדולים ביהודי שקנה מכס שיכול לשכור לו עכו"ם
לקבל מכס בשבת בקבולת דהיינו שאומר לו לכשתגבה
ק' דינרים אתן לך כך וכך, וכן כתב הרמ"א בישראל
הממונה על מטבע של מלך, ובמג"א ס"ק י"ז כתב כן
ביהודי ששכר המלח שהיו כולו בזמנם עסקים גדולים
שהתירו אף ליכנס לכתחלה לעסקים כאלו, והיתר
זה אף שהוא מטעם דאדעתא דנפשיה קעביד העכו"ם,
אינו היתר ממש דהא קבלנות שמותר הוא באופן
להישראל לא איכפת לו מתי יעשה העכו"ם המלאכה
שיש לו המציאות לעשותה גם ביום חול, ואף כשלא
יספיק לו היום יכול לעשות בלילות, שנמצא שמה
שעושה בשבת אינו נוגע זה להישראל, דרך העכו"ם
לצורך עצמו מחמת שצריך לעשות מלאכות אחרות
ובלילות רוצה לישן עושה זה בשבת, אבל כשהמלאכה
מוכרח להעשות בשבת כהא דמכס דמאלו שבאין גם
בשבת צריך ליקח מכס ואין בידו לעשות שיבואו בימות
החול, וכן עשיית המטבע של מלך מוכרח להעשות
בשעות שקבע המלך, וכן איירי בהא דמלח שהיה
מוכרח להוציא כל מה שאפשר בהשבוט שלכן היה
מוכרח לעשות גם בשבת אין בהו היתר ממש דקבולת,
אבל מכיון דהחשיבו רבנן עסקים גדולים כהפסד ולא
כמניעת ריוח משום שאיכא בהילות לעסקים כאלו התירו,
ולמג"א שם התירו אף באופן שאין לחוש שהישראל
עצמו יעבור מצד בהילותו על איסור יותר גדול וכן
משמע שמתיר גם במ"ב ס"ק ל"א, וכ"ש העסקים

יצטרך הקבלן למכור כלום שעל שביתת כלים הלכה
כב"ה שאין מצוין אבל זה הרי לא ירצו לבטל החוזה
(קאנטראקט) ולהשאירו בדיני המדינה ולבטל בדיני
ישראל זה א"א.

ידידו מוקירו,

משה פיינשטיין

סימן נג

שכירת עכו"ם לעבוד בבאנק של יהודים
ביו"ט במקום הפסד מרובה

כ"ז מנ"א תשל"ח.

מע"כ ידידי מוהר"ר יעקב לעוויסאן שליט"א.

אמרתי לכתוב למע"כ ברור הדברים למה שהורית,
וגם שיהיה ביד מע"כ תשובתי לחשיבותו
הגדולה. הנה בדבר הבאנק שלפי חוק מדינת
ענגלאנד דהטשעק שנכתב על איזה באנק שישלמו
לאיזה אדם איזה סך ממון, והוא לבאנק אחר למשל
ביום ב' ונשלח מבאנק ההוא לבאנק זה שצריך לשלם,
אם לא הודיעו מבאנק זה עד חצי היום דיום ג' שאין
להאדם שכתב הטשעק אצלם שום ממון, רשאי לשלם
הסך שכתוב בהטשעק למי שהביאו לשם, שא"כ יש חשש
גדול דאינשי דלא מעלי יכתבו טשעקס על סך גדול
ויבואו לאיזה באנק וישלחו מבאנק ההוא לבאנק
זה ולא יוכלו להודיע ביום ג' שאין לבעל הטשעקס
אצלם כלום מחמת שהוא יום ב' דיו"ט ולא יהיו בהבאנק,
ויהיה הפסד גדול דהרי באנק ההוא ישלם כיון שלא
היה לו ידיעה שלא ישלמו ויהיה באנק זה מוכרח לשלם
להם אף שאין בידם שום ממון של כותב הטשעקס,
ויש לחוש לזה טובא באשר שהשכירים העובדים בהבאנק
הם נכרים ויודעים שבעלי הבאנק שומרים שבת ויו"ט
ולא יודיעו כלום יכתבו טשעקס על הבאנק בעצמן או
יודיעו זה לנכרים אחרים והם יכתבו טשעקס על סך
גדול אף לאלפי אלפים פונטים הרבה שנשאלתי ממע"כ
אם יש איזה עצה לפי הדין להושיב בהבאנק אחד או
שנים משכירי הנכרים לפי הצורך לעבודה זו ביום
ב' דיו"ט.

והנה לומר לפועל נכרי בשביל הצלה מהפסד
שמצינו חלוקי דינים בזה, דבסימן של"ב סעי' ד'
איתא אם אחזה דם והוא ספק שאם לא יקיו לה דם
תמות מותר לומר לעכו"ם להקזוה, ובנפלה דליקה אסור
לומר לנכרי כבה ורק לומר כל המכבה אינו מפסיד א"ר
אמי דהתירו כדאיתא בשבת דף קכ"א, ורע"א בחדושי
שם נשאר בצ"ע, ועיין בבאור הלכה דבמ"ב מה שתירץ
בשם בגו ר' אברהם דבדליקה יש לחוש שישמיעהו

הוכיחו מזה להזהר במי ששכח תלמודו מדחזינן שהקפיד הקב"ה על שבירי לוחות להניחם בארון והתנה על תנאי הזה.

אמנם לדינא אם הלכה זו רופפת בדרך פוק חזי מה עמא דבר ומעשים בכל יום בשמועזאים טעות בשבת בשעת קריאה מחזירין ספר זה לארון ומציאים אחר, הרי שאף שספר הזה נמצא פסול לשעתו אפ"ה מחזירין לארון הקודש המיוחד לספרים הכשרים. ואין לומר דשאני התם שדעתם לתקן הספר ההוא לכן הוא בקדושתו משא"כ הספרים שהוא שואל אינם ראויים עוד לתקן. דאטו בדעתם הדבר תלוי שעכ"פ הא כל זמן שלא נתקן הרי הוא פסול. ועוד דגם ספרים אלו מה שאינן ראויים לתקן היינו מרוב הטרחה אבל בודאי אם ירצו להוציא הוצאות רבות הכל יוכל להתקן אלא שתהא הוצאה יתירה על השבחה ויוכלו בהוצאה כזו לכתוב מחדש ולכן אינם מתקנים. וא"כ כשם שמחזירין בשבת ספר שנמצא בו פסול לארון כן אין איסור להניח ספרים הללו בארון הקודש.

ואבתי יש לרחות דספר שנמצא בו פסול אכתי כשרים שאר חומשי תורה שבאותו ספר עצמו וכשר לקרות בהם כמבואר באו"ח סי' קמ"ג ס"ד בהג"ה. ועוד דספר שנמצא בו טעות דבר הרגיל הוא וי"ל לב ב"ר מתנה עליהם. מ"מ י"ל להקל. ויש לי סמך מדברי רש"י במסכת שבת דף קט"ו ע"ב בד"ה פ"ה אותיות. וכתב רש"י זה שיעור לספר תורה שנמחק או בלה להיות בקדושתו, ומדכתב לשון בקדושתו משמע קדושתו ממש. מכל זה נלע"ד שאין איסור.

וי"ל זה אני אומר שמצד קדושת הארון אינו איסור. אבל אכתי אסור בלא"ה שמה יבואו לידי מכשול לקרות מתוכו. והרי מבואר ביו"ד סי' רע"ט שספר תורה שאינו מוגה אסור להשהותו יותר משלשים יום אלא יתקן או יגנו. **וי"ל** הטרדה אקצרה. דבריו הד"ש.

סימן י

השובה להרב רבי מנחם נאויאר.

אשר שאל מה גשתגה בדר פיטוב הקמורת שאני אתה הוא ד' אי"א מה שלא מציני בשאר הקרבנות ב' התמיד וכיצא.

הנה הנוסח בטור אר"ת סי' קל"ב לא מזכר אתה הוא ד' או"א רק אתה הוא שהקטירו בו. ואם גב על זה הוא שואל למה ב' התמיד ושאר קרבנות אין אומרים אתה היא שהקריבו. הנה הטעם פשוט לפי שאמרו קודם לכן אין כאלהינו כו' אתה היא אלהינו כו' עד אתה הוא מושיענו. ולכן במה דמסיים פתח אתה הוא שהקטירו בו. וזה פשוט. ומה שנהגו לומר חרוזים הללו קודם לכן היינו לפי שמעשרת ולכן אומרים אין כאלהינו שלא נאמר כחי ועוצם ידי עשה החיל רק הכל מהי ניתן לנו ולו נאה לברך על העושר. ועי' באבודרהם.

סימן יא

שאלה רוחב לבבו כפתחו של אולם. כל רז ממנו לא נעלם. כבודו מלא עולם. ה"ה אדמו"ר אב"ד ור"מ נ"י ע"ה פ"ה כ"ש מו"ה יחזקאל בנ"ל ז"ל.

שיעור בעיר דרעזין ראיתי שנוהגין להקל ולצאת בשבת בכסא הנקרא פאטשעזא ושמוענין אותו נכרים בין ידיהם. ושאלתי לחכמים דשם אמאי לא מיתו כי הוא עובדא דחול והשיבו שכמה רבנים שראו ולא פצו פה ולא מיתו. וגם השיבו מעמים לפי דעתם שאינם מושרים בעיני וגם הוא נגד הש"ע. ואמרתי לשאול מאת אדמו"ר הגאון אב"ד נר"ו להאיר עיני בספקתי ואני אודיע להם. ומהמחשבה שיעול הציבור מוטל על אדמו"ר אמרתי אולי אין הזמן מופנה לבוא במחיצתו הקודש ע"כ באתי בבתי השפל לבקש תורה מפיהו. וללמוד אני צריך.

הב"ד תלמידו המבקש האמת ועומד על משמרתו תמיד תהלתו בפי הק' אליעזר זוסמאן גלוגא.

תשובה: אם דרעזין מוקף חומה ויש שם עירוב באופן שאין איסור הוצאה שם בכל העיר מותר לישא בפאטשעזא אפילו למי שאין רבים צריכין לו ודלא כמג"א סי' ש"א בס"ק כ"ז וכן מבואר ברש"ל בהדיא. ועי' בב"ח סי' תקכ"ב שכ' בהדיא בשם רש"ל שבשבת אפי' רבים צ"ל חוץ לעירוב אסור משמע שתוך העירוב אפילו בשבת מותר. ואף דעת המג"א שלא כתב כן היינו לתרץ דברי הטור להצילו מקושיית הב"י. אבל דעת הרי"ף והרמב"ם שלא הביאו דין זה לענין שבת משמע דבשבת לא שייך דין זה דאם לא ערבו אפילו בלי טעם עובדא דחול אסור ובמקום שעירבו אפילו אין רבים צריכין לו מותר. ודברי הב"י בס"י ש"א ובס"י תקכ"ב נלפע"ד סתרי להדדי קצת ואין כאן מקומו.

סימן יב

שאלה: נשאלתי על דבר בנין הגג על ביתו של הקצין ר' ל"ב ק"פ שהוא לפ"ד נחוץ לו מאד ואם ישבתו הבעלי מלאכה כל ימי חוה"מ ישאר הבית זמן רב בלי מחסה ומסתור מזרם וממטר אח"כ בימות הגשמים כי אח"כ ילקחו כל הבעלי מלאכה לבנין המבצר ומי יודע עד כמה לא ישיג לשכור ב"מ, בכן רוצה להתיר לו לבנות בחוה"מ והוא בקיבולת.

הנה המול נשאלתי ואסרתי במחלט ואח"כ כאשר הגידו לי כל אמתלאות הנ"ל והצורך והדחק הגדול שבדבר, רעיוני על משכבי סליקו ומצאתי מקום לכחא דהיתרא. אמנם כתנאי שיסכימו עמי שנים או שלשה מבית דיני הגדול ב"ד מו"ש ואז דינא בהדיהו להתיר מטעמים שאברר בע"ה.

הנה מתחלה נעיין בדין זה בשבת ויו"ט עצמו מה דינו ומשם יבורר דין חוה"מ.

הנהגות הנאונים

[א] ג"כ כנראה שהשואל הי' רגיל לומר כן עפ"י דאריז"ל, וגם קודם התפלה. ורבו דשים לו לפי נוסח אשכנז שאומרים רק אתה הוא שהקטירו, וגם אין אומרים אלא בשבתות ויו"ט, ורק אחר אין כאלקנו, יעיין עוד טעמים בלקוטי מהר"ל ובסידור איצר התפלות. (הנהגות שכו טוב)

מלאכתו כלל מדאורייתא רק עיקרו מדרבנן וקראי אסמכתא בעלמא נינהו. ואפילו להני פוסקים דס"ל שמלאכתו מדאורייתא מ"מ רוב הלימודים שמביאים התנאים הוא רק ק"ו או עשה דחג המצות תשומר רק דעת יחיד שהביא ל"ת דכל מלאכת עבודה לא תעשו וזה ודאי אסמכתא בעלמא. ולא מצינו בשום מקום שיהיה חייב מלקות על מלאכת חוה"מ. וא"כ נלע"ד שאין להחמיר בו יותר מבשביעית ואם לא חששו בשביעית למראית עין של אורחים רק לבני עירו גם בחוה"מ אין לחוש למראית עין של אורחים. וכיון דלחשש חשד של בני העיר אין חשש בקהלתנו בגגים שהרי כולו בקיבולת בונים א"כ מותר לבנות הגג בקיבולת בחוה"מ.

י"ג וד' אני אומר שע"כ לא אסר בתשובה אשכנזית מחשש אורחים אלא כשהמלאכה היא בביתו של ישראל שדר בה או סמוך לה ממש באופן שכל הרואה יודע ומכיר שהיא מלאכת ב"ב הוזה דאז איכא חשש אורחים שיבואו שמה ויראו שהיא מלאכה של ישראל ויחשדו שהוא עשוי ע"י שכירי יום. אבל אם הוא רחוק מביתו מה בכך שיבואו אורחים ומנין ידעו ויבינו הנך אורחים שהיא מלאכת ישראל כלל רק יסברו שהוא ביתו של נכרי ומלאכת נכרי הוא. בשלמא מה דאסר בגמרא אפילו אם המלאכה היא חוץ לתחום רק שיש עיר אחרת של ישראל תוך התחום, היינו כיון שהיער ההיא סמוכה שם תוך התחום א"כ בני העיר ההיא בקיאים בדבר ויודעים שבית זה ומלאכה זו של ישראל הוא ויחשדו שנעשה ע"י שכירי יום. וכן מה שאסרו בחוה"מ אפילו חוץ לתחום אין הטעם כמ"ש המג"א בס"י תקמ"ג ס"ק ג' דחיישינן שיבואו שם אנשים ממקומות אחרים. זה אינו דהרי כבר כתבתי דבחוה"מ בלא"ה ליכא חשש מראית עין של אורחים רק החשש דבני עירו מקלעי התם דבחוה"מ מותר לילך חוץ לתחום ובני העיר בקיאים במעשיו ויודעים שהיא מלאכתו ואינם יודעים שעשוי בקיבולת. אבל לאורחים ממקומות אחרים אין חשש כלל דאינהו לא ידעי כלל שהיא מלאכת ישראל ומהך טעמא אפילו בשבת ויו"ט שרי.

י"ד וזה אין אנו צריכין למה שכתב המג"א בס"י רמ"ד ס"ק ח' במה שהתיר הש"ע אם היתה המלאכה חוץ לתחום וגם אין עיר אחרת של ישראל תוך התחום. וכתב המג"א דליכא למיחש שיקלעו אורחים לשם דמסתמא אין דרך ישראל לשבות אלא אצל יהודים עכ"ל. והוא דוחק גדול. ולדידי בלא"ה הו"ל דמה בכך שיבואו שם אורחים ממקומות אחרים אינהו לא ידעי כלל שהיא מלאכת ישראל ותדע שכן הוא דאל"כ קשה מ"ש ממרחץ ותנור אם מנהג רוב אנשי אורו העיר וכו' וכנ"ל ולא חיישינן לאורחים. **י"ה** נדחה ג"כ מ"ש הט"ז בס"י רמ"ד ס"ק ג' ע"ש דלדידי אין כאן סתירה כלל. ואני תמה על הט"ז שהוא היה סבור שהך דס"י רמ"ד סותר רק להך דס"ס רמ"ג מ"ש רמ"א באם אין רוחצין רק אותן שבביתו כנראה מדברי הט"ז ס"י רמ"ג ס"ק ג'. ולכן כתב בס"י רמ"ד ס"ק ג' לדחות הך דס"י רמ"ג מקמי הך דס"י רמ"ד שהוא להחמיר. אבל באמת אם יש כאן סתירה א"כ הך דסימן רמ"ד סותר להך דס"י רמ"ג שכתב הש"ע עצמו במרחץ ותנור אם השכירו שנה אחר שנה וכו'. ובזה אם באנו לדחות חדא

הנה מקור דין זה בדין פרק מי שהפך ובטור אור"ח סי' רמ"ד. והוא תלוי באשלי רכרבי. שר"ת רצה להתיר ולמד ק"ו מאריסי שדה שמותר אף שמשביח חלק הישראל בעבודתו בשבת מ"מ מותר מטעם נכרי אדעתא דנפשיה עביר ק"ו בבנין בית בקיבולת שאין שבת לישראל כלל במה שבונה בשבת. אמנם ר"י נחלק עליו ואסר וכן הוא הסכמת גדולי הפוסקים ודחו ראית ר"ת דלא דמי לאריסות דשדה משום דשדה הוא רגילים לעולם לקבל שדה באריסות למחצה ולשליש ולרביע. אבל בבנין רגילים לשכור מדי יום ביום ואף שזה שכר בקיבולת מ"מ הרואה אינו אומר בקיבולת עביר אלא שכירי יום נינהו.

י"ז וזה ה"י נלע"ד בקהלתנו שרוב הבנינים שבונים היהודים המה בקיבולת ובפרט כיסוי הגגים חקירתי ודרשתי היטב והנה לא דוקא רובם אלא כולו בני עיר בונין בקיבולת. א"כ הרי הבית כמו שדה העשויה באריסות ומותר בקיבולת דליכא חשדא כלל. והרי זה דומה ממש למרחץ ותנור שאסר בס"י רמ"ג. ומ"מ כתב שם סעיף ב' שאפילו מרחץ ותנור אם דרך רוב אנשי אותו מקום ליתן באריסות מותר. הרי מפורש להדיא שתולכים בזה אחרי מנהג המקום.

א"א שנלע"ד שעדיין אינו דומה לשרה. דבשלמא שדה דכל העולם דרכן באריסות וא"כ ליכא שום חשש אפילו אורחים דמקלעי להתם. אבל בית אף שבעיר הזאת דרכם בקיבולת מ"מ במקומות אחרים וברוב העולם דרך לבנות בית בשכירי יום. וא"כ בשלמא שדה ליכא חשד כלל לא מבני עיר ולא מאורחים. אבל בית אף דליכא חשדא דבני העיר איכא חשדא דאורחים הבאים לקהלתנו ויראו שבנין בשבת ויאמרו שכירי יום נינהו. והא דהתיר בס"י רמ"ג במרחץ ותנור אם מנהג רוב אנשי מקום וכו' ולא חייש לאורחים שלא ידעו מנהג המקום. נלע"ד דשם מיירי שאין המרחץ עומד ברשות ישראל רק מתוך שרוחצים בו בחול יודעים בו שהוא של ישראל ויחשדוהו בשבת ושכר את הנכרי וא"כ אורחים שיבואו לא ידעו כלל שהוא של ישראל וליכא חשדא כלל מנייהו. ועי' במג"א סי' רמ"ג סק"ד ודו"ק.

אמנם נלע"ד דלפי זה עכ"פ יש להתיר בחוה"מ שהרי כתב הב"י בס"י רמ"ד וז"ל. כתוב בתשובה אשכנזית יהודי שהוא דר ביישוב לבדו אסור לו ליתן לנכרי מעות לשכור וכו' ובשבת וביו"ט אע"ג דליכא מתא דמקרבא להתם לתוך התחום. והא דשרי תלמודא התם היינו דליכא מתא דמקרבא להתם לתוך התחום אבל הכא הרי עירו מקרבא להתם וא"כ בני ביתו חשדי ליה ואורחים דמקלעי לגביה חשדי ליה עכ"ל הב"י. ועפ"י תשובה זו כתב רמ"א בהג"ה בס"י רמ"ד סעיף א' ואפילו אם דר בין אינם יהודים יש לחוש להאורחים הבאים שם או לבני ביתו שיחשדו אותו עכ"ל. וכתב המג"א בס"י ר' עיין פ"ג דשביעית מ"א שכתב התו"ט בשם הירושלמי דלא חיישינן לעובדים ושבים מפני מראית עין רק לבני עירו. וצ"ל דבשביעית הקילו עכ"ל המג"א.

והנה ההכרח לומר הטעם שהקילו בשביעית היינו משום דאין איסורו חמיר כמו איסור שבת ויו"ט. ומעתה אני אומר דחוה"מ רוב הפוסקים הסכימו שאין איסור

כשהוא מנוול לא מהני ע"י פועל עני. ובמשנה לא קחשים רק מה שמוותר לחלוטין ע"י כל פועל משא"כ זה מותר רק ע"י עני. ובה איתין שפיר דברי ר"ח ואולי גם שאר פוסקים יודו להתיר ע"י פועל עני. ואף שגם המתגלח מסייע והוא אינו עני מ"מ מסייע כזה אין בו ממש ובמועד לא אסרו אלא דבר שיש בו טורח מלאכה ומתגלח אין בסיוע שלו טורח. והרי הנה"כ התיר לאשה לומר בשבת לנכרי ליטול צפרנים. וכתב בהדיא דדוקא לענין איסור הקפת הראש ריבתה התורה מסייע מדכתיב לא תקיפו לשון רבים. אבל לענין שאר איסורים מסייע כזה אין בו ממש.

זה הנלע"ד אם יסכימו רבותי ב"ד מו"ש. ואם לאו בטלה דעת.

גם נלע"ד דאם מתירין רק ע"י פועל שאין לו מה יאכל לא שייך למגור שלא יכנס לרגל כשהוא מנוול. דאטו יודע הוא קודם הרגל שיוזמן לו פועל שאין לו מה יאכל שיוסמך על זה להשתות גילוחו עד המועד. וגם לא שייך מראית העין דא"כ איך התירו כל מלאכות ע"י פועל שאין לו מה יאכל. ואולי שאר מלאכות ליכא חשש רק בשעת מלאכה ואז וואין מי העושה שהוא עני. משא"כ גילוח כשיראו אח"כ זה הולך וזקנו מגולח יסברו שנתגלה ע"י פועל שיש לו מה יאכל.

יאנפ"ב דעתי להקל. כי מה שכתב הב"י בשם הגהת מיימון איסור משום דלאחר שגילח לא יהא ניכר שגילח ערב הרגל ע"ש בב"י. אומר אני אדרבא מהברים הללו נלע"ד לחזק דברי ר"ת. שהרי עכ"פ משמע מהבריו שקודם שגילח ניכר שגילח ערב הרגל וא"כ בני עירו כבר ראוהו קודם שגילח וראו והכירו שגילח ערב הרגל ואין כאן חשש רק לארחי ופרחי שיבואו ויראו אותו שהוא מגולח מחדש במועד והם יחשדו שלא גילח ערב הרגל. וכבר ביארחי בתשובה אחרת ע"פ מה שכתב המג"א בסי' דמ"ד ס"ק ו' דבשביעית הקילו ולא חששו מפני מראית העין רק לבני עירו. ולא חששו בשביל אורחים. וכתבתי שם שעכ"פ כלאכת חיה"מ אפילו למ"ד דאורייתא קיל הוא משביעית. ובפרט גילוח הזקן לחוד שאין כאן מלאכה גמורה כל כך כמ"ש התוס' ריש אלו מגלחין וא"כ פשיטא שאין לחוש לאורחים. וגם מזה התירו כל המלאכות ע"י פועל שאין לו מה יאכל מוכח דלא חישינן לאורחים, דמניין ידעו האורחים שפועל זה אין לו לחם לאכול.

יג"ד הרי גם כיבוס אסרו מטעם שלא יכנס כשהוא מנוול. והכי תאמר שאסור לכבס ע"י פועל שאין לו מה יאכל והרי סתמא אמרו בש"ע בסי' תקמ"ב כל מלאכה מותר לעשותה ע"י פועל שאין לו מה יאכל. ואמנם בזה ג"כ יש לדחות דשם אין המראית עין רק בשעת כיבוס ואז וואין שהמכבס עני.

יד"ב נלפע"ד שעכ"פ אם גילח בערב הרגל שכבר יש לנו עמוד של ברזל לסמוך על רבינו הם ואף שחלקי עליו הפוסקים כולם מ"מ ע"י פועל שאין לו מה יאכל נלע"ד

מקמי דאדא יש לדחות דהך דסימן הנ"ד שזכר רק בתשובה אשכנזית מקמי האי דסימן רמ"ג שהוא דברי רבינו האי והרא"ש ומנהג בבבלי. אמנם לדיוי הכל על נכון ואין שום סתירה.

פ"ו דהך פסקא כיון שביתו של הקצין ר' לוי ק"פ עומד על המיצר בין דחוב יהודים והנכרים וכל סביבותיו בתי נכרים א"כ אורחים הבאים הנה אינם יודעים שהיא מלאכת ישראל כלל. ואין רק חשדא דבני העיר ואינהו בקיאי במנהג העיר שכל הגגים נעשים בקיבולת. ולכן ע"פ היתרים הנ"ל בעירוף כלם יחד מצורף לזה שעת הדחק הגדול והנחוצו של הקצין הנ"ל יכנ"ל, ואולי יש לומר ג"כ דמיקרי דבר האביר, נלע"ד שיש להתיר בהנה"מ עכ"פ. אמנם שלא יעמוד שום יהודי ע"ג הבעלי מלאכה. ואם אי אפשר לו להניח הבנין בלתי משגיח יהודי שישגיח על הבעלי מלאכות שלא יעשו מלאכתם ברמיה אזי נלע"ד שיעמיד שם יהודי עני שאין לו מה יאכל בחנה"מ ואז ג"כ זה מצורף להתיר הבנין בחנה"מ. כל זה נלע"ד להתיר באופן שיוסכימו עמי שנים או שלשה מ"ב"ד הגדולה.

סימן יג

שאלה: גשאלתי היום אב מותר לגלח ע"י משיחה בחיה"מ. ולפי שהיו מצטערין ביותר אלי הרגילים לגלח וקנם. והנה אסרתי לחלוטין כיון שכל הפוסקים נחלקו על ר"ת שרצה לומר שמו שגילח בערב הרגל מותר לגלח ברגל.

תשובה נתתי לבי שגברא רבה אמר מלתא אין מויתי ולא מוניתין וק"ו דבר זה שרבינו הגדול ר"ת אמרו חיביבין אנו למשכונני אדרב: והנה כל הפוסקים דחו דבריו דא"כ למה לא נזכר דבר זה במשנה ואלו מגלחין היה לו לחשוב גם מי שגילח בערב הרגל. ואומר אני אי משום זה לא איריא וגילוח יש בו איסור גם משום מלאכה אף בלי טעם שלא יכנס כשהוא מנוול, אלא שדבר זה ראוי תיר להתיר משום כבוד הרגל ואסרוהו משום שלא יכנס כשהוא מנוול. ועיין בתוס' ואלו מגלחין דף י"ז ע"א ד"ה ושאר כל אדם. ועיין אליהו רבה סי' תקל"א ס"ק א'.

והנה כשאסרוהו משום שלא יכנס לרגל כו' ממילא נשאך בו ג"כ איסור מלאכה דהיה ראוי ע"פ דין להיות מותר. ואם גילח ערב הרגל שוב שיערו חכמים שאין בו נחרץ כ"כ להתיר איסור מלאכה במועד שאין כל כך צורך המועד. ואף דלא שייך שלא יכנס כשהוא מנוול מ"מ אסור משום מלאכה וא"כ מ"מ אסור. אם לא גילח ערב הרגל ואז אין ראוי לאסור משום מלאכה והיה ראוי להתיר משום לצורך המועד שיש בו צורך גדול אלא שאז אסור משום שלא יכנס כשהוא מנוול. ואם גילח ערב הרגל ואז ליכא גזירה שלא יכנס מ"מ אסור משום מלאכה. ולכך לא חשבינן להתיר במשנתנו. אבל הפרש גדול יש בין אם האיסור מצד מלאכה שאז מותר ע"י פועל שאין לו מה יאכל. ואם האיסור מצד שלא יכנס

סימן תקכד .

ביח יום א' שופטים סתרו לפיק מה אטוואצק :

שלוס לנטד חתני הרב הגדול החריף הבקי הכס
מפואר מגזע אלים ומרשישים מו"ה יצחק יהודה
נ"י האבדיק לובראנץ, שישעבנאווי :

(א) **דבר** השאלה שרונים לבנות בית לשומר בית
הקברות גוי וגם בית עברה, אך אינם
משגים פועלים גויים רק אם יבנו גם בשבת, ויש
אין הדרך על ידי קבלות רק בשכיר יום, ועיניך חזו
ההיתר משום דרבים לא חשירי, והם דברי מג"א
ברחוב קאליש שנהגין לפנות הובל על ידי גויים בשבת,
וגם עוד היתר מקום דמילא דרבים קדירה דני
שחסי ומי ירצה לעסוק בשכירות פועלים ודאי יתלו
בקבלות :

(ב) **אך** כל אלה לא יועילו רק אם נפרש האיסור
במקבלי קבולת בתוך התחום משום שיאמרו
שכיר יום הוא, אך המעיין בריש"א פרק קמא דע"ז
יראה הפירוש דמחזי לאינשי קבלן כמו שכיר יום ונראה
כשלוחו, כן עולה בזכרוננו ואין לי פה ספר לעיין,
גם הפרמ"ג כתב דיעות בזה, גם זה אין לי פה
לעיין, ואם כן מה צדק דרבים לא יחדשו אותם
ויאמרו קבלן הוא, מכל מקום מחזי כשלוחו, ועובדא
דקאליש אחי שפיר בלא טעם מג"א כמו שבארהי
בספרי א"ט מלאכת חורש ס"ק י"ז :

(ג) **אך** היתר שכתב שהקהל יתנו כתב התחייבות
לגוי השומר, והגוי יעשה קונטרס עם
האדריכל, והקהל יהיו ערבים על המעות, זה היתר
טוב, אך ערבים דווקא היינו שעיקר חיובו יהי' לי על
הגוי שומר בית הקברות, ואם לא ישלם, הנה מחייבים
לשלם לו, ואחר כך ישלמו הם עבור הגוי כדי שיפטר
מהעבדות, והרי האדריכל הסוכר פועלים והפועלים
טובים על דעתו והאדריכל על דעת גוי השומר האחר
שהגוי הוא המחייב לו, וגוי השומר אדעתא דנפשיה
שיהיה לו בית דירה, והבית עברה יבנו בחול לבד
כמו שכתב ב"ח :

(ד) **בזו** השעה הגיעני מחברך השני ומכלל דבריו
הראה שאין דעתי נחה בביתר שהחזיר רבנו
עקיבא איגר ז"ל בתשובה בעיר שבועין כולם בקבלות
כנדרש בסי' דע"ק משמו, והש"ת זכינו לעת בלע
המות ללוח :

דברי חמ"ד וקיקר דורש שלמדך ושי"ת והללחך,
ושי"ת לך הריבנות החדשה לאריכות ימים והללחך לך
ולכ"כ ולצנך היקרים, הק' אברחהם .

סימן תקכה

שפעת שלום וברכה לכבוד ידיד נפשי הרב הגאון
המפורסם נ"י עה"י פה"ד חסיד ועניו כקס"ח
מו"ה חיים אריעזר האבדיק קאליש ישיא :

אמרותיו היקרים הגיעני ופקודתו שמרה רוחי

להשיב על דבריו, ואשיב על סדר דבריו :

(א) **בזה** שדחה דברי החוספות (דף ה') ד"ה כגון
ששלל ירו למטה מג' וקבלה, תמיהני
שכדבריהם מפורש בש"ס (דף ל"ב') . אשר דחה ראיתי
מהרמב"ם ומה שפרשתי בו יבואר אחר כך, ועתה
נבא לפירושו בהרמב"ם שהוקשה להרמב"ם מהא' וברמ"ל
משפת מ"א משחין דמ"א בארעא סמיכא דמ"א,
ועל זה חירץ הרמב"ם דמכל מקום לא חשיב ד' על
ד', ועל כן בתחומין חשובים למעלה מ"ו דלענין קניית
שבתה בשנין מקום ד' על ד' דווקא, ומ"ס לא חשיב
מקום ארבעה דמחולקין המה כל טיפה לעלמה בדברי
החיות דעת, ואף לפי מה שדחה דבריו מכל מקום
כיון שאינם גוש אינו חשוב כד' על ד' לקנות שבתה
עליו, והוא הדיון הכא לא חשיב המ"ס כד' על ד'
ועל כן לא חשיב הכלי כמוהו על גבי המ"ס עכ"ל :

(ב) **לפי** עניות דעתי יש להשיב על כל זה, ודאי
למ"ד משפת מ"א משחין דמ"א כד' על ד'
דכא' אין כרמלית פחותה מ"ד דאקולי צ"י רבנן מקולי
רה"י כידוע, דדוחק לומר דרק קרקע ה"ס נעשה
כרמלית ומכל מקום מודדין מהמים שחכמים נהנו
לכרמלית אויר וכיון שמים בארעא נהנו עשרה טפחים
למעלה מהמים, ועוד דאם כן גם לפנין תחומין נ"מ
הכי דקרקעית ה"ס שייך בו איסור תחומין ולמעלה
באויר עשרה והאויר נחמיל למדוד מן המים, ואין לומר
דקרקעית ה"ס גם כן לא חזי לקנין שבתה דלא חזי
לדירה, דאם כן אף כשהספינה מולכת בעומק במים
למטה מעשרה רק שהמים עמוקים י' נמי יהא מותר
ומבואר בפ"ק ס"ק להיפך דבעינן דווקא שהספינה ההלך
למעלה מעשרה, ועל כרחין נחלק בין הפרקים דווקא
בכרמלית נהנו חכמים אויר ולא בתחומין, והוא דוחק
ולמה נכסל דחוקים אלו, ולמה לא נאמר כפשוטו
דהמים בעלמא נעשין כרמלית דחשיבי מקום ד', וכן
משמע ברש"י עירובין (דף פ"ז') בראש העמוד וז"ל
חוקק בה מ"י י"ח מ"י נוד אחות כאלו יורדות וסותמות
עד המים והיוין מים שכנגד הנקב רה"י, הרי מבואר
דבמחילה עד המים שוב לא יחשב מחילה חל"י משום
דהמים חשיבי מקום ד' לשו"י רה"י, ועל כן כתב גם
כן והיוין מים שכנגד הנקב רה"י, הרי שהמים בעלמא
נעשין רשות, לא עומדים ברשות ודו"ק :

(ג) **ובחי'** לעירובין כתבתי שלא יסתרו דבריו למ"ש
בשבת (דף ק"א) ד"ה ולמ"א נוד אחות
כאלו יורדות וסותמות עד הקרקע' וכאן כתב עד
המים, דבשבת שם קאי הש"ס לרב היגא דאמר כרמלית
מארעא משחין עיין ש"ס, על כן אין המים בעלמא
נעשין רשות היחיד רק קרקע ה"ס, ולפי' להוריד
מחילות עד הקרקע, ובעירובין קאי אליבא דהלכתא
דמים נעשין כרמלית, ועל כרחין דחשיבי מקום ארבעה
לשו"י רשות היחיד גם כן, דאם לא כן אף כרמלית
לא תהיו, כיון דאקולי צ"י רבנן מקולי רשות היחיד
לכל :

(ד) **וכיון** שזכינו שהמים חשובים מקום ארבעה, נ"מ
בעיית הגמרא (דף ה') לפי פירושו
ברמב"ם דאי בתר אגוז אוליין חשוב מקום ארבעה
אף שאין בכלי ארבעה כיון שמונה בתוך ג' למים
שרמב"ם ארבעה, רק אם ה' מונה על המים לבד,
ללא

כא

ת'תקכ"ד

ותשובות

[illegible][illegible]

וְגַם הָרֵן לֵאמֹר וְיִשְׁתַּחֲוֶה קִ"ל הַחֲסִידִים בְּזֶה אֵלֶּם שְׂמֹחֵק הַיָּדָא
 דְּהַתְּפַק בֵּל עֵלְיָ פִתְחוֹם לֹא הִתְיָרִי לוֹמְרוֹם שְׁלֹו בְּהוֹל הוּא יִתְיָרִי
 לְיוֹמָהּ א"י דִּלְיִיתָהּ בְּמִי שֶׁאִתְּיָי בְּהֵלֶם וּפְסִי דְּלִיקָא וְהַטְעֵם דְּעִילָא
 לֵאמֹר הַתְּפַק פִּתְחוֹם וְחִקֵּר לִתְפִּיחִי וְעִיתִי וְחִסֵּם דְּלִמָּא אִתִּי לְיוֹמָהּ
 א"י דִּלְיִיתָהּ יִתֵּב לְפָנֵי מִלֵּךְ הָרֵן ע' הַיָּדָא דָּק ש"י ע"א וְגַי לֵמָּה
 שְׂמֵלֵי בִי קִשְׁקֵשׁ עִיֵּם לֵאמֹר דָּק הוּא הוּם בְּמִי הַתְּפַק פִּתְחוֹם אֵלֶּם
 בְּהַתְּפַק שְׂמֵי פִתְחוֹם קִ"ל הַתְּפַק הַחֲסִידִים וְעוֹמָא ק"י ש"ו ק"י וְיִתְיָרִי
 הָרֵן דֵּם הַתְּפַק וְלֹא הִתְיָרִי דְּהֵיִם בְּהֵלֶם

[illegible]

זה

doi:10.1017/S0022292412001723

ותשובות

סני' כתב סיכור אי' חייג הידעס בתוך אוצרות התורה: עמוד 98

בפסוק "החדש הזה לכם" [יעו"ש שנתקשה משה וכו'] והראה לו וכו', וא"ל כזה ראה וקדש, וכיצד הראהו, והלא לא נדבר עמו אלא ביום וכו', אלא סמוך לשקיעת החמה נאמר לו פרשה זו והראהו משתשיכה ע"כ. ובש"ס נראה דרמי לקדוש החדש יעו"ש ע"כ דבריו בדע"ת.

הלכנה וכו' להדיא בדע"ת סי' תכ"ז סעיף א' בשם ספר יהושע ובנ"ל.

עוד הביא בדע"ת שם ד"ה ואין לקדש החדש אלא בלילה. בשם שו"ת גור ארי' יהודא חאו"ח סי' קמ"ד דמשחשיכה אף שעדיין אינו לילה מותר לקדש, והביא רא"י מרש"י פ' בא

סימן לה

אע"פ שכתשו' כתב סופר חאו"ח סי' מ"ג פקפק על דברי תשו' ח"ס הנ"ל, נז"ל באמצע התשו': ומ"ש לסמוך עמ"ש הח"ס סי' סמ"ך דלא חיישין לאורחים במקום שרבים מבני ישראל דרים שם וכו', ולא חז"ק אינש כולי האי לעשות באיסור בפרהסיא וכו'. נ"ל שאבא להוציא מל"ל צעת שכתב התשו' ההיא, לא הי' הדור פרוק כל כך לחלל שבת בפרהסיא, אבל צוה"ז רבו המחספסים צעו"ה בחילול השבת בפרהסיא באיסור לאורייטא והתניות פתוחות בכמה קהלות, גם בוש לא יבשו וכו', ולפימ"ש בתשו' המועמקת לפנינו במקום דרגילי בשכירות וקבלנות, כיון דליכא משום בני בית, ומשום אורחים לחוד לא חיישין, מ"מ לא נראה לי להחמיר, מטעם שכתבתי וכו'. גם בח"ס לא עשה זה אלא לסניף, כיון שהענין הי' מפורסם בעצמות צלי הכרזה, ובמק"א הארכתה, ולא ידעתי ענה רק שיעשו שותפות עם הנכרי וכו' יעו"ש, ויותר אכמ"ל.

אבל כנ"ז הרי גם בתשו' רמ"ך העלה להחמיר. והרי בירושלמי דללאים פ"ז והוצא בתוס' כוכה ל' ע"ב דבמקום הפסד שלש בשכרו לחד מ"ד או שלש דמים לא חיישי' לחשדא, מכ"ש בשעה"ד כזה הנוגע כמעט לסכ"נ לכמה מאות נפשות גם אני מסכים עמכם להחמיר באופן הכרזה ובקבלנות לבד ושלא יעמוד שום ישראל בש"ק יו"ט אצל הצונים — והערל הקצנן ישלם בעצמו לבעלי המלאכה, כמ"ש בשו"ת מהר"ם שיק סימן ק'. ומרוב ערדות היום אין עם האסף.

ידידו המצפה לשמוע מבשר טוב להקים העיר בבנינה הק' שלום מרדכי הכהן אבדפ"ק ברעזאן.

בענין למהר בניית בתים ע"י קבלן ופועלים נכרים אף בשבתות, שנוגע לכמה מאה נפשות מישראל שנושרפו בתיהם ר"ל, ונשאריו בלא קורת גג.

ב"ה ב' ערב סוכות תרס"ד ברעזאן

גמח"ט לכבוד הרב המאה"ג החו"ב מהר"ש נ"י

לתשו' מכחצו הנני כי הגם שדברי הח"ס חאו"ח סי' סמ"ך [שהשיב בענין כזה ר"ל במלחמות אשר נעשה סביבות גבולס וכו'], ונהרסו הרבה מאד בתים בעיר ק"ק פ"צ, קרוב למאתים בתים נשרפו, ועוד הרבה מאות בתים נהרסו יסודיתיהם וכו' ועכ"פ נשארו אחינו בניי סחופים ומדולדלים בלא דירה מנוחה, הרה וגם יולדת יחדיו וכו', לכן הי' ההכרח למצוא קצנן נכרי שיסבור לעצמו פועלים נכרים וכו' הכל על דעתו עד טרם שיגיע החורף הקשה וכו', ובכן אין למצוא כהנ"ל רק באופן שהם יבנו ולא יפסיקו לבנות גם בשבת וכו'. והאריך הח"ס בתשו' להיתר, ושיקר סמיכתו הוא עפימ"ש המג"א סי' רמ"ד סק"ח דאיכא למיסמך אהך דיעה שצו"ד סי' קמ"א סעיף ד' דברבים ליכא חשדא, ומכיון דמעינין הדין ליכא איסורא שהרי קצנן עם האומן וכו' והגוי אדעתא דנפשי' קעביד וכו', ואיכא רק משום חשדא שיאמרו שהיהודי שגר הפועלים כמבואר וכו', א"כ בכה"ג שנוגע לכמה מאות נפשות מישראל הו"ל ברבים לגבי ד"ז וכו' וכו' יעו"ש באורך, ואכמ"ל יותר. הנה

(*) נכתב מכתב מהרש"ם וצוקלה, נמצא באוסף שפדור, בבית הנקרא עקר הספרים הלאומי.

סימן לו

בשדות או בגראלניע וכדומה ונמשך לשנה או יותר והמנהג לעשותו עם א' מהעכו"ם הפועלים העוסקים

יען כי נגמר הספר בסדר וכו' את יום השבת וכו' אכתוב מה שנ"ל כמה שנהגו לעשות שטרי מכירה לשבת

בכתביתו והעתקתו יום ג' לסדר ואתם תהיה לי ממלכת כהנים יעני קדוש ח"ו שבט שנת תרנ"ב לאלף הששי לבנין עולם בעזר החונן לאדם דעת.

(*) נכתב מכתב ספר דעת על דברי שריפות (הנדע להקדים בציור הו' יעו"ש) נגמר ונשלם הספר הזה [דעת על יו"ד הל' טריפות]

(כ"ח ז') ל"ל דע"פ רוב הוי מפורסם ומכ"ס בידון דין שנטשה בטבילאציע דהוי פראסם כמ"ס המנ"א סו"ט רמ"ו וכו' בחומ"ס כי' ס"ח וסמ"ט סק"ה וע' תשרי רח"כ חלומ"ס סי' ד'. והנלכ"ד כתבתי :

סימן יג

לחבר ה"ג וכו' מיה' חיים צבי אשכנזי נ"י
מבר"ק פשעווארסק.

מכתבו הגיעני וע"ד שאלתי באשה שנשאת זה עשה שנים בהיותה בת י"ז ולא היה לה עוד שום ווסת נדות ובעדן שנה אחר העיושין ראתה פ"א וטבלה ושוב אחר איזו שבועות ראתה דם בשפע ואח"כ מלאה בכל עת כתמים ומראות של מוגלא בתערובות דם שחור ובריון ולא יכלה ליעזר כמה חדשים וגם כע"ז ליווען לדרוש ברופאים ואחר לה הפרחשעסר הגדול שנחנך לעשות אפערליאן ונתן לה מכה בפשיטתהל שהוא זמח מכה שקורין פילפס והוא כמין גבשושית וקרומים והמכתב הל' עוד בידה ואח"כ חתנו שם המכה ופסק הוסת וגם המראות ערך ד' חדשים ושוב חזר הווסת וחזרו גם הכתמים ובשנה ב' נשעה שנית לשם ואמרו הרופאים כי חזר זמח המכה וניקו שנית וחדלו שנית כל הדמים משך עשרה חדשים ושוב חזר הווסת וגם הכתמים ומנהגה כי בכל ערך ה' או ו' שבועות בא לה ווסת דם ללול בשפע ככל הנשים אבל לא בהרגשת פתיחת פי המקור רק בהרגשת צבת דבר לז ואחר שפוסק הולח הדם בשפע יולאים בכל עת בלא שום הרגשה כלל מראות מוגלא וליחה מעורב בדם שחור ובריון וכן מולאת כתמים כאלו ובשנה העבר נשעה עוד לקראקא וניקו הרופאים שלישית ואלו היתה בריאה משך ה' או ו' חדשים שבא לה הווסת בקביעות בכל ה' שבועות ואינה זוכרת אם היה ביום קבוע אבל עכ"פ בפחות מן ד' שבועות לא ראתה בשום פעם וספרה ו' נקיים וטבלה ואולם בחורף העבר שוב חזרו המראות וכתמים וא"י לנהר ושלח ר"מ לדרוש ברופאי קראקא ואמרו שלשה זה שלא בפני זה שיש לה מכה הכל ומשם באים המראות ואין זה דם גדה אלא שהאחד אמר כי הוא בלואר הרהם והשני אמר שהוא בחור הרהם והשלישי הכריע שהוא בסוף הלאר בחללת הרהם וידעםם הכל הוא על פי מישוש בשפוד שמכניסים לשם וגם ע"י הכרה בחכונת המראות והמוגלא ע"פ ספרי רפואות ובעת שעשו האפירליאן הוציאו קרומים חבנית מכה הכל וכי דרך מכה זו לחזור ולנמח בכל עת עכ"ד הנשאלה :

והנה ר"מ האריך בענין גאמנות הרופאים והביא דברי הח"ס סי' קנ"ח וכו' קע"ה ושאר אחרונים בביאור עובדא גדה (כ"ב) במעשה באשה שהפינה כמין קליפות והטלה דהס דהערת הרופאים היה רק מאין באים הקליפות בחנו מו"ל אם כדבריהם כן הוא ולא סמכו עליהם משא"כ היבא דאומר על נוק זה שהוא חולה מאומים לו ומ"מ לענין הרפואה יש לספק אם ידעםם אחת והנה בנזק דברי ה"ס הכל הנס דבשונות מהרמ"ל סימן קי"א ועבד"ג סי' כ"ב ומעיל דקה סי' ל"ד האריכו בזה בפירושים שונים אבל הנה מלאכי בשונות כנפ"ח סי' ל"ב שכ' דמקובל בידו דהא דנקט גדה (כ"ב) תפיל למים זה מדברי הרופאים עמ"ל אבל היבא דאין לרופאים ספק סמכין עליהו וכו' דברי הב"י סי' קנ"ח שכ' ע"ד הר"ן בדיון חזן ארוס דיש לסמוך על דברי הרופאים והביא רמ"א משובדא דקליפות וטערות ותמה בד"מ דהסם הא מבואר דלא סמכו על הרופאים ונדקו אם נימנחים ולהל"ל דקדו דברי הב"י דש"ה שהרופאים עמ"ל היו מסופקים וזו לדבוק כן ופ"ש סו"ט ל"ד עוד בזה שהחזיק בד"ו ותי' בזה קו' הרא"ש כלל ב' הכל' ע"ש ובש"ח רח"כ סי' ל"ה ח' מדנפשי' דברי הב"י עפ"ד כני"ח סי' ל"ד ולא ראה בס' ל"ב הכל' שקדמו בעל כני"ח בעלמו ולעני"ד נראה דא"י לדבריו מהשו' מהר"ק שרש קנ"ח שרמו הב"י סימן קנ"ח בקיור ולא הביא ראיותיו אבל במהר"ק עמ"ל מבואר בזה שזה לשאל לרופאים אם טבע היין לסבך השערות ח"ל ובכל מקום מצינו שמכמו כתמים ע"ד הרופאים כדאמר בגדה (כ"ב) אר"ב"ב ב' דברים העלה אבא וכו' שאלו לרופאים ואמרו מכה יש לה וכו' משמע שמכמו ע"ד הרופאים ואפילו בחששא דכרת ואע"פ ד"ל דש"ה שכן היו הדברים מוכיחין שאין דרך האשה לראות דם גדה בנה"ג מ"מ י"ל דלדברא שכן הוא דא"י דהס שהיה שור משום לפניהם דהיינו שערות וקליפות ארומות וגם שהיה ספק כרת אפ"ה סמכו מ"מ בכלן וגם דכא נמי הדעת מכרעת קל"ה שאין לחלק בין מים ליין בענין זה :

וגם

פ"ס ג"כ בזה וביאורתי גם דברי הר"מ בסימ"ס סופ"ק דע"ז ח"ל ואמרו שנקרחת על שמו כלומר על ישראל בעל המרחץ וכו' ואומרים רחלנו במרחץ פלוגי היום וכו' יש חילול השם למי שיטעם זה וכו' עכ"ל דכוונתו דהוי איסור תורה וכו' מיושב הא דקשה בש"ס דע"ז שם דלכאפי מותר להשכיר בשבת דאינו עושה בו מלאכה דהוי מה"מ אבל בחומ"ס אסור דאינו מזהר בדרכן ונקרא על שם הישראל וקשה הרי אמירה לעצום הוי רק מדרכן ודלמא יעשה הכותי מלאכה ע"י עזים וכיון דנקרא על שם הישראל יאסר דיאמרו דהוא שכן את העזים ואולם לשי' הר"מ דאיכא חה"ש והוי מה"מ ממילא גם הכותי מזהר בשל תורה ולכן מותר להשכיר לו :

ואולם הבתי קו' זו גם אי נמא דלא כפי' הר"מ דכתיב ביארו הפוסקים דהא רמירה לעצום רק שבות הוא משום דאין שליחות לעצום וע"פ ב"ח פ"י חו"ד סי' ג' והנה הא דא"ש לעצום נלמד מדרשא דאח"כ גם אח"כ והכוחים דלא ס"ל דרשת חו"ל לדידהו גם אמירה לעצום אסור מה"מ ושפיר מזהרים בו ולכן מותר להשכיר לכותי ואף דמצינו לפעמים דהכוחים סברי דרשת חו"ל להקל כמ"ס ההוס' ב"ה (כ"ב ע"ב) ד"ה להשפוט יטו"ש ב"ה"ד וכו' וימא (כ"ה) וחו"ס גיטין (כ"ה סו"ט) אבל מלבד דהריב"א מ"ק (ה' ע"ב) כהב בפשיטות דכוחים מזהרים גם בס"ט ב"ה"ד דלא דרשו דרשת חו"ל ועיין ברס"י גדה (נ"ו ע"א) ואב"מ אף גם אין כל הדרשות שוות ו"ל דבב"י מזהרים וכו' כ' ה"ט ב' מ"ס חו"מ סי' ל"ז בביאור סוגי' דע"ז הכל' בענין איסור חימום ביו"ט ע"ש ויש לדון מהא דאש"ל דהוי מסבירא אבל הכי בשבני יסלד"ע וע' נ"ב מ"ק א"ע סי' פ' אות ג' ואות א"ל ולפי דבריו שם י"ל דרש"י ורמב"ם לשיטהיהו אולי ואין להאריך יותר שו"ר בתשו' טו"ד מהדורא ג' סו"ט קכ"א שגער בטייה כרב אחד שהתיר לבנות ע"י שט"מ ובינה אותו מאד ע"ש היבב וגם בתשו' חס"א יו"ד סי' קי"ד פסק כן [וע' בשו"ת מהר"י פלי אמי ה"ז סי' דבבנין בית אין להתיר גם בקבלות אפי' אם מנהג כל העיר לבנות אלא בקבלות ע"ש טעמו באורך] :

ומה שהנתיא לנשות הקנה להכריז ור"מ הביא מהא דיבמות (ק"ט) דאיכא דלא שמת הנה לפמ"ס הב"מ באה"ע סי' קמ"ב סי' לייסב דברי רש"י וב"ש דדוקא בדרבנן גזרו בחליה משום דאיכא דלא שמת משא"כ באיסור גרושה דאורייתא שידוע לכל יתקרו ויודע להם א"כ לכאורה לפמ"ס ר"מ דבג"ד הוי איסור תורה ל"ש לגזור אבל ז"ל דדוקא באיסור מפורסם וידוע לכל שהוא איסור תורה לא גזרי' משא"כ בג"ד באיסור אמירה לעצום רבים פרטו ויעבדו ועכ"פ לא נדע לכל שאיסור חה"ס בזה מה"מ ודאי דאין היתר בזה וגם ככר הבאחי דלשי' כמ"ס גם בג"ד הוי רק איסור דרבנן וגם יענין בקידושין (דף פ"א ע"א) לילקי ולכרוז ח"ל איכא דשמת בזה ולא שמת בזה ויחשדו ב"א"ה שיתנה הרי דחשדו באיסור תורה וגם מחשו' הרא"ש כלל לא כה שהביא ר"מ וכבר הובא בב"י אה"ע סוף כ"י מ"ו מוכח דלא בחילוק הב"מ וגם בשל תורה חיישי' לזה אבל באמת אין כל הענינים שוים ומצינו לפעמים גם בדרבנן דסמכי' אהכרזה כדמוכח בעירובין (ס"ד רע"א) דמכריזין וכרש"י שם ואף דדמי אכרזתא לדרדקי היינו השם דאיכא חשש לדורות הבאים משא"כ בזמן ההכרזה ויחייב עוד בתשו' מהר"ט ח"א סי' ק"ו דהכרזה בשעת מעשה מה"מ וכו' סי' דהבו דלא לוסף אהא דחליה דגזרינן משום שמה איכא דלא שמת וע"ש דלא גזרי' אלא היבא דאפשר בענין אחר ע"ש היטב. ועמ"ש"ע סי' רל"ד סק"ב בסופו דלא גזרי' שמה ימכרנו לישראל כיון דמכריזין ויעיין בתק"ח סי' תס"ז סוסק"ב שם ג"כ בזה לענין קמח מחולע :

אבל הדבר פשוט דבג"ד דאיכא חה"ס נגד הנוים עמ"ל ולזה בודאי אין שום תועלת בהכרזה ואין לו דמיון כלל למ"ס הח"ס חלומ"ס סי' ס' כמ"ס ר"מ דש"ה שה' שעה"ד וחשש ככ"ג וגם הנוים ב"ו אז בימי ח.יהם מגודל הלחץ לכן היתר משא"כ בג"ד ויפה הביא מליקושי ח"ס ח"ו סימן מ"ג שפסק להחמיר בביה"ב של רפיס כיון דינישו ימי חגיגה וישבחו בהם וה"נ בג"ד ושו"ר בתשו' ד"ח חלומ"ס סו"ט מ"מ דאין שום דל להחיר אפי' לבנות בחומ"מ ע"י הכרזה דאיכא דלא שמת וכו' והוא היתר של שעות ע"ש שגער בטייה בהמירה וכבר נתבאר דבג"ד ליכא משום איבה כלל והדבר ברור שאין שום דל היתר בהכרזה ונשחקק הדבר ולא יהיה נאמר. ומ"ש המתיר בזה עשר שנים שקיה יהודי הבית מעט"ס ולא ישב בזה עוד ודמי לנידון הרמ"א סו"ט רמ"ג ככר ב' ה"ח"ס בס' תקל"ט דקניית בית מפורסם ואינא מלחא וכו' בש"ס דב"ב (דף מ"ב ע"א) ואף שהוא לקידושין

ס' ק"י ל"ז דאס דערנענטערט וואסו חנאי יצטעט
נאר לא דער אס היי עסקין צוואר ענין לא נחנעל
הנחאי חבל אס הפסקין צאמלע וואס חנאי צאס
חנאי צוויי שטוב ווא אסל חנאי בוא דק"י רביא
ע"ש וואס אס היי עוד איז עסקנים אחרים
צווייט אסער דאס לא היי הלוקס וואס חנאי
האשטן ועי צאשו וואריק שרייב קביי צאמלע
האשו שכתב בפשיטות דאס האנה קידס צוויי
עיי שטאנה וואס צעל אס דאס חנאי צעל כין
אלא חכמה כלום צעט מעשה וליע חסד דאס
עיי לא חסד טעמל דרז כין שכתב אס חנאי
חיל וכו' ועי צוויי חנאי קובי קמי צאס חנאי
האשט וצוויי זכרון כהנא דק' ח' חנאי חילוקים
צוה ולכן נרא דאס חנאי אס היי האדונג כן
אחר שטוי צווייט חנאי כל עסקנים ולא הפסקין
דאס אחרים צוואר מעמד ווא אס יצטעט חנאי
ע"י כן יקום.

ס' ע"ח

להרב המאה"ג מו"ה יעקב שמשון העריר
ז"ל אבד"ק בוננאב

מכתבו הגיעני ומה ששאל בד"ק א' שיש לו בית
הוא רצה גדולה וקיעה אנשים ביצעלששפט
רובים לכבוד אללו הגיבה על חשך עשרה שנים
לנתיב שם נתיב ונכלית זמן הנ"ל יפ"י הנתיב
להנעה"צ והם יבני גם נשוי"ט חס ים נזה לל
היתר ומה ר"מ הציא דברי נ"ח ומנ"ח ק"י רמ"ב
ורא"פ שם ירמ"י חת"ס חל"ח ק"י כ"ט וגם מחשו
כש"ל דמיכה כדעת יר"פ דננקרל שמו ה"י מלאכת
פרהסיא ואקור אך צ"ד דהנתיב יקבלוהו לריוות
עלמן שידורו צו כמה שנים י"ל דלכ"ע מותר וא'י
משום מ"ע אף שאין לסמוך על הכחה כנראה
מדברי הח"ס שם מ"מ צ"ד י"ל כיון דשכרוהו לכמה
שנים ה"י פקיס וכח"ש מהר"א וצ"י דלשנים נתיב
מוחלל ה"ו פקיס אך דצ"ד ים יהודים נשוחסיה
השוכרים הנ"ל ואיכ"א חשש לפ"ע אך כיון דהם לא
יבנו נעלמן רק ישכרו פועלים הי"ל לפני דלפני דלא
מפקדינן בדא"י נש"ס דע"ז עכ"ל והנה בגוף הדבר
ה"י כראה דצ"ח"ג שהנתיב נתיב לעונת עלמן שנה
ודאי לזיכ"א חסינ"א דלא ה"י כלל כבונה עבור
הישראל צעה"צ ורא"י מדברי צעה"ת שהנתיב צ"י
ורמ"א י"ד ק"י קט"ו ק"ג צהנ"ה מ"י שח"ל ללות
מעוה רק לעונת מלוה חומר לו צנה חורבה זו וכל
מה שהיל"א ע"ז עלי לשלם לך וכל זמן
שא"י משלם לך דור צה צחנס מותר הוא"ל
ואין כאן הלוואה רק עשה לעונת המלוה
וצפ"י קע"צ ק"ו מצינ"ר ד"ז צבונה שידור
צה עד שיכלי דמי ההולאה וחשב צפחות משוי
דאפ"ה שרי מועס הנ"ל ע"ש הכי דנתיב צה ה"י
רק לעונת מלוה אף שאמר איזה זמן יולמח ומה
עונה לנעל הקרקע וה"י צ"ד ובענין הפקוס יוכלו
לעשות ע"ד השטר צערכאות לכל מילי צערכאות
קלא איז ל"י וכח"ש צפ"ה הגאון רמ"ב חל"ח ק"י
ד' רא"י מה"א דרמ"ו ק"י ק"ח וא"י מוסק"י שבי"ה
צ"י קוס"י דמי"ה צס"ס ד"י צ"י רב לענין שנה גופ"י
דה"י פקיס"י אכל דא עק"א צמ"ס דר"מ ד"ס שוחס"ס
יהודים ואיכ"א לפ"ע ומ"ס דר"מ דס"ס איכ"ס עישן
צפ"ע וה"י לפני דלפני צחמ"כ כעלם מחמו דברי
חוק"י צע"ז דף כ"י ע"צ צד"ה לככרי וכו' דדוקא

והנה ביום הדין שנתחבר למעלה דכחו דללא
 כחן דמיס יוכל ליקח לימר גם אחר ששהה דלא
 נחלה כן ה"ל במוכר והעיר הרב מ'אשכנזי דהחם
 מבוחר בה"א יש"ך דדוקא בתינו נאמן וכאן ליכא
 מינו דמי' מינו בשנים וגם ה"ל נגד הכתי' שלי'ם
 לעייל. הנה מ"ש דהוי מינו בשנים בעלם מונו
 דבני חסד קידושין מי' דהיכי דמפירים עיי' מומין
 אמרין מינו בשנים והוצא גם כן דמי' מינו אחר
 כ' וגם מ"ש דנגד הכתי' אין להם מינו לעמיד כיון
 שנאמר בהכתי' אחי נחית מומין אלא שנתחבר
 למעלה דאין צוה עשה מפני שלא נאמר בלשון אס
 וגם הרי בעלו המקה ביום ח' אצל הרי עכ"פ י"ל
 מינו דמי' צמי' הוי אחרי סתי' הנחל' צמי'ם בלשון
 אס ואין צוה סתירה ללשון הכתי' ונאמנים צמי'ם
 למכר לשון השטר צמי' שאין צו סתירה מפורשת
 וגם ה"ל צידם לומר שלא בעלו המקה ביום ח' אי
 שחזרו והצטווה שכלינס לקיים המקה ובנגד שיתן
 מעות וכיון שלא כחן נצטעל המקה ילכו גם כניד
 איכא מינו ולכן אף דקשה ליון עמיד הב"מ
 נגד דבני הירקאנטי שס' ר"צ והג"א שכתבו בשירוש
 מטעם מינו וע"ע במח"א דימי' אינאס ק"י י"ב שהביא
 ג"כ דבני הג"א אף דבס"י ג' לעיין מומין העיר
 בקצרה שצ"מ הנ"ל מ"מ גם כניד י"ל מינו ובמ"ש.
וע"ש במח"א שהעיר דגם בלא מינו אחרי מסי
 נהי דמדשחיק מחיל מ"מ בלא כחן דהמים
 איך מחייב ליתן מעות יותר מהשוויי אצל מ"ש
 מהטור צו"ד ק"י ט"כ מוכר דק"ל דמחייב צדק
 ומכ"ש לגבי מוכר פשוטא דמחייב צוה במחזיק
 הדמים של חזירו ונקמה בזהו שעה ועקומע קי"מ
 קליא ובספרי שם ואגב אבאר דבין אס המוכר קיבל
 כל המעות ומחזיק בהסמורה צוה נראה דאס חוזר
 מטעם אינאס אחר שיעור ששה גם דדאיכא מינו
 י"ל דכיון דאקור להשתמש במעות צאופן ציטול המקה
 משהי' לו האינאס ובמ"ש החס' צצ"מ מי' ע"א
 ד"ה מאי אריא וכו' לתי' ראשון וגם לתי' ג' היינו
 במעות דקיימ' ד"ה לא הפקיעי' מח"ל זכות המוכר
 בהמעות ועי' אצ"מ ק"י כ"ה ס"ק ל"ג דרש"י ק"ל
 כתי' אי של הסוס וע"ע בחס' לקמן מי' ע"א
 ד"ה אלא ובמח"א הלכות שומרים ק"י כ' ואני
 מלאחי צירושלמי פ"ג דמעשרות ה"א דמים מהו
 שיעבדו למעשרות כמקח או מאחר שהבעלים מילא'ים

[illegible]

מכתבו הגיעני וע"ד הד"ר שכל לפני צ"ח שהי
לו בית העומדת אחריו הנחום שנקרא
ול"ה לו מע"ס דהה"ג לחשוק וזה צביצוב הדמי
וגם ל"ה מקום לצל ולח"כ קנה ר"ח מ"ש ח"י בית
ההעומדים צח"צ השוק שכנר ביתו הקידם והצח
שקנה ח"י ה"ו צו דירה השני לד"רם ובחלוצ
פנחורור מ"ש"ש וכשקנה ר"ח ח"י מהצח הכיל ח"כ
תמיד לחשוק דרך הפנחורור והשליך הצל על הנקום
השי"ך לבית שקנה ח"י מחדש ולח"כ מ"כ ר"ח ח"י הצח
גם ח"י השני מהצח הכיל שבצח"צ השוק ל"י יעברו
כמה שנים שהתנהגו בן ולח"כ מ"כ ר"ח ח"י הצח
שבצח"צ השוק לצבו ר"ח ומ"כ לו כל זכרתי כפי
הקונטרסאק וגם צמון שהוא הוחזק ר"ח צידה"ג
הכיל ובמקום הצל וגם אחר מיתת ר"ח החזיקו
יוכ"י ר"ח ככל הכיל ולח"כ מה ר"ח והחזיקו עוד
יוכ"י ר"ח ככל הכיל ועשה קנה לח"כ הצח שאלח"כ
השוק הכיל מיוכ"י ר"ח הכיל ור"ח לחשוק צידה"ג
והשכלת הצל כפי שה"י עד עתה צלחנו כי הוא
לוקח וקנה מיוכ"י ור"ח שום טענה ובעלי בית השוק
היוכ"י יוכ"י ר"ח ור"ח הכיל מוחים צלחנו כי כן
צח"צ הפנחורר פ"ח"ה לא מ"ח לשום אדם להלך
דרך שם ולפעמים כשה"י מוכח בהפנחורור ח"ה
דבר בעל"ה על ח"ה ימים וגם בהשכלת הצל לא
מיוכ"י יען כי ר"ח ה"י ח"י זקנים של יוכ"י ר"ח
ועשה גדלו שם ג"ר קצ"ו וזקנים השכלת הצל הכיל
ואין מוחים להחזון להשליך שם יו"ח ועוד טוען
ר"י כי גם אם הוא כפי עענת לחזון אש"י צעח
שח"כ ר"ח ח"י צח"צ לצבו ר"ח הכיל לעלמו זכ"ח
דה"ר"ג הרי הפנחורור ה"י שי"ך לשני שוחטים ויש
צ"דו לחסור צו ואינו דולה ש"ה" ש"ק"ג בהפנחורור
עכ"ל" עענתי"הם והנה ר"ח הצח דצ"י קלי"ה"ה
ובח"ה"ם ק"י ק"מ צח"ס ע"ד חס"י הצ"ח וש"ח
מחצנים צ"ן חזקת דה"ר"ג והצ"ח ר"ח מוח"י צ"י
צ"ו ומגלה ח"י ד"ס"ל דבאל"ר קס"ד ח"כ"י על דה"ג
ולא צצקעה ח"ל צ"ן נד"ר"ם ד"י ל"י רע"ח הצ"ח
צ"ס הרמ"צ"ן דחל"ק צ"ן העצרה דרך ח"יו"ר לא קס"ד
ח"כ"י ח"ל להעכ"ב וליש"צ שם קס"ד ח"כ"י ח"כ
לש"י הרמ"צ"ן והר"ן ל"ש חזקה כלל צידה"ג כ"ן
ל"כ"ח קס"ד"ח צ"ה כלל עכ"ד והנה צ"ן"ה הדבר
שהצ"ח מחוס"י לחל"ק צע"ן דה"ר"ג צ"ן צקעה לח"ר
חזקתי מדוע לא הצ"ח דצ"י המדכ"י והמ"ח"ל ק"י